

KYTHERA ELIZATION SUMMER ELIZATION SUMER ELIZATION SUMMER ELIZATION SUMER EL

www.visitkythera.gr

ISSUE No 18 JUNE - OCTOBER 2010

FOUNDER/ΙΔΡΎΤΗΣ, ΕΠΙΜΕΛΕΊΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: © METAXIA POULOS • PUBLISHER: DIMITRIS KYRIAKOPOULOS • EDITOR: DEBORAH PARSONS • FEATURE WRITER: ANNA KOMINOS • WRITERS: ELIAS ANAGNOSTOU, JEAN BINGEN, JOHN FARDOULIS, ANNA GIABANIDIS, TIMOTHY GREGORY, GAYE HEGEMAN, CONSTANTINE KARADIMAS, EUFROSYNE KEROMITI, DIMITRIS KOUTRAFOURIS, SCOT LEIMROTH, MELINA MALLOS, MARKOS MEGALOOIKONOMOU, PIA PANARETOS, ALEXIS PETROHILOS, IASMI STATHI, TINA TAMBAKIS, KALLIE ZERVOS • ARTWORK: DAPHNE PETROHILOS • LAYOUT & DESIGN: IDEOTYPO • EDITORIAL/ADVERTISING - ΣΥΝΤΑΞΗ/ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ: 6944-551720, fax: 2736-0-31879, e-mail: mpoulos@otenet.gr FREE COMMUNITY PAPER • ΕΛΛΗΝΟ-ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ • ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ • ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

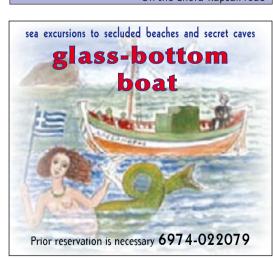
KAPSALI BAY

BUNGALOWS, SWIMMING POOL, AIR-CONDITIONING

Tel: 2736-0-31629, 31766, Fax: 2736-0-31801 e-mail: info@elsolhotels.gr, www.elsolhotels.gr

Στην επαρχιακή οδό Χώρας-Καψαλίου > On the Chora-Kapsali road

RENT-A-CAR

Friendly service Island wide service • Airport pick-up Yiannis & Peter Defterevos O.E. tel.-fax: 2736-0-31363, 31030, 31836

Mobile: 6944-770161/776799 www.greektourism.gr

καλωσορίσατε! welcome!

Κύθηρα – Τσιρίγο – Πορφυρούσα

Η Κυθέρεια, θεά του έρωτα τροφός (Ορφικά)

Απ' του πελάγου τους βυθούς ψαρεύω ακόμα θησαυρούς Εφήβους και Μηχανισμούς.

Διπλό του νόστου μου νησί με τ' αλμυρό ακρονιάλι του ονείρου απλώνω το πανί για τη δική σου αγκάλη.

Πα στου πελάγου τους αφρούς μπάθους χορεύω και συρτούς με δυο θεές και δυο θεούς.

Διπλό του πόθου μου νησί Τσιρίγο, Πορφυρούσα για σένα κάποτε μισή την Άνοιξη φορούσα.

Μες στις αυθές και τα παρτέρια Αστέρι μ' έστειθε στ' αστέρια του έρωτά μου η ιέρεια η Αφροδίτη η Κυθέρεια.

AN.HA.

Kythera is a million magical worlds all rolled into one and all of them are waiting for you to explore. For ancient history buffs the island is the home of the cult of Aphrodite, for nature lovers the Juscious greenery intoxicates and the water-springs refresh, romantics can confirm their inclination by collecting heart-shaped pebbles on beaches, for those who just want to sit and watch sunrise hues brushed across the sky can become an unforgettable photograph opportunity or you can sip a Greek coffee in traditional cafes while checking your email, for the spiritual types why not light a candle in remembrance of your ancestors. It's all here and more... so dive-in and begin vour adventure!

ENGLISH PAGES 2-16 • ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 17-31

GOLD CASTLE JEWELLERY

Unbeatable prices for gold and silver A large selection of jewellery in 22K, 18K & 14K gold Traditional hand-made Byzantine icons

Αναλαμβάνουμε ειδικές παραγγελίες κατασκευής κοσμημάτων

CHORA Kythera: 2736-0-31954, 6945.014857

Ο γάτος... του βιβλίου πάει στην παραλία με τα καλύτερα βιβλία!

Panos N. Kalligeros Livadi, Kythera, tel. 27360 37077

εκεί που όλα είναι

pure Kytherian thyme honey A gourmet Kytherian cheese

δυμαρίσιο μέλι και τυριά παραγωγής μας

> produced in Mitata Yiannis & Eleni

Protopsaltis Tel.: 2736-0-33010, 6977-692745

RESTAURANT

ZERVOS - MAGOS

KAPSALI

Our restaurant is popular with yacht owners and fishermen alike

Seafood & Greek dishes 8.30 am to midnight

Antonis Zervos Tel.: 2736-0-31407/8

LETTERS TO THE EDITOR

FROM RUSSIA WITH LOVE

Dear Editor,

My friend, the Greek poet Denis Koulentianos, recently sent me last year's

Kythera Summer Edition. Every year he spends his vacations on Kythera and regards the island as a terrestrial paradise. After looking at your magazine, I think my friend is absolutely right! During his last vacation he translated some of

my poems into Greek. Perhaps if there is space, you might like to publish one of my poems in either Greek or English? I wish you and Kythera Summer Edition all the best in your deeds and hope that in our difficult "crisis" time Kythera island will stay yet a "paradise" bringing joy to many souls!

> Cordially yours, Adolf P. Shvedchikov

LOVE AT FIRST SIGHT

TWENTY ONE YEARS AGO in England, we read a newspaper article about Kythera. It described a beautiful and rugged island with secluded beaches, friendly people and a lack of commercialization. Our first visit was in September 1989 and it was love at first sight. When it was time to go home we cried! So we came back the next year and the next, always day dreaming about how great it would be to live here. We decided that this would be the only place where we would marry and we did in 1993 at the Town Hall in Hora with the island's mayor Mr Artemis Kalligeros conducting the ceremony. It was quite something

to show everyone our wedding certificate in Greek and well worth all the paperwork and bureaucracy that we had to contend with in England. Finally in 2008 we realised that the only thing stopping us making our dream come true was ourselves! So we embarked on our very own odyssey and moved to the island in February 2009. A year on we feel this is our home. We've experienced the island through the seasons. Every day brings fresh delights, whether it's meeting new faces over coffee, trying out new recipes for the produce which our neighbours give us or enjoying the island's local musicians playing in the tavernas. So a big thankyou to the people of Kythera for your friendliness, generosity and above all for helping us to be able to live our dream. Chris and Mary

A 17 YEAR PLAN FOR KAPSALI

Back in 1993 when I was an over enthusiastic backpacker, I left Australia for Greece. After landing in Athens, I took the ferry to Kythera, my first port of call, to see where my roots had begun. Both sets of grandparents were

born on Kythera - Harry Poteri, Antigone Cassimatis, James Anastasopoulos and Angela Varipaty. My backpacking friends and I had a fantastic time and, one night at the Varipaty house in Kapsali, we made a pact that we would all return with our families for my 40th. Our 17 year plan has worked and now here we are in May 2010 celebrating my 40th on this magical island. It has been amazing to share this special place with all my family and friends. I arrived with my English husband, Guy Auckland, and my four children, Francesca (8), James (5), Ni-

cholas (3) and William (2). From the 8th May, Kapsali was inundated with my husband's family from England & Scotland, close friends from England, my mum Alexandra Poteri, my brother Harry Poteri from Brisbane, and my great friends from Kin Kin (Near Noosa in Queensland). We celebrated with my Kytherian relatives at Artena Taverna and danced in the street to a Greek band at Kapsali. What a night to remember! I think I will have to make another plan to return for my 50th!

Anita Poteri, Auckland, New Zealand

OBITUARY NICK TZORTZOPOULOS On 15th October 2009, after a long illness, Nick Lefteris Tzortzopoulos of Platia Ammos passed away in Potamos, Kythera. Born in Karavas in 1939, Nick like many of his generation involuntarily left postwar Kythera as a 12 year-old and travelled to Australia to make a 'better life'. Working in various cafes in Gladstone, Nick met Patricia, his wife of 51 years, with whom he had seven children. Forever homesick, in 1979 Nick moved

taken by his son Elefhterios (Lucky)

back to Kythera with his young family, never returning to Australia. Setting up home in the abandoned Patrikeio Agricultural College in Karayas. Nick and Pat were for many international visitors the friendly faces that eased foreign speakers into the nuances of local culture. Later Nick and Pat relocated to Platia Ammos where Nick indulged his passion for the sea. Always keen to lend a helping hand, his presence is still felt in his beautiful diverse and fertile garden which was touched by his green thumb.

PUBLISHER'S **NOTE**

THINK GLOBALLY

ACT LOCALLY was the catch-cry for change that gave birth to the **Environmental movement.** So if you are looking for a way to contribute positively to the infinitely complex and divisive issue of the Greek Financial Deficit Crisis, consider buying 100% Greek. Check the barcode of any product you purchase and make sure it starts with 520. This will ensure the money you spend will stay in Greece rather than be syphoned offshore by corporate conglomerates. Use your purse and flex your purchasing power muscle.

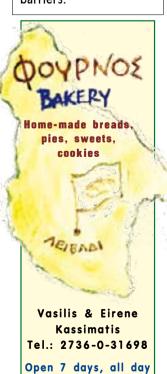
itkythera:

THE MOST authorative site about all you can see and do on the island. Always up-todate with information!

www.visitkythera.gr

Collective **Kytherian** Consciousness

THE INTERNET is connecting people at the speed of thought. With this in mind, a new way of sharing Kythera's rich history and heritage has been established through the Kytherian Historian Facebook profile. To date Kytherian Historian has more than 2,500 friends connecting with a wide range of Kytherians from around the world. This profile which automatically displays snippets of history on people's Facebook pages has united Kytherians by overcoming geographic and language barriers.

ABOUT US

Founding Publisher - Metaxia (Sia) Poulos is a bigpicture person. Having worked in Australia as a Press Secretary and Advisor to Government ministers and parliamentarians, her return to her parental homeland gave birth to Kythera Summer Edition. With a passion for justice and enormous experience in community politics both in Australia and Greece, Sia is the powerhouse that brings Kythera Summer Edition to annual fruition. Sia is married to Dimitris Kyriakopoulos and they have a ten year old son, Alexandros.

Feature Writer - Anna Kominos is a cultural junkie. A seasoned Festival Organiser, she has wrangled the Sydney Comedy Festival, the Greek Festival of Sydney and the Antipodes Festival in Melbourne as well as

working for the iconic Enmore Theatre and Century Entertainment. Anna studied dramatic art and has performed in movies, television and theatre productions both in Australia and Greece. Anna's Kytherian ancestry has inspired her writings for Kythera Summer Edition for the last eighteen years.

Artist - Daphne Petrohilos studied at the respected Chicago Art Institute in the USA and has exhibited internationally in Dublin, London, Athens and of course Kythera. An artist in all aspects of her life, Daphne is a compulsive creator, and can always be found making beautiful objects, be it crocheting lace, weaving a hat or cement-rendering a wall at her traditional house in Broggi. Her artwork gives Kythera Summer Edition its impressive visual look. To view more of her artwork log onto www.visitdaphne.com

Editor - Deborah Parsons lives most of the year in Melbourne, Australia; the rest she spends on Kythera. After dropping out of numerous university courses, she discovered a passion for Greek music and joined a band. Then she started doodling and became a graphic artist. Then she started writing and it all made sense. She writes scripts

for film and television. She loves DIY. Writer - Kallie (Kalliope) Zervos is one of over 100,000 Kytherians living in the Diaspora. Residing and working in Sydney, Australia, Kallie has been involved in the

Tourism industry for more than a decade and currently works for the Sydney Harbour Foreshore Authority and the Sydney Visitor's Centre. Kallie visits Kythera regularly and is passionate about the island.

Writer - Melina Mallos draws much of her inspiration from the Kytherian landscape. Her professional interests focus on examining childrens' engagement with art. Melina has been employed by the Queensland Art Gallery since 2001. She is currently undertaking

a Queensland-Smithsonian Fellowship in Washinghton DC on how museum experiences enrich chidrens' learning. Melina's research will inform an education resource and teacher training program for early childhood teachers.

Writer - Anna Giabanidis was born and raised in England by a Greek father and English mother. Always effervescent, Anna now lives in a remote part of Kythera. Keen to express her point of view, she has recently completed studies in British and European law and has set-up shop in Kythera. gtabanidis@hotmail.com

Writer - Pia (Panayiota) Panaretos was born in Sydney, Australia of Kytherian parents. An anthropologist who has worked extensively with indigenous communities in Australia, Pia is in Kythera writing her master's thesis on the subject of how the worship of the

Panayia Myrtidiotissa is essential to the Kytherian identity and

how it unifies the Kytherian Diaspora.

Βιβηιοχαρτοπωηείο • Παιχνίδι • Δώρα Kondolianika, Kythera, tel.-fax: 2736-0-34393

GREECE IS THE WORLD

KYTHERA IN 2010 is a unique microcosm made up of many different worlds all happily co-existing. In a way it is a microscopic version of Greece with a hint of Australia blended with the old-world. Abuzz with the new ideals of a united Europe, Kythera has never lost its poetic visual appeal. This is timeless. That's why it is so easy to live here.

GREECE IS NOW FACING its greatest crisis since World War II with the question of its sovereignity being played out in the boardrooms of international merchant banks. But don't be fooled. This is an exciting moment in history to be living in Kythera and Greece. Reading through the 2010 Kythera Summer Edition will give you a positive insight into what is really going on in Kythera. The passionate energy on hand will inspire many to see that the glass is not half-empty.

HISTORICALLY KYTHERA has been colonised by less than sympathetic overlords such as the Phoenicians, the Venetians and the British. Great empires have all had their day in the sun here. Napoleonic France, Tsarist Russia and Nazi Germany have all plunged their flag into Kytherian soil.

THERE IS NO DENYING modern-day Greece has been ill-managed at every level. This mismanagement has been compounded by the entrenched lack of social consciousness, especially among the overinflated public service, which has left Greece vulnerable and on bended knees. Greece has become the punching bag of Europe and the western world. You would think from the way it is portrayed that not even Hercules could lift its immense debt onto his shoulders, and yet the Greek national debt is exactly the same as that of the Australian state of New South Wales. So what's all the fuss about then? Well the squeeze is on and the Greek media, rather than offering constructive alternatives, do nothing but play the blame game while international alternative media sources, such as Max Keiser and Alex Jones, claim Greece is being held captive by terrorist merchant bankers.

THIS SUMMER GREECE'S beaches are packed with young people sipping frappes and families sharing long fish lunches. However, come October, when the weather is cooler and the tourists have left, the economic crisis will have extreme costs for the Greek people. Wage, hospital, school and transport cutbacks are already far-reaching. The everyday person worries about their and their loved ones' futures. The combination of irresponsible journalism and political cutbacks has created an atmosphere of depression and anger. With Greece's history of bloodshed, struggle and poverty, these austere measures will bring unpredictable upheavals.

THE KYTHERIAN DIASPORA can help support Kythera by participating in the *ktimatologio* (page 4). Many properties throughout Greece are willed by word of mouth. Properties not declared will be repossessed by the State. It is essential the Diaspora put up their hands and claim what is rightfully theirs as the registration period is limited. Fortunately Kythera has thorough archival Claims records.

DEFIANCE IS IN THE GREEK DNA. The ingenuity and perseverance corralled by earlier generations to defy Nazi Germany has been replaced by a hive of new activities. Old world values and knowledge have been incorporated with contemporary projects to bring about positive change. The *Karavas Water Project* article (page 8) and Jean Bingen's story (page 9) are great examples of the dynamism shown by post-World War II Kytherians as they confronted adversity with reforestation, infrastructure and water projects led by the dynamic Jurgen and Anna Koksma.

WATTEAU'S CLASSIC PAINTING Embarkment to Kythera depicts the island of Aphrodite as utopia for the Romantic world. Then renowned as an unreachable destination, Kythera in 2010 is now connected! As you sit in most local kafenia (cafes) surfing the web, checking your email and updating your Facebook status, odds on you'll quietly lament the once remote old-world of our grandparents who lived in harmony with their natural environment. We can gain strength by meditating on the struggles of our ancestors who, during 400 years of occupation by the Ottomans, somehow managed to maintain their language and culture and rise to create Modern Greece.

KYTHERA AND GREECE must draw on the courage shown by our forefathers as we confront the complexities that await in October and beyond. We need to move beyond the blame-game and peacefully embrace positive choices. Icelandic parliamentarian Brigitta Jonsdottir recently stood in solidarity with the Greek people when she said "Today we are all Greeks!" The Global Financial Crisis is an incredible test for both the Greeks and humanity alike.

HISTORICAL NOTE

THROUGHOUT history, Kythera has been known by many names. Cerigo was the title the Venetians bestowed on the island. In ancient times it was known as Porfyrousa, a reference to the delicate murex shell collected locally, that produced the rare purple dye used exclusively for the robes of royalty.

But where does the name Kythera come from? During the Minoan civilisation, the island of Thera (Santorini) in the Cyclades was the heart of the Minoan culture which flourished during the Bronze Age. While excavating the impressively organised city of Akrotiri on Santorini, head archaeologist the late Spyridon Marinatos discovered that the floors of aristocratic houses were lined with crushed murex shells. Only Kythera produced Murex dye and the port of Avlemonas and Paliopoli were a Minoan outpost.

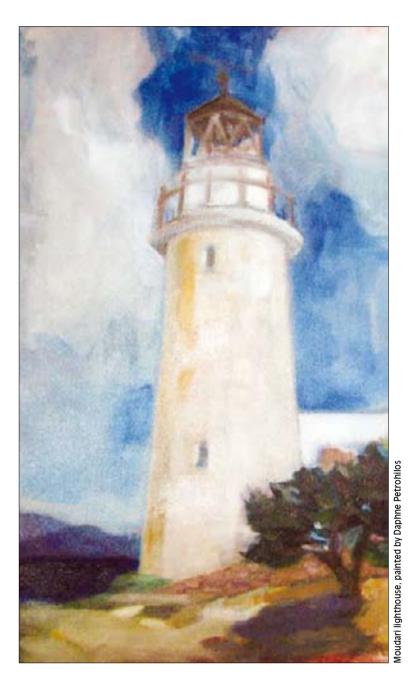
The name Kythera may have originally began as Ki-Thera, in reference to its close economic and cultural ties. But we may never know as the Minoan civilisation was wiped out by a massive earthquake, approximately 600 BC. The tidal waves that followed are believed to have also wiped out Avlemonas and Paliopoli.

After the Minoans were decimated by this massive natural disaster, the Phoenicians emerged to take over the Minoan trade routes spanning as far as the northern Black Sea. A maritme society, the Phoenicians were quick to close the gap left by the Minoans. They also brought with them their Goddess of Love, Astarti, who was to capture our imaginations as Aphrodite.

CHORA KYTHIRA 801 00 HELLAS tel.: + 30 27360 39139 fax: +30 27360 39140 e-mail: info@corteo.gr www.corteo.gr

REGISTRATION OF LAND - ACT NOW

by Anna Giabanidis

THE GREEK LAND REGISTRATION was initiated around four years ago, and has been surprisingly persistent in its efforts to record all property ownership. Is it confusing? Yes. Can I forget about it and hope that it will go away? No. The Land Register (Ktimatologio) is slowly but surely sailing its barnacled boat towards Kythira. It is therefore vital to understand what must be done to register your property. If not, you could risk losing it. As with any form of organisation in Greece this is not an easy task; different processes apply depending on which type of ownership you have. So here is a (hopefully) clear overview of what the Land Register is all about.

When does it come to Kythira? The date has not yet been decided, but

local newspapers and street banners will announce the event when it arrives. You can call Greek embassies and consulates for the schedule. The information provided on the ktimatologio website is not reliable, so do not use it as your only source.

How long do I have? From the date of initiation, you will have 6

months to register your property provided you are a non-resident of Greece (residents have three months). Missing the deadline will result in heavy fines and a subsequently much more difficult registration process. The deadline can be extended by three months by application, but the time it is likely to take to be granted will provide little benefit.

What must I do? This depends on what status you have in relation to your property. Below are the various scenarios, and what you should do for each. Outright Owner: If you have a document (deed, contract, title, will) which places the property in your name – consider yourself lucky. You or your lawyer will need to submit the following to the town/community government office: an application form (obtained from the town office or at www.ktimatologio.gr), a copy of the document of ownership (will, title, deed), a certificate from the Kythera Mortgage Office (Ipothikofilakio) that the property has been registered in your name, and a fee of 35 euro for civil areas and 20 euro for subsidiary areas (garages, etc.).

Prospective Heir with Papers: If you have a previous deed in your father's/ grandfather's name, or a will in his name leaving the property to you. You can locate this and the property at the Kythira Mortgage Office and proceed with the Acceptance of Inheritance procedure (apodohi) (see below). This will

Air-conditioned rooms with balcony telephone & T.V. Breakfast & Bar

Theodoros & Eleni Chlambeas

Tel.: 2736-0-33926, 33927, 33928, Fax: 2736-0-34242 e-mail: info@pelagia-aphrodite.com, www.pelagia-aphrodite.com

require legal assistance, and you must formally accept the inheritance before you can register the property.

Prospective Heirs with No Papers: If you are of Greek descent, living outside of Greece and have property interests in Greece, but no legal papers proving this. This applies to you if your father inherited property from his father, but you have no formal documents. Years ago it was common practice to hand land down orally, so it is not uncommon. Collect as much information as possible - any documents relating to the property, birth certificates and names. You will need a lawyer to search Greek records for any documents. This also applies to you if your family has passed property down through intestate succession.

Can I do anything now?

Yes. You or an agent must visit the property to check it has not been trespassed or built on. You must accept your inheritance if you have not yet done so. You must also know the location and perimeters of the property collect any papers you can find and get them checked. Make sure that you secure all claims to family property with documents in your family name; a piece of paper or handwritten Will stating "I leave my estate on Kythera to my grandson Dave" will mean nothing.

How do I accept my inheritance? You will need a lawyer to apply to an Athens court to claim your inheritance. It is vital that you get this done as soon as possible, otherwise the process becomes more complicated and you risk losing the property. For more information

http://www.ktimatoemporiki.gr/content. php?id=101#Inheritance

What if I have trespass-

ers on my land? Under Greek law trespassers can claim legal ownership to land if they can prove that they have used the property for 20 years or more (Hrisiktisia). You will need a lawyer to file a court action against trespassers.

What if I am not in Greece during the registration?

You can apply for registration by post, or through an agent in Greece to whom you give the power of attorney.

What if I am in the middle of a land ownership dis-

pute? All parties must register the land in their names. Afterwards, the proceedings will continue and only the court can decide whose it finally is. This is contradictory in terms, and depends on your specific case so ask your lawyer.

MOUDARI LIGHTHOUSE

by Anna Kominos

LAST WINTER, Sia Poulos and I set off with adventurer and light-house keeper Andreas Anellos on a lengthy hiking tour across scrub and lose rocks, finally reaching the incredible Moudari lighthouse. Rising up and precariously perched just a stone's throw from the cliffs, the lighthouse (also known as the Fanari) is located north of Platia Ammos and just above the beach of Agios Nicholas.

The strategic position of the lighthouse has meant that whoever lights the Kytherean straits rules the waves and in the 1800's it was Rule Britannia! Built in 1825 and designed by British engineers, like many of the Kytherean roads and bridges built in this period, the British used the enforced labour of locals, but even so the Fanari is a testament to visionary ingenuity.

The lighthouse is 25 metres high and 5 metres wide, with a tiny encircling internal staircase that winds around the internal wall. At the top of the staircase is an incredible lens that is always lit.

Originally, the lighthouse was lit by fire using burning resin. Then a mechanism that fuelled the fire was introduced. Much like the mechanism of a grandfather clock, a chain almost as long as the lighthouse had to be wound every two hours so the fuel could keep fuelling the fire. Still difficult to reach on foot today, all fuel had to be hand carried by the lighthouse keepers or on donkeys. Due to the alertness needed to fuel the fire Andreas explains there were always two lighthouse keepers

on duty at the same time. Passionate about his work, Andreas adds "each light-house still has an individual signal. They each use their own pause, a form of visual morse code, as prior to technology and satellites, a sea-farer identified exactly where they were in the night. But just as unique as the lighthouse are the lighthouse keepers. Serious, playful and authentic, lighthouse keepers have much in common with seafarers. Born and bred in Athens, Andreas epitomises this rare combination essential for a lighthouse keeper, "To do this job, be alone so many hours every day... you need to know yourself, you need to be able to enjoy your company. We are the sailors of the shore, we live the sea and the winds!"

UNDERWATER ADVENTURES AROUND KYTHERA

story and photos by John Fardoulis

The waters surrounding Kythera may appear eerie if peering over the railings of a ship but to see what really lurks below the surface diving enthusiast John Fardoulis takes us with him on an underwater adventure.

PRIOR TO 2005, Scuba diving (with tanks) was illegal in Kythera without obtaining a special permit from the Underwater Archaeological Ephorate. The law has since changed, opening up underwater Kythera to recreational divers as a virtually pristine, largely unexplored adventure area. SCUBA stands for Self Contained Underwater Breathing Apparatus, helped made popular by Jacques Cousteau after the Second World War.

By virtue of its location at the crossroads of the Mediterranean, Kythera has a rich maritime history, both as a trading place and navigational hazard. Dangerous weather patterns have haunted mariners for more than five millennia, causing many ships to sink around Kythera and its surrounding regions.

Kythera is fortunate to have remained virtually untouched, suffering little damage from pollution. Being slightly remote has also protected its natural underwater resources. Kythera's underwater seascape is similar to its terrestrial landscape, mountainous, with steep drop offs in many places. The water is a deep iridescent blue - think cult free diving movie "The Big Blue".

The wreck rising out of the water just off Diakofti is the *Nordland* (cargo ship) which sank in October 2000. Being a "new" wreck and not in the path of maritime traffic, it's legal to dive it. The Nordland wreck is a great dive and is pretty much accessible to all levels of divers. Some parts of the Nordland wreck can be seen from the surface

and half way to the bottom, making it great for Open Water divers, particularly with 25+ metre visibility being usual. More experienced divers can venture down to the propeller which is located at a depth of approximately 28-30m in sparkling clear,

blue water. Less light travels further down towards the bottom, creating a darker environment where

underwater torches are useful in providing illumination. Parts of the ship's bridge still exist, although they are gradually collapsing. Currently the hull is still in one piece, sloping diagonally back from above the surface, all the way down to where it rests on its keel, towards the stern. It is easy to swim from one side to the other underneath the hull.

Empty holds are visible down the middle, with the bow quarter rising above the surface. Waves splash against a partially enclosed area where sunken parts meet the surface, acting a bit like a cave and making a loud, low pitched sound each time a wave bounces back.

If the Nordland wreck was located near Athens, or in fact any large city, dozens of people would be venturing over to it each day. A number of other older wrecks are also located around Kythera but Scuba diving (with tanks) is prohibited without a permit.

Dimitris Kourkoumelis from the Ministry of Culture's Underwater Ephorate and volun-

teers from the Hellenic Institute of Marine Archaeology excavated a 400 BC wreck in the 1990's on the northern side of Mikri Dragonara. They recovered a number of stone anchors which are now on display in front of the Kytherian Museum (which remains closed since 2006).

Freediving/breath hold diving without tanks is allowed along most parts of the coastline, as long as those in the water don't obstruct maritime traffic. Scuba diving in port areas such as Kapsali, Avlemonas and a few other places is still restricted, particularly in zones where known shipwrecks of over 50 years of age have been located by the authorities. Even still, at least 70% of the coastline around Kythera is now open to diving and is likely to attract a growing number of underwater adventurers in the near future.

Spear fishing and Scuba diving (with tanks) remain separate activities by law. The reason for this is that using tanks to stay down an hour at a time, sometimes more - gives a diver an unfair advantage. The port police once inspected our boat and told us that if they catch anyone with both tanks and a spear gun on the same boat, they will confiscate the boat.

Kythera is a mostly unexplored island, so don't expect to see an abundance of fish but those who appreciate a rugged terrestrial landscape above the surface will find an equally dramatic deep blue seascape, with lots of small caves, swim-throughs and reef formations to explore.

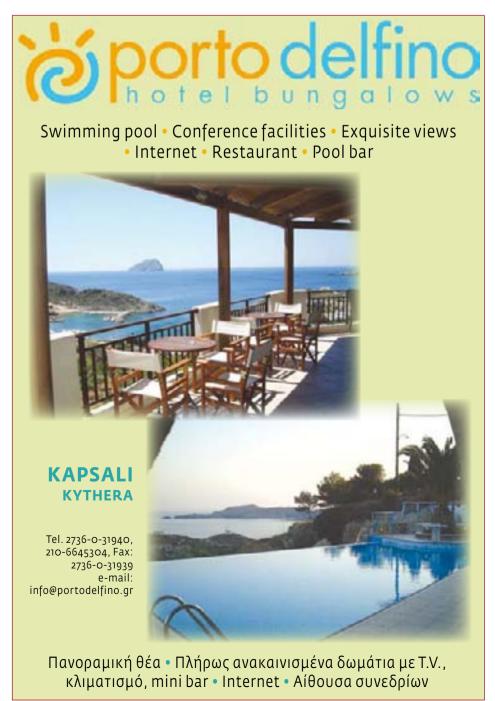
MARIA'S MILL & SWEETS WORKSHOP

Παραδοσιακά εδέσματα της Μαρίας στον αναπαλαιωμένο μύλο στις Καλοκαιρινές

In a restored 200 year old mill
Maria bakes
her delicious traditional sweets
(loukoumades, rosedes,
xerotigana, spoon sweets).
Visit the restored flour mill
and see how the centuries old
machinery operated..

Στον αναπαλαιωμένο μύλο, η Μαρία ψήνει τα υπέροχα παραδοσιακά γλυκά της (λουκουμάδες, ροζέδες, ξεροτήγανα, γλυκά του κουταλιού). Επισκεφθείτε τον παλιό αλευρόμυλο και ανακαλύψτε τον παραδοσιακό τρόπο αλέσματος.

ANTIKYTHERA has an early morning silence like no other place on the planet. A pirate hide-away for centuries, the powerful land and seascape resonate with force. The winds rule this rocky outcrop and locals and visitors are at the beacon and call of the seasons. The one exception of the year is the anticipated celebration of local saint Agios Myron, held August 17, with hundreds of Cretans and visitors breaking out the lyre and song for the all-night party.

GLASS-BOTTOM BOAT EXCURSIONS TO ANTIKYTHERA

IF YOU AND A GROUP

of family and friends are considering travelling to AntiKythera and want to avoid the time-consuming journey by ferry, why not book a one day round trip on the Glass-bottom boat and tavel there in comfort. Slicing hours off the voyage, friendly Glass-bottom boat

captain Spiros Cassimatis takes less than an hour to get you there in his state-of-the-art boat. A regular to the island, Captain Spiros offers sea-excursions from June to September. An enthusiast of all things celebratory, Spiros makes a whole-hearted effort, weather permitting, to travel there for the festivities of Agios Myron (August 17). To book an excursion to AntiKythera on the Glass-bottom boat, call Captain Spiros on 6974 022079.

CAFE - OUZERI ARONIADIKA

Breakfast, coffees, ouzo and meze, sandwiches, drinks, greek sweets, ice-cream

Πρωινό, καφέδες, παραδοσιακά γλυκά, παγωτά

ANOIXTA OAH MEPA - OPEN ALL DAY

Theodoros Grigorakis - Tel.: 2736-0-33971

THE LAST FRONTIER

by Scott Leimroth

THE SMALL island of Anti Kythera, located 38 kms south east of Kythera, is famous for a 150 AD shipwreck carrying the Anti Kythera mechanism (an ancient mechanical computer found on the wreck). With a winter population of only 45 people, this rarely visited island with its beautiful and unique scenery is one of the last frontiers of the Mediterranean.

Between the 4th and 1st centuries BC the island was used as a base for pirates and the remains of their castle (Kastro) have been the focus of annual archeological digs led by Aris Tsaravopolous. At the base of the castle a marble statue and the remains of a temple to Apollo were discovered. Byzantine grave sites and stone wine presses can also be found on the island.

Finds from the 2009 dig include many amphora discovered alongside the new road and in a cave which suggests the cave may have had some significance as a place where offerings were made. Some of the amphora pieces had stamps on them which can help identify their origin; one even had the thumbprint of the maker still clearly visible on the handle.

The oportunity to visit Antikythera is a rare one but even rarer still is the chance to participate in an exciting archaeological dig. Volunteers are welcomed, for one day or for the whole three weeks of the dig. Besides the possibility of discovering an ancient statue or coin, you will also get to learn about the history of the island from the expert. Aris loves talking about Greek history and taking people on guided tours of the castle.

For more information on how you can become part of this exciting opportunity on AntiKythera contact john@mobility.com.au

ANTIKYTHERA BIRD OBSERVATORY

RUGGED ANTIKYTHERA is an annual stepping stone for hundreds of thousands of migratory birds who each spring and autumn make the arduous flight between Europe and Africa in order to rest and refuel. Directly situated on various migratory bird paths, the sparsely inhabited AntiKythera is ideally located in the open sea between the Aegean, Ionian and the Cretan archipelagos.

The massive concentration of bird numbers on such a tiny island provides ideal conditions for systematic research and study. The Hellenic Ornithological Society (HOS) has operated the **AntiKythera Observation Post** since 2004. Knowledge is essential for conservation and unsurprisingly the primary purpose of the AntiKythera Observation Post is to gather valuable data on Europe's migratory birds that can be used to assist in their conservation.

Each year, from March to October, the AntiKythera Observation Post attracts international volunteers who help with hands-on activities such as Bird-Ringing and Raptor migration monitoring, as well as the continual monitoring and safeguarding of the Eleonora's Falcon colony.

During the process of Bird-Ringing, birds are carefully trapped in mist nests so that the necessary data can be collected. Once the data is recorded, a special ring with a unique code is placed on their leg and they are then released.

The Hellenic Ornithological Society (HOS) is a partner of BirdLife International. Founded in 1982, HOS is a nationwide non-government organization dealing exclusively with the protection of wild birds and their habitats.

AntiKythera's fully natural environment makes it an ideal destination for those who wish to blend the enjoyment of nature with the love of wild birds. The activities of the AntiKythera Observation Post are supported by Greek and international volunteers specialized in the study of birds. For more information and application visit http://www.ornithologiki.gr

SO CLOSE AND YET SO FAR

by Daphne Petrohilos

LIKE MOST PASSENGERS travelling back and forth to Crete, I often find myself on deck as the boat pulls into the tiny harbour of AntiKythera. Hypnotised at first by the strategic negotiations needed to dock in such a tight bay, I am then overwhelmed by the silent and barren landscape. There is something otherworldly about the place. Everything is so minimalist in appearance. How could a place so geographically close remain so aesthetically and socially removed from the ostentation that has become the norm of modern day Greece?

We arrived shortly before dawn. The tiny port town of Potamos was still asleep save for the few locals who had come to greet the boat. Their silence and tranquillity stood in marked contrast to my mild separation anxiety as I watched the boat pull out of the bay. By dawn birds were circling above the water while fish darted beneath fishing boats and people ambled nearby, their movements in perfect harmony with the island. I remembered Kythera as it once was before our hills were graded for the concrete to set, before the rift with the landscape had truly begun.

But AntiKythera is not as isolated as it seems. The distance between Kythera and Crete is no more than 40 kilometres in either direction and, weather permitting, these days the boat passes regularly. Besides isolation is just an umbrella term mostly used to describe anywhere that hasn't sold the dignity of natural balance and succumbed to the pressure of the times.

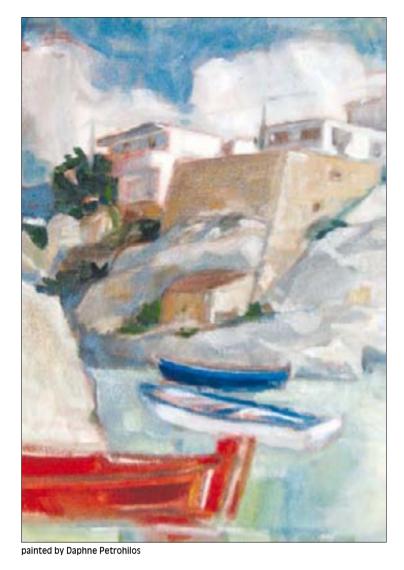
AntiKythera is a small, aging community living contentedly with what is on offer, something we next door take for granted as we continue to "progress".

At lunch the few locals present at the one open cafe yawn at the predictability of my questions: How do you manage? What happens if ...? Instead they turn casually to stories of the moment, and then ask me if I might be looking for a husband! Later we stopped at a small homestead where a gentle, elderly couple welcomed us with coffee made in their kitchen over a twig fire. It was a solid home, built on a protruding foundation of bedrock with thick stone walls and a roof made from layers of twigs covered with compacted earth. "No, it doesn't leak," he assured me, "never has". They built it themselves when they were first married and over the years filled it with possessions that covered the span of their lives together - her

dowry trunk with her handwoven covers still inside, his tools leaning against the wall. "That's my patriko" he said, pointing to the cluster of low deserted houses barely distinguishable from the rocks and thorns upon which they were built. He smiled, "But nobody lives there now." I was struck by the peace in his voice. We looked beyond the veranda across the stony landscape towards the vague spectre of the Peloponnese beyond. This was where their sons and daughters lived, getting the schooling and attention they required. Like the extended families of most residents, their children would swing by for feast days or other community events infused with nostalgia and pride. She opened an old box of photographs spanning their long lives together, black and white memories of long and productive lives so intimately entwined with the land. The wind stirred suddenly. On fierce days it can tear across the hills still draped with ancient terraces once used for growing fava and other sturdy legumes. The weather here prevents any cultivation of trees except in the shallow folds of a few sheltering hills.

It all began to make perfect sense - the footsteps

of Apollo and his hunter sister Artemis, the dense remains of an ancient citadel, scatterings of pirate conquests, secret fleeting things like migratory birds and the sea tempests for which the island is well known. It was all explained as we passed a single olive grove, a comparatively lush and recognisably feminine dent in a spiritually masculine landscape (also probably the largest patch of shade on the entire island). The dictates of climate is also echoed in the tendency to build low to the ground, unfettered by protruding features. The absence of frills is not due to any lack of aesthetic, but rather to a pronounced sense of

the purity of function. Ruins of several windmills attest to a history of self sufficiency almost impossible to imagine from a land so battered and crude in appearance.

While it is a tiny population, AntiKythera isn't yet dead nor was it ever. It is a beautiful, odd place that holds to its principles, still singing love songs and drinking small glasses of tsipoura all too early in the morning. Free from the clamouring of a superficial world, indifferent to the tourist looking for the cliche of the forgotten paradise, AntiKythera turns its rough confident shoulders to the three seas and carries on.

KARAVAS HISTORICAL WATER PROJECT

by Timothy Gregory

The Karavas His-

torical Water

Project has been

established to

help preserve

this knowledge

and disseminate

it to all those

interested in

Kytherian his-

tory. As of

the summer of

2011, we will

start bringing

small groups of

university stu-

dents (mostly

volunteers from

Ohio State Uni-

KYTHERA IS RENOWNED for its rich water resources. There is an abundance of legends and stories associated with the various famous springs and water mills. These sites and buildings and the traditions associated with the use of water have played an important role in the local culture of the island. In recent years, however, many of these places have been abandoned and an understanding of the way in which they operate, both mechanically and socially, is slowly disappearing.

photo by Lita Tzortzopoulos

versity in the United States) to Karavas to help clear overgrown vegetation from the springs and watermills and undertake research on the various water installations and their use from both written source material and the personal knowledge of residents and former residents of the area. The team will also systematically measure and photograph some of these features and make this information available to the public in a variety of ways.

The places we seek to investigate are many and varied. While the watermills of Kythera are already reasonably well studied, we intend to locate the remains of all the watermills in the Karavas area and place them on detailed computer-based maps. In addition, we hope to learn how the water was brought to the mills and where it was stored before it was used for milling. There are at least five known springs in the Karavas area: Magganou, Keramari, Amiriali, Portokalia and Krokodylos. All of these are still in use and are very important to the local community who regard at least some of them as having healing and medicinal powers. Our aim is to record and map these springs and their sources, and gather any oral information associated with them, including legends and myths. Other important but neglected constructions are the cisterns in many private houses where water was stored for personal use. Similar also in importance, but of a public nature, are the several structures where clothes were washed. Especially significant are the systems of irrigation used for the perivolia; many traces of these, in various states of repair, are still preserved and we propose to record these and investigate the means by which irrigation was regulated and administered. Comparisons with other water systems on the island, especially those in Mylopotamos, will undoubtedly provide useful insights to pre-modern water management systems of a private and communal nature.

The traditions and structures associated with water use are an important part of the island's cultural heritage. As we introduce university students to proper historical methods and to Kythera's beauties and treasures, we hope to play an important part in the preservation of this aspect of the island's heritage. This will be a long term project and we look forward to a productive and fulfilling relationship with the people of Karavas and the wider Kytherian community. We hope that individuals who have any information they would like to share with us will get in touch so that we can discuss the project with them in detail.

We can be contacted by e-mail on: gregory.4@osu.edu and gregory.257@osu.edu

ATHENS/KYTHERA: A WORLD APART

by Anna Giabanidis

IF YOU HAVE SPENT more than a few days in Athens and in Kythera, you'll know that the two places are worlds apart. Since arriving here in the summer of 2009. I have noticed the vast differences between the life I used to lead and the one I lead now. I realise that I am not the only one who has been magically captured by Kythera; I have seen many a foreigner acquiesce to the island's powers. We are easy to spot, walking around with a glazed expression as if we can't believe we found this paradise. Kythera is like a delicious secret. You want to tell everyone about your precious find but don't want to risk spoiling it. This island is an irresistible temptress. You come for a few days to check the place out and, before you know it, you're marrying a Kytherian and buying a property here. Just how drastically my life has changed?

ATHENS LIFE I strut down the street in high heels and a neatly pressed suit as I try to hail a taxi. A cute office worker drenched in a cloud of Calvin Klein perfume catches my eye as I admire his carefully styled hair. I walk through a crowd of polished people, all immaculately groomed.

I feel anonymous. Strangers everywhere. I could dance naked in Syntagma Square and no- one would bat an eyelid. I drive the asphalt freeway home, wait in traffic, beeping those who don't move fast enough and stopping to let a stray dog cross the road. I buzz myself up to my 5th floor apartment on a busy Kifissia road and shoo away flies. I sit on my balcony and watch the endless river of cars pass by. I stroll to one of the thousands of peripteros and buy a Diet Coke. My wireless internet signal is out and I fret about checking my Facebook messages. The central heating is not warm enough and I ask the lady upstairs to turn up the thermostat.

With a Starbuck's 'Latte Frappu Wotsit' in my hand, I travel to Athens airport in a sexy black Porsche, my life's essentials jammed into its ridiculously small 'front boot'. I can't wait to leave! **KYTHERA LIFE** I plod along in flip flops in my comfortable jeans, and jump onto my friend's tractor. A bearded farmer in dungarees followed by a cloud of dust catches my eye as I admire his ruffled hair. I stroll among familiar people, rough and shaggy, yet rosy-cheeked and strong as old women hoist sheep up steep hills in wheelbarrows. There's always olives to pick, crops to tend and ... coffee to drink.

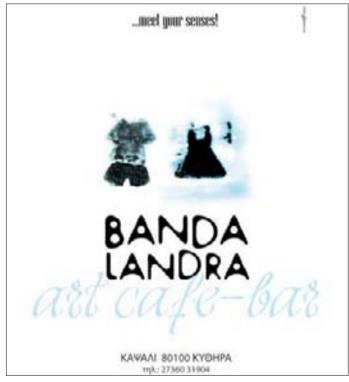
I feel welcome. Familiar faces everywhere. There are less people on the island than there were in my apartment block in Athens yet I could sneeze in Agia Pelagia and those in Kapsali would say "bless you". I drive the narrow windy road home, held up by the occasional herd of goats, beeping hello to people I know and stopping to let a ferret cross the road. I stroll into my unlocked 'cottage' by the river in Karavas, and shoo scorpions from my bed. I sit in my yard and watch the swallows play in the valley. I stroll through my garden and bury my face in a freshly picked orange from my tree. My mobile signal is out as usual so I climb onto the roof and stand on tiptoes, waving my

Photo by Eleftherios Tzortzopoulos

phone in the air. The house is chilly so I chop firewood with a whopping great axe and light the fire.

With a frappe in my hand so thick the straw won't move, I drive to Kythera airport in a dirty rented Jeep and marvel at how I could fit my whole life into its trunk. I poke my head out the window and breathe the fresh air while a bee makes a bee-line (pun intended) for my forehead. I wonder if I have taken enough collared shirts and high heels with me. I don't want to leave!

THE KOKSMAS AND THE WORLD COUNCIL OF CHURCHES

IN 1958 the then Bishop of Kythera, the late Meletios asked the World Council of Churches (WCC) in Geneva for technical assistance. In 1959, civil and architectural engineer Jurgen Marten Koksma arrived from Holland to investigate the possible community development of the island. Together with Bishop Meletios, Mr Koksma developed an extensive program for the Dutch team's activities and involvement.

Working as the team director, Mr Koksma, a qualified architect and civil engineer along with his wife, Anna Jacoba Koksma-Lagendijk who was secretary and treasurer began the project that would become their life's work as well as mak-

ing Kythera there permanent home. Anna Jacoba Koksma-Lagendijk was born in Holland on March 4, 1911 and died in Kythera December 19th, 1993. Jurgen Koksma was born in Holland on August 27, 1907 and died Kythera November 26th, 2004. They are buried at the cemetery of Agia Anastasia on the road between Potamos and Karavas.

The team worked from April/ May 1960 through to September 1971. Over the years many people, supervising boards and committees in Switzer-

land, Greece and Holland were directly involved in the team's activities, on projects encompassing re-forestation, water preservation, roads and harbours, animal husbandry, education, religious themes, industry, social welfare, agricultural reform, technical assistance and the promotion of tourism.

Over the years the team was strengthened by many technical assistants. The fateful meeting of Mr. W. Spliethof, who was teaching at the Arnhem Technical College and who had met Mr. Koksma at an Inter-Church meeting in March 1961, suggested to the Board of Directors of the College that they send students to Kythera for work experience. This suggestion was successfully adopted by the College from 1962 through to 1967. In 1967 Mr. and Mrs. Hornstra founded Kythera Vriendenkring Nederland (KVN). KVN members from all over Holland helped to raise funds for the WCC team at Kythera. At one point KVN had up to 400 registered members and used to produce and distribute the periodical IRIS to its members to keep them informed of the

 $\frac{\text{TO }\Sigma\Pi \text{ITI }\Sigma\text{TO KEPAM}\Omega\text{TO}}{\text{THE HOUSE IN KERAMOTO}}$

Μαριάννα Χαλκιά-Λούπα (+30) 210 9840326, 693 2294169, e-mail: cloup@tee.gr www.housesinkythira.com

Bishop Meletios with Anna and Jurgen Koksma.

Photos of the Dutch team kindly provided by Jean Bingen

plans and achievements of the WCC team on Kythera. Civil engineering projects undertaken by the team included community water supplies at Potamos, Logothetianika, Karavas, Fratsia, Avlemonas and Livadi, survey and construction of the first extension of the wharf at Kapsali; the domestic school for girls in Milopotamos; topographical survey for the airstrip at Frilingianika: a cheese factory at Fratsia: the Old People's Home in Potamos and the Local Council in Chora.

It is fifty years since the late Jurjen Koksma came to Kythera. He was a man of great foresight and immense capability who contributed unconditionally to the island that became his home. For Jurgen and Anna's ingenuity to live on, it is important that we remember their contribution and the inspiration which guided them.

WATER AND TREES. STILL AN ISSUE IN 2010

by Jean Bingen, former team member.

WHEN JURGEN KOKSMA and his wife Anna arrived in April, 1960, Kythera was a relatively self sufficient agricultural island with one weekly boat to Piraeus. Koksma, an architect and civil engineer in Holland, had been contracted by the World Council of Churches to help improve living conditions on the island. For this they were paid a living allowance of \$US30 each per month. George and Anna were members of a conservative branch of the Protestant Church in Holland. They spoke Dutch, English and German but not a word of Greek and were dependent on interpreters. For the first three months they stayed with Bishop Meletios, who fortunately spoke good German. By the time the Koksmas moved into a rented house in Chora, they had at least come to understand the meaning of "siga siga".

George and Anna were immediately confronted by the lack of water on the island. There was no community water supply. Water for drinking and cleaning came from either public or domestic wells which were often contaminated and caused illness. Rainwater ran straight into the sea as the hills were denuded of any vegetation that could help run-off soak into the soil. Koksma determined to supply the villages with a reliable water supply, wanted to place a cistern high above the village with a closed pipe system to the houses. But where was the water to come from and how could they pump it into a cistern with no electricity?

The first problem was to find a spring that could supply sufficient drinking quality water all year round. The Team encountered various hurdles in their search. Some wealthy land owners refused access to potential water sources whilst some villages had their own ideas about layout and construction. Eventually Karavas, Logothetianika and Potamos were chosen as the first villages to be surveyed for a real community water supply.

Not long after they arrived, the Bishop asked Koksma to look at the hospital at Potamos and suggest improvements. According to the Bishop, the medical staff were inadequate, the building unsuitable and there was no clean water supply. Koksma persuaded Phillips, a Dutch company, to donate an X-ray machine for the hospital while the Bishop managed to get new staff from Athens. By September Koksma had drawn up plans to improve the hospital building.

The following is a quote from Mr. Koksma's weekly work diary to Geneva describing his daily schedule.

At 5.00 a.m. get up, 6.00 a.m. transport the Mitata dam workers, 6.45 a.m. transport summer campers to Potamos for hospital furniture painting and instruct on the work, 8.15 a.m. back to the dam, encourage the discouraged sweating dam workers from 8.30 to 10.30, then back to the hospital and finish the painting job. 12.45 p.m. back in Myrtidia. Washing and lunch ended at 2.00 p.m. Then a warm midday rest with many flies. 3.30 p.m. another journey started. For the summer campers Lysol, paper and bread from Chora. Out of bread so had to go to Karavas! To Pitsinianika for eggplants, courgettes, pears or grapes, tomatoes and onions. And don't forget the salt and sugar! Eggs from Livadi. Be back for dinner and remember the bible study at 6.30. And, oh yes, toilet paper, macaroni, medicines for diarrhoea and the mail. The mail, the mail, the mail! And please, the spirit and the olive oil are finished and oh, Mr. Koksma, I am dying for just a tiny bit of chocolate. And haven't they got tomato ketchup and spam or at least a decent salami? And wait a minute, what do you say? The meat?! Yes, sure, I'll remember. Yes and soap as well, yes, yes, nails and wire, wood and a saw, a bar and, and, and ... so on.

All home grown! All tasty!

Experience and enjoy homegrown vegetables, olive oil and pork meat, all grown on our 80 acre farm near Komponada.

We specialize in Aussie hamburgers.

Nickos and Amalia Cominos, TSIKALARIA, tel. 2736-0-31541

FOR SALE

Newly completed holiday units with water views on Diakofti beach

ΠΡΟΣ ΠΩΛΗΣΗ

Πωλούνται μερικώς ή πλήρως επιπλωμένα διαμερίσματα, με θέα την υπέροχη παραλία του Διακοφτιού και με άμεση πρόσβαση στη θάλασσα. Χτισμένα με γούστο και μεράκι.

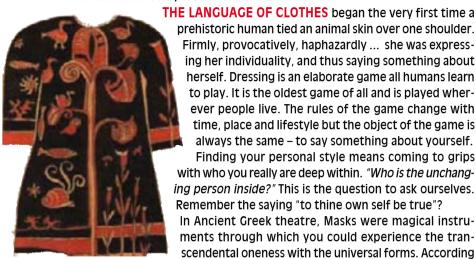
PAHOULI CONSTRUCTIONS

DIAKOFTI, tel.: 27360 34331 **ATHENS,** tel.: 210 9632296 mobile: 6974-427803, 6972-848768

WHAT MASKS DO WE WEAR?

by Dr Eufrosyne Keromiti

The world is a stage and we merely the actors on the stages of our lives... So who is the real person behind the actor?

THE LANGUAGE OF CLOTHES began the very first time a prehistoric human tied an animal skin over one shoulder. Firmly, provocatively, haphazardly ... she was expressing her individuality, and thus saying something about herself. Dressing is an elaborate game all humans learn to play. It is the oldest game of all and is played wherever people live. The rules of the game change with time, place and lifestyle but the object of the game is always the same – to say something about yourself. Finding your personal style means coming to grips with who you really are deep within. "Who is the unchanging person inside?" This is the question to ask ourselves. Remember the saying "to thine own self be true"? In Ancient Greek theatre, Masks were magical instruments through which you could experience the tran-

to psychologist Carl Jung, since we are all actors on the stage of life, our persona, the mask of our soul (the outer image), is" the essential facet" of our personality. These personalized message carriers, the masks we wear, can express or obscure who we really are. They can be "mirrors of our soul", "traps of our spirit" or "protection masks" for our essence. These very important "soul masks" transform the body's outside appearance whilst also transforming the soul within us.

The basic question we should ask ourselves is, "who is the one behind the mask that I am wearing?" Who am I? How can I express who I really am by using the no-verbal language of dress to project my authentic image? Aristotle said, "The soul never thinks without an image". In the fashion game, the language of clothes can become a self-fulfilling self portrait.

Here is a suggestion I teach my students and clients. Think of creating a picture, a work of art. You are the canvas and your clothing, makeup, hair style and accessories, even your perfume, are the paints with which you create your own individual portrait. Just as each person has a distinctive way of speaking, so too each person is uniquely God's one-of-a-kind original work of art. Take your brush and your colours and paint paradise – then jump in! Have a great journey! DR. EUFROSYNE'S FASHION & COLOR-ART THERAPY.

Join one of her ART-COLOUR THERAPY classes here on Kythera. By appointment only 6982-153452

MIE VAN CAKENBERGHE

MIE WAS BORN and raised in Antwerp, Belgium and studied Art at the Antwerp Academy. In 1996, after working in photo engraving for a strip maker and as independent fashion designer, Mie decided to pursue painting full time.

Mie and husband pianist Fred Van Hove came to Kythera for the first time in 1990 and, like many others, each year they kept returning. They now spend several months of the year on the island.

While Mie has held several exhibitions in Belgium, her "art" first steps on Kythera were in 2005 when she ran drawing classes for children and adults in Chora. She continued this in the summers of 2007, 2008 and 2009 with exhibitions at Zeidoros in Kapsali and at the Potamos Cultural Centre. Mie's style can be described as Post-modern and is linked to the worldwide realism movement more often seen in larger paintings. Part of the 2009 Kythera exhibi-

tion was based on old black and white photographs of people and families on Kythera. Mie's intention was not to copy them but to give them a new life with the colours with which she instilled them. The 2010 exhibition will contain works in a similar vein, though this year Mie is adding small format landscapes.

Check out Mie's website at www.artbymie.webs.com

Mie Van Cakenberghe, exhibition at the Potamos Cultural Centre, 1-12 September 2010

CULTURAL EVENTS

MERCATO CHORA

30/7-5/8 Photographic exhibition by Valerios Kalokerinos

6-12/8 Art exhibition by Carolina Aslani

13-19/8 Photographic exhibition by Dimitris Leventis 20-26/8 Arts and crafts exhibition by Despina Isaakidou 27/8-2/9 Photographic exhibition by Eric Saros 27/8-2/9 Arts and crafts exhibition by Therese

KATHLEEN JAY Art exhibition Potamos Cultural Centre (8-11/8 and 19-22/8), Zeidoros, Kapsali (27/8-3/9).

Galanakis

ONE OF CHORA'S most scenic sites is the kamara (archway) just down from Chora's town square. Here you will meet Leonardo, owner of the GOLD CASTLE, Leonardo, born in Melbourne, Australia, has brought together Kythera's largest collection of gold and silver as well as a showcase of exquisite byzantine icons and handmade worry beads. With many years of experience as a jeweller in Athens and Kythera, his success lies in his ability to create jewellery for every taste and pocket. Leonardo guarantees the highest quality workmanship at the most reasonable prices.

Chora, Tel.: 2736-0-31954

In the centre of Kapsali located directly above the Banda Landra bar, vou will find the Follow your Art gallery and shop. Throughout summer local and international artists present impressive exhibitions, including paintings, ceramics, jewellery, lamps and hand-painted clothes. The gallery also carries a unique collection of sculptures created from found objects and materials. Come in to browse and you just might walk away with an outstanding one-off piece of artwork.

Follow your Art, Kapwww.followyourart.gr, info@followyourart.gr

CERAMICS AT KATO LIVADI

THE ROUSSOS FAMILY has been producing ceramics at Kato Livadi for over twenty years. It maintains a Kytherian tradition that has been passed down through four generations of pottery-making by this family. You will find Panayiotis working on the potter's wheel, daily turning out traditional Kytherian designs as well as introducing new ones. Mother Grigoria attends to the glazing and firing in the kiln, whilst Maria delicately hand paints all the pottery pieces produced in the workshop.

The Roussos workshop can be found in Kato Livadi on the main road between Livadi and Kalamos. Everyone is welcome to call in and watch the family at work and choose from the vast range of products on display. Open every day. Tel.: 2736-0-31124

The Roussos gallery is conveniently located in Chora, just a short stroll down from the town square. Here. visitors can also inspect and select at their leisure from exquisitely designed ceramics that have been made in the workshop. Tel.: 2736-0-31402.

JEWELLERY **EXHIBITION**

AFTER MANY YEARS of vacations and explorations on Kythera, Dolly Boucoyannis presents a series of jewellery and items that have been inspired by the wonderful images that capture the imagination on this unique island. Thanks to Yianni Tsimas' generous offer, Dolly now has the opportunity to show her works in the beautiful space Yianni created several years ago at Arionadika. The Dolly Boucoyannis exhibition opens on Saturday evening, August 7, and runs until August 17.

MANEAS GENERAL STORE

A KYTHERIAN INSTITUTION along with the Myrtidiotissa, Chora's Kastro and the Moudari Fanari, Maneas General Store has the wow-factor and is a must visit. Just down from the Potamos plateia you can browse and rummage through Maneas' General Store, an apparent hickle-pickle of tools, cane baskets, kitchen homewares and antiques. Operating

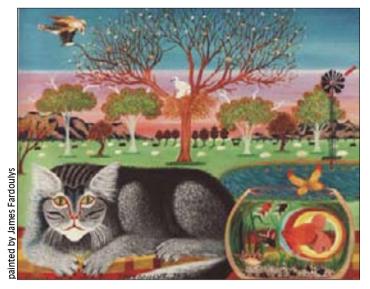
since the 1930s, not much has changed in Maneas General Store, except that everything looks cleaner and tidier now that niece Aliki Gerakitis has taken over the family enterprise. Uncle Panayiotis drops in regularly and both Aliki and Panayiotis are always keen to help. Stocking everything from underwear to hardware. Take the time to search carefully to find that "something special".

Maneas Store, Potamos, tel.: 2736-0-33308

ARTISTS AND GALLERIES

FLYING THE FLAG FOR KYTHERA

by Stamatina Tambakis

THIS YEAR two art exhibitions in Brisbane, Australia, flew the flag for Kythera. From 25 March till 30 June the Queensland Art Gallery hosted the James Fardoulys - A Queensland Naive **Artist Exhibition**. This was the first solo exhibition in a major public art gallery to focus on an Australian naïve artist. His works were gathered from private and public collections all over the world. James Fardoulys became one of the most prominent and widely appreciated naive painters in Australia and was recognized internationally. Fardoulys was born in Potamos, Kythera, in 1900. As a boy he operated a donkey service meeting the boats at Agia Pelagia with his decorated donkey ferrying passengers or luggage up to Potamos. He migrated to Australia at the age of fourteen. James always said he was good at art while he was at school but it was not until he was almost sixty that he began painting (totally untutored) in oils. Fardoulys was influenced by his Kytherian background, his experiences in the Australian outback and country cafes and his life as a taxi driver in Brisbane. His 'stories' were painted with much detail as is the naive way but always with humour and sincerity. His paintings were infused with Kytherian colour. Right up until his death in 1979 he always remembered his island, saying "it is a place where the sea is bluest, the grass is greenest and the air the cleanest on earth."

A Kytherian Artist tells a Story in Brisbane

In February this year the Cultural Committee of the Greek Orthodox Community of St George in Brisbane, Australia, held a function with the title Story Tellers - the Greek Connection in Print and Paint. There were five featured writers and one artist. The artist featured was Kytherian/Australian artist Aspasia Patty. The theme Aspasia chose as her story for the Exhibition were the olive trees of Kythera. Aspasia has always been fascinated by the silver green beauty and sense of timelessness of the olive tree. Having just returned from her annual visit to Kythera where she experienced the picking season, all of her paintings exhibited featured Kytherian olive trees. Guests at the gallery agreed that the story Aspasia told of Kythera through her paintbrush emphasised her love of the Kytherian landscape and showcased the beauty of the island in all her seasons.

TREADING ON BEAUTY

"YOUR JEWELLERY makes people aware of the beauty that lies underfoot", a wise old Kytherian once told Susan Moxley. The old man intuitively understood the philosophy behind her designs that mix the natural environment with a onceburied culture. Susan's designs are reminiscent of ancient forms found in the Cycladic period. While they recall the glory of Greece, they blend easily with contemporary taste. Susan Moxley's artworks hang in public and private collections internationally while her stained glass work has been commissioned by museums. schools and major public buildings. During the summer months these beautiful symbolic expressions of the island can be found in the markets of Potamos and Livadi.

MY HOME

SEARCHING for that extra special present? Are you after something unique, tasteful and definitely not mass produced?

Then check out the diverse selection of homewares, quality kitchenware, soft furnishings and contemporary outdoor furniture at My Home conveniently located on the main road just south of Karvounades. Open since 2007, My Home is the culmination of Paula Cassimatis' life-long passion for interior decorating. Paula has brought together a stylish range of outdoor furniture, ornamental tea-light holders and

My Home, Kondolianika, 27360 31 560

decorative candles. So, if

you are looking for a gift or

would just like to treat your-

self, come to My Home and

confirm that Paula knows

her stuff!

PASSION FOR PHOTOGRAPHY

ERIC SAROS (Aristidis Travasaros) was born in Albury/Wodonga a small provincial town on the New South Wales/Victorian border. His parents were born in Kythera. Eric's passion for photography began over 20 years ago. In addition to working as a secondary school teacher specialising in photography, he has had success in National Photography competitions in Australia and has shown and sold his photographs at various exhibitions. Eric has also written prize winning articles for magazines such as "International Photography" and "Australian Photography". In recent years he has divided his time between teaching and exhibiting. While Eric prefers shooting in black and white, he has recently been working with digital colour. His work focuses on both historical Mediterranean architecture and narrative portraiture. He has always been drawn to the beautiful island of Kythera and has spent many years photographing its charms. Eric has structured his life so he can visit the island briefly each year. He loves exploring the island, catching up with relatives, enjoying the Mediterranean climate while sampling the local food and wine.

Eric Saros, photographic exhibition, Mercato, Chora, 27 August till 2 September

HAND CRAFTED ITEMS EXHIBITION

THERESE GALANAKIS is well known for her hand painted and hand crafted items including cushion covers, tablecloths, aprons, shopping bags, purses, sunglass covers, wall hangings and more. Therese will be co-exhibiting with photographer Eric Saros Therese Galanakis, Mercato, Chora

27 August till 2 September

- ΠΕΡΙΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ & ΣΩΜΑΤΟΣ
- MANIKIOYP & ΠΕΝΤΙΚΙΟΥΡ
- ΑΠΟΤΡΙΧΩΣΗ
- MAKIFIAZ

KALLIOPI MARENTI, LIVADI, KYTHERAΓΙΑ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΗΣΤΕ ΣΤΟ 2736-0-31151

1) PIECES OF THE PAST

SPIRITUAL REFUGE IN ROUGH SEAS

FEROCIOUS WINDS WILDLY tearing waves over beachside roads, cancelled ferries and speedboats chartered to bring in food supplies to the island. Located on the primary sea-lanes, the winter seas of Kythera have witnessed an abundance of shipwrecks over the centuries, pertinently symbolised for the visitor by the half submerged boatwreck at the port of Diakofti.

No wonder then the Kythera coastline is dotted with churches devoted to the protector of seafaring people, Agios Nikolaos, who is celebrated on the 6th of December. Some of the well-known Agios Nikolaos coastal churches which generally have been built as a "taximo" (dedication in thanks for the

miracle of surviving the wild seas) include Agios Nikolaos of Moudari on the northernmost tip of Kythera underneath the lighthouse; Kalamitsi (Agia Pelagia), Avlemonas and the beach of Limnionas (in the south-west).

Avlemonas, Agios Nikolaos bay, is where the decorated tomb of Jesus is carried by the pall-bearers into the sea on the evening of Good Friday, and is also the place where a ship carrying part of Lord Elgin's looted marbles sank in 1802. While the marbles were later removed to London, Lord Elgin did not dedicate a church to Agios Nikolaos as a "taximo" for the restoration of the cargo.

The goddesses Aphrodite and Astarti were also protectors of the seafaring Kythereans, and their sanctuaries and duties have since been replaced respectively by Agia Pelagia,

and the church of Panayia Myrtidiotissa/Agios Nikolaos on top of the St George mountain. "Panayia Myrtidiotissa", as noted by the author of the recently published Ship Log of the Ionian Ship Panayia Myrtidiotissa 1854, was the name used more predominantly than Agios Nikolaos for Kytherean ships, typical of islands which have their own locally distinct Panayia.

Such a plethora of goddesses and saints coastally protecting the island's seas is now direly needed given the illegal dumping by passing ships of quantities of tar, rubbish and the odd dead cow which end up on Kytherean beaches.

Propitiously then, further blessings of Kytherean waters emanated from inland icons. From the central church of Potamos, Zoodohos Pighi (fountain of life), which commemorates a miraculous spring in Constantinople, the Virgin Mary icon traditionally was festively walked down from Potamos once a year to the beach of Agias Pelagias where the priest would wade in and bless the water. The children were only then allowed to have their first swim for the year!

Father Panayiotis Diakopoulos relates that at the church of Agios Prokopis, just above the village of Plateia Amos, each 8th July, the nearby well was similarly blessed in a procession of the Agios Prokopis icon.

The procession extends along the beachside road through Plateia Amos, to a shrine of Agios Prokopis. This was built by the recently deceased Mrs loan-noula Diakopoulos to protect the village from the winter sirocco swelling the sea and flooding houses and gardens as it did in the 1950s.

The shrine stands between the sea and loannoula's house where she has created a second shrine to her husband, covering the garden wall with countless ornaments. The coffee cup was the first, for the cup of coffee which loannoula had as usual, placed outside for Mr Diakopoulos the morning of the

House-masters • Επιστασία οικιών

Excellence in home maintenance.
With 30 years experience in the business, you can be confident that we know what we are doing.

House-minding in your absence

Houses thoroughly cleaned & prepared for your arrival Washing & ironing service Spotless cleaning service for the duration of your stay Gardens cleaned, pruned, watered & maintened

DIETER & CHERYL WOLF

Tel: 2736-0-34324, 6945-793907, 6972-35.60.69

Με 30 χρόνια έμπειρη και υπεύθυνη υπηρεσία στα Κύθηρα, συνεχίζουμε να εγγυώμαστε και να προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας

Αναλαμβάνουμε τη φύλαξη και τη φροντίδα του σπιτιού σας κατά την απουσία σας

Επιμέλεια και τέλειο καθάρισμα σπιτιών

Οικιακή υπηρεσία κατά τη διάρκεια της διαμονής σας Φροντίδα του κήπου

by Pia Panaretos

day he died, and for which he never returned home. Fittingly, Agios Prokopis is also known as the protector of marriages.

Agios Nikolaos Krassas (Wine), built on a rocky outcrop sharply rising from the sea, lies south west of the Panayia (Virgin Mary) Myrtidiotissa monastery and just north of an abandoned water mill. At least 400 years ago the captain of a boat carrying barrels of wine was caught in a violent storm. He vowed to Agios Nikolaos that if given safe harbour he would build a church using the precious cargo of wine, instead of water, to make the mortar. He survived and accordingly built the wine based church as promised.

From marriage to baptism, the church most commonly used for adult baptism on Kythera is the northernmost Agios Nikolaos To Moudari as the shallow sheltered beach is the easiest in which to be completely immersed. The early May baptism this year of a Dutch woman permanently resident on Kythera signalled the softening of winter winds and the emergence of the calm cool waters of spring.

KATSIKO-KANGAROO IN MILOPOTAMOS

IN THE BRIGHT PINK **BUILDING** just across from the church steeple in the heart of Milopotamos, you can find Katsiko-kangaroo. Australian-born Maria Karydis (Comino) offers a mouth-watering selection that includes souvlakia, biftekia, hamburgers, steak sandwiches, chips as well as refreshments such as milkshakes, beer and icecream. If you're a little tired of Greek cuisine and feel like a change, why not drop into Katsiko-kangaroo.

Mylopotamos, daily from 9 am, tel. 2736-0-31140

ANYONE FOR PAXIMATHIA?

by Melina Mallos

EARLY ONE MORNING I rummaged frantically through the kitchen cupboard in search of something to take for a work coffee break. The only biscuits I could find were my mother's paximathia. I took these along – not especially exciting. How was I to know that these crusty dry rusks would be of sentimental

significance to a particular workmate?
Sarah Denning was delighted
when I presented the container of paximathia. Her
grandmother was Greek,
from Mytilene. As she took a
bite into the solid biscuits, she
exclaimed, 'oh this reminds me
so much of my yiayia! Can I have
the recipe? On the one hand, this
excited me; but on the other, it

saddened me. This girl had no other connection to her Greek heritage other than through a Greek biscuit. Not the religion; nor the traditions; nor the language. She spoke French and Italian fluently, yet learning Greek hadn't been a priority or interest. Kytherian paximathia are now sought after in supermarkets in Athens, and have even made their way to select delis in Australia. Will they too become some Kytherian's only link to the island? In years to come, will it be the food (like paximathia) that will be the single Greek connection for future generations? And is this a bad thing – albeit it still is a small reminder of their heritage? The face of Greek-Australians is changing. Mixed marriages are much more common now, and quite understandably. Kythera is changing too – the demographic; the landscape; the visitors. Will this island still be special to me in 20 years? How will it compare to the Kythera of my childhood? These are all questions to which no one knows the answers. Loving Kythera isn't hard to do. It's about letting the place enter your heart and choosing the elements you desire. It's the same with one's Greekness – if it's important to you, you'll find ways to keep your ethnicity alive - whether it's through cooking, the language, or frequent holidays to Greece. If this desire dies, Greece becomes unfamiliar to you and your children, and once that happens, the realization of what you have lost, comes too late.

KOUKOS

AS YOU DESCEND from Chora to Kapsali it's impossible to

miss a small coffee shop located under the pine trees at a hairpin in the road. Back in the 80's, "Koukos" (Greek for "Cuckoo"), as its first owner Takis "The Rocker" named it, was one of the island's first bars. In 2008 "Koukos" ended up in my hands and I recreated it as a typical Greek-island open-air summer bar:

simple, charming and friendly. Just a miniature "hut" chock full of bottles serving coffee and drinks to people enjoying the breeze and the amazing panorama. The music is selected by me and Lambros Papalexis. We view music as serious business. From The Cranberries to Kasabian, Ian Brown to Archive, Cranes to PJ Harvey, our music has a distinct character whether it is dynamic, happy or atmospheric. "Koukos" is at about 10 minutes walking distance from Chora and Kapsali and open from noon to, well ... the wee hours. One more thing: "Koukos" promises to be gentle when it's time for the bill! A great summer to us all!

Koukos bar, Kapsali, tel.: 27360-31983

TRADITIONAL SETTLEMENTS

ARCHITECTURAL IDENTITY OF KYTHERA

by Constantine Karadimas Architect, Ass. Professor NTUA

DURING THE 2008-09 ACADEMIC YEAR, the School of Architecture of the National Technical University of Athens systematically analysed traditional settlements and buildings on Kythera within the scope of two separate courses.

The first course, "Constructional - Morphological Analysis of traditional settlements", is a joint course run by two separate departments, Architectural Technology and Architectural Design, and is a compulsory 5th semester subject. The students involved have an adequate level of knowledge in both fields, having already undertaken projects in Architectural Design and Architectural Technology over four semesters. The course is very popular with students and has a good reputation throughout Europe. As a result, 20 to 30 Erasmus students follow the course from different Universities across Europe each year.

The aim of the course is to study and evaluate traditional settlements in various parts of Greece by looking at their geographical location, their relation to the natural environment and their development. Characteristic buildings and the degree of their alteration are also studied, as are common types of structures and their materials and methods of construction. Private & public open spaces and modes of composition of built & open spaces for the creation of units are also observed. The purpose of the course is to familiarise students with the cultural heritage of our country through the analysis and evaluation of specific settlements and buildings, so that they can contribute in a broader sense to its preservation.

A total of 210 students, accompanied by 12 Professors, participated in the exercise which took place on Kythera from the 17th till the 22nd October 2008. Students were divided into 31 groups and studied 21 of the island's settlements. An attempt was made to cover as many as possible of the most important settlements, especially those with a relatively unaltered historic core. Hence the settlements of Chora Kythiron, Kato Chora Mylopotamou, Mylopotamos, Potamos, Aroniadika, Aloizianika, Friligianika, Kalokerines, Logothetianika, Katsoulianika, Christophorianika, Karavas, Kastrisianika, Djouanianika, Mitata, Sklavianika, Ftratsia, Dokana, Pitsinada, Viaradika, Kalisperianika, Lianianika,

Piso Pigadi, and Kominianika were surveyed.

During their stay in Kythera the students systematically recorded, surveyed, photographed and analysed both public or private settlements and buildings or groups of buildings. After returning to Athens, each group prepared a report based on the in situ analysis which they matched with bibliographical sources.

The teaching Staff and the students were all greatly supported by the Mayor of Kythera, Mr Th. Koukoulis and his staff, who assisted with transport with Community buses to and from their hotels, restaurants and various places where they worked.

The teaching staff were: Alexandrou Eleni, Lecturer NTUA; Giannitsaris George, Lecturer NTUA; Gyftopoulos Stavros, Lecturer NTUA; Dimitsanzou Kremezi Kate, Professor NTUA; Zacharopoulos Elias, Associate Professor NTUA; Karadimas Constantine, Assistant Professor NTUA; Konstadinidou Elena, Lecturer NTUA; Makris George, Associate Professor NTUA; Mikrou Tina, Teaching Fellow; Mylonas Constantine, Associate Professor NTUA; Prokopiou George, Associate Professor NTUA; Tsouras Vasilis, Lecturer NTUA. Assisting

> **HELEN J. FIRROU KYTHERA** tel.: 2736-0-33654 **AG. STEFANOS**

> > 6972118656

www.firrogi.gr

e-mail: info@firrogi.gr

ΕΛΕΝΗ Ι. ΦΥΡΡΟΥ

KYOHPA

τηλ.: 2736-0-33654

ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ

τηλ.-fax: 210-6217475 κινητό: 6972289910, 6972118656 www.firrogi.gr e-mail: info@firrogi.gr

the teaching staff were: Giannoulis Dimitris, Architect; Kambouris Apostolos, Architect.

The second course, "Special issues of **Building Technolo**gy - Constructional analysis and intervention in traditional structures", is an 8th Semester elective which was conducted over the 2008-09 Academic Summer Semester. The aim of the course is to get

Students of the 8th Semester, studying three characteristic buildings at the fortress of Kato Chora of Mylopotamos.

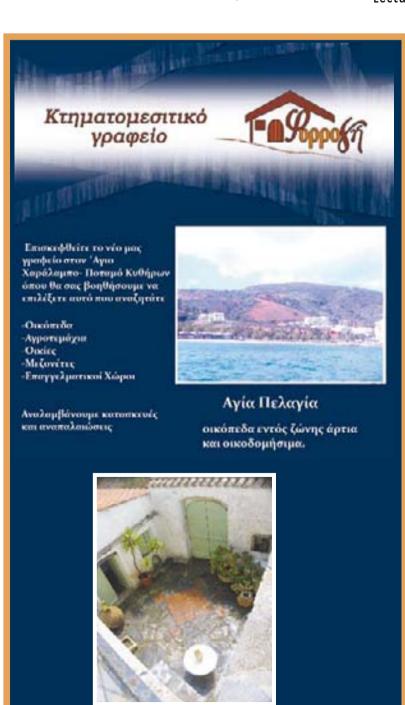
students to examine the construction technology of traditional structures, as well as traditional construction methods and processes, the use of corresponding materials, the identification and explanation of defects in the structures and proposals for the implementation of remedial action, as well as a study of the adaptive reuse of the buildings involved.

Forty five students and six Professors participated in the exercise which took place on Kythera from the 8th till the 10th of May, 2009. They were divided into three groups and studied three typical buildings at the fortress of Kato Chora, Milopotamos. These buildings, of distinct architectural and cultural value, are situated in an environment of unique beauty, making an ideal location and source of inspiration for the students as they familiarized themselves with our traditional structures, their construction and their cultural values. The teaching staff and students were all greatly supported by the Mayor of Kythera, Mr. Th. Koukoulis and his staff.

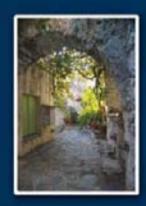
The teaching staff were: Alexandrou Eleni, Lecturer NTUA; Efesiou Eirini, Associate Professor NTUA; Zacharopoulos Elias, Associate Professor NTUA; Karadimas Constantine, Assistant Professor NTUA; Makris George, Associate Professor NTUA; Tsouras Vasilis, Lecturer NTUA; Chrisanthos Kirpotin, ex Teaching Fellow NTUA.

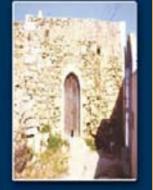
Excerpts from the student works from both the above courses were presented at the exhibition "The Architectural character of Kythera", "The recognition of the Architectural Identity of Settlements and Buildings of Kythera through the eyes of the Students of the National Technical University of Athens".

The exhibition took place from the 24th of July till the 16th of August, 2009 at the Kytherian Society, Chora, Kythera.

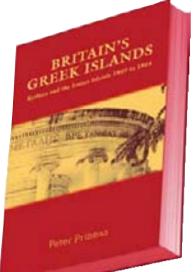

14

BRITAIN'S GREEK ISLANDS

Anna Cominos interviews Peter Prineas about his recent book Britain's Greek Islands – Kythera and the Ionian Islands 1809 to 1864

What other books have you written?

Before writing Britain's Greek Islands I wrote Katsehamos and the Great Idea, another book about Kytherians. It tells the story of my grandfather Panagiotis (Peter) Feros and his brothers as immigrants to the USA and Australia in the early 20th century. They had hard lives. Between them they fought in all of Greece's numerous wars of that period - the two Balkan wars, the First World War and the war in Asia Minor. In Australia, my grandfather had to endure long years of separation from his wife and children who were left behind in Kythera. In the 1930s Panagiotis Feros and his partners built a cafe and cinema in the small country town of Bingara in New South Wales. The Roxy cinema was a fine building but for reasons explained in my book Katsehamos it was

closed and stood dark for 40 years. It has now been restored and re-opened by the local council in Bingara. The council is also restoring the Greek cafe and a museum of Kytherian and Greek settlement is being planned for the rooms above. I am glad to have been able to contribute to these developments through my writing and in other ways.

Where did the idea for Britain's Greek Islands come from?

In my visits to Kythera, a friend or relative would show me a bridge or an old building and say "that was built by the British". I learned that Kythera was ruled by English monarchs for 55 years in the early nineteenth century. It was a state in the "United States of the Ionian Islands". When I read Professor George Leontsinis' excellent history which covered many aspects of that period, I felt there was a need for a book that conveyed a sense of the times and especially the politics. As I was born and educated in Australia, a country with British colonial origins, I felt I could bring some insights to Kythera's story as a British colony. After the Aroney Trust in Sydney agreed to fund the project, I went to the National Archives at Kew in England where I was delighted to find a mass of original material, much of it previously unpublished. While it took a long time to digest, I was rewarded with many discoveries which you can now read about in "Britain's Greek Islands"

How long did the book take to research?

I had to spend time in the Ionian Islands but that was no great hardship. I made it to all the islands except little Paxi. I visited the Archives at Kew twice and spent about three weeks there on each occasion. I spent my time there reading the documents and photographing the ones of interest. Initially this was difficult as the letters were all handwritten and referred to unfamiliar people and places. At the end of each day I would download hundreds of

espresso BAR To Καμάρι

MILOPOTAMOS, KYTHERA

Excellent service, coffee specialists, home-made dishes, extensive menu throughout the day

tel.: 2736-0-33006, www.tokamari.com

images from the camera to my laptop. I also visited the archives at Corfu and in Kythera, but they were not set up in a way that made extensive research feasible. Back in Australia, I read the documents closely on a computer screen. This took the best part of a year as there were thousands of them. Many months were spent writing, more months in production. In all, it took me two and half years to produce the book.

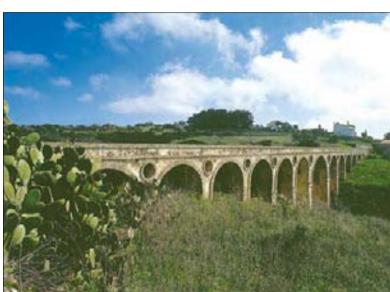
What do you think makes the lonian Islands interesting?

While the Ionian Islands are part of Greece, their historical and cultural influences are in many ways unlike the rest of Greece. For centuries these islands looked westwards. The songs of the islands were Italian cantatas. In the churches Byzantine icons competed for attention with Italianate frescoes. The islands were strategically important. Napoleon valued the Ionian Islands highly; so did the Russian Tsars; so did the British Empire. When the Greek Revolution broke out in 1821, the Ionian Islands were in some ways separate from the struggle and in other ways very much part of it. For example, there was a terrible massacre of Turks who arrived on Kythera's shores at the height of that conflict. This event and its consequences is a continuing thread through my book. The history of the Ionian Islands is complex and interesting. In writing this book I was surprised at how these small islands often managed to find a place on the stage of world history.

What can Kytherians today learn from the history of the British colonial period?

As Kytherians, they can learn a lot about their recent ancestors and perhaps something about themselves. The research reflected in *Britain's Greek Islands* includes many observations of the Kytherians (then

called Cerigotes) by the British administrators, both admiring and derogatory. Kytherians may be surprised to learn that the British hanged quite a number of their forebears and that they built roads and bridges on the island using an unpopular system of forced labour known as the "angaria". The book also gives some insights into how the Kytherian peasantry, known as the "contadini", interacted with the upper class Greeks, the Italianspeaking signori. The politics of the islands at that time were quite intense and by the 1850s Kythera had an active movement pressing for union or "enosis" with Greece. Eventually the British Government was persuaded to let go of the islands. Britain's Greek Islands also goes some way to explaining how Kythera became notionally divided into two communities, the "Mesa dimos" and "Exo dimos". This grew out of the experience of the Venetian colonial era when law and order were to be found in and around the Venetian capital at Chora, while the north of the island in and around Potamos and Karavas was considered to be a troublesome district in communication with outlaws and pirates from the nearby mainland region of Mani.

Katouni Bridge. Photo by Tzeli Hatzidimitriou

Tell us about the colourful Captain Macphail? Who was he?

Captain Macphail was one of a series of military men who occupied the post of British Resident on Kythera. He was the agent of the Lord High Commissioner in Corfu. Macphail's time on the island was unusual because the Greek Revolution was then raging in the Peloponnesus and the surrounding seas. The men of Kythera were unable to make their annual journeys abroad for seasonal work and the island was crowded with refugees. With a war going on in such close proximity, the Ionian Islands experienced an economic boom.

What engineering, social and cultural innovations did Macphail implement?

Macphail was an enthusiastic road builder and had a more or less captive labour force because of the war in Greece. In his time, the present road system on Kythera was laid out and numerous bridges were built. It was all done with teams of island men working under a system of forced labour known as the angaria. A number of schools were also built at the time and there is no doubt that he and other British Residents did much to promote public education. Macphail is remembered in Kythera today because he left behind so many structures, far more than any other British Resident. I tell the stories of all the Residents in my book. Longley, Colthurst and Hector Harvest are just as interesting as Macphail. My favourite Resident is Captain James Colthurst who seemed to be a frustrated writer and has left us many interesting letters about life on the island in the 1830s and 1840s.

Did Macphail really build the Katouni Bridge to reach his beloved?

I would not rule it out as some of the British Residents and soldiers in the garrisons certainly found the local women interesting. Some senior officers in the administration, such as Frederick Adam and George Bowen in Corfu, took Greek wives. In my book, however, I give a much less romantic explanation for the building of the Katouni Bridge. This bridge was an enormous undertaking for the time. It was a product of the free labour available to Macphail under the angaria, and the desire of the island signori to link the port at Avlemona with the capital at Chora, and capture the benefits of the port for themselves.

What village in Kythera are your family from?

My family on both sides – Prineas and Feros, or to use their paratsouklia (nicknames), Koutsaftis and Katsehamos – are from Mitata. The Prineas family home is in a neighbourhood of the village known as Keromitianika and is now maintained by my brother John Prineas, Sophia Alexander one of my sisters, and our cousin Lexi Zantiotes. Mitata is on a high point of the island and from the terrace of the house on a clear day you can see Antikythera and the mountains of Crete.

SEARCHING FOR OUR ROOTS

by Gaye Hegeman

HAVE YOU EVER READ the children's story about the little yellow duckling who goes in search of its mother, asking whomever it meets "are you my mother?" We spent five weeks on the Island recently, searching not for our mother, because we already have one, but for the missing links in our family and like the duckling, we set out on our search feeling a little lost but confident of a positive outcome. The information we were seeking has a twentieth century setting, ordinary things but important to us, like how to find the family home where our grandfather was raised? What became of his brothers, and his sister whom we believe was alive in the 1960's. When did our great-grandparents die and where are they buried? Our grandfather died here in Australia in 1948, and with him so much important family knowledge.

In kafeneions or the plateia, as inconspicuously as possible, we checked out noses and ears (for long ear lobes), and other familiar facial features. Anyone we met who could speak a little English heard about our mission. "Go see this one or that," we were told. Sometimes it seemed like "mission impossible," especially when the person we were referred to spoke little or no English. We even invoked the spirits of our dearly departed ancestors to point us in the right direction or to send someone across our path who might remember our family. We petitioned our mother's long deceased aunt of whom we know very little, not even her name, to please, please give us direction.

Over the course of our stay, a picture began to emerge as we became familiar with the island culture, made friends and practiced speaking Greek. Little by little things began to fall into place

What did we find? That is material for another story, though unlike the duckling who did find its mother, our story hasn't ended yet! If you have any knowledge about the following family we would love to hear from you: gayehegeman@hotmail.com

George Emmanuel Andronikos (born 1849 Kousounari) married Panagiotitsa (formerly Panaretto – Notos) in 1873. Their children all born at Potamos are Emmanuel (born 1876, died Australia 1910), Apostolos (born 1877, died ?), Theo (born 1881, died Brisbane 1948), (Nikolaos born 1885, died ?), sister (name and details unknown). George Andronikos was a tobacconist with a shop at Piraeus.

NICK'S GARDEN

WHEN IT CAME to gardening, Nick Tzortzopoulos was the man. With his green thumb and the help of his other half, Patricia, he created a garden in Platia Ammos as diverse as himself. Lemon trees, shading passion fruit, plum and macadamias competing in height, papaya and avocados popping out between the roses and olive trees, a unique bio-diversity. Australia meets Kythera in this one-of-a-kind garden. With Nick's passing away earlier this year, the management of this superb garden is now in the loving care of his eldest son Lucky, who is keen to share both the garden and the fruits of the garden with locals and visitors alike.

Nick's Garden. Platia Ammos, Kythera, tel. 6977-585151

AWAKEN TO BEAUTY

by Dr. Euphrosyne Keromiti

Oh that I would bathe my soul in colours!

That I would drink the sunset and swallow the rainbow ...

Have you ever witnessed a glorious Kythera sunset, with its majestic hues of gold and burnt orange and flaming magenta blazing in the evening sky as the sun whispers "kali nixta" to the day?

Everyone has noticed these exceptional summer days with their gilded tones and dazzling light shimmering across the velvet sea as the Kytherian moon honours us with her presence of exquisite beauty and romance.

If Kythera could speak to us, what would she say? What would she tell us of the secret of her enchanting beauty? In all seasons, she moves and comes alive, breathing and pulsating the splendour and radiance of her majestic colours and light.

Forms and shapes enfold us in the textures of her mountains. Her silent seas lull us to sleep on her sandy beaches. The rhythm of her ancient paths and the movement of her winds dancing upon the waters awaken lost dreams of romance.

With the melodies of the silent music she plays and her intoxicating fragrance of love in the air, Kythera casts her spell upon us. We become captives of her beauty.

What would Kythera tell us of the secret of her enchanted beauty? Throughout history artists, poets, writers and pilgrims have honoured Kythera, the ancient Porfyroussa, as the imagined source of their inspiration. She is an Enchanted Paradise of splendour and majesty, a Utopia of Love, Beauty and Romance.

Kythera, the home of my childhood, gave birth to the inspiration which led me to an award winning international career in the arts. I was transformed by this wonderment of the Beauty. I honour this treasure. I thank Kythera for this secret she has shared with me and now I want to share it with you. So ... Pare tin Bourtza kai tis Boyies kai Vapse Paradiso. "Take your brush and your colours and paint Paradise," says the author of Zorba the Greek.

The Divine Artist has already painted THE PARADISO OF KYTHERA for us. All we have to do now is jump in!

WELCOME TO KYTHERA!!!
Come, LET US BATHE OUR
SOUL IN the COLOURS of Kythera. LET US SWALLOW THE
RAINBOW AND DRINK THE
SUNSET!

THE LANGUAGE OF BOAT-BUILDING

by Alexi Petrohilos

WE HAVE ALL SAT on a Greek waterfront somewhere admiring the beautiful boats, maybe Gythion, somewhere in Crete, maybe Avlemona or Agia Pelagia. It's the boats that make a Greek harbor scene what it is. Not the little plastic, fiberglass, modern commercial things; I'm talking about the traditional Greek

fishing boat, the kaiki. The kaiki is elegant and robust with both ends pointed. It's what boat builders call a double-ender. The pointed stern, or back of the boat, helps to keep her safe in a following sea, when the waves are overtaking her from behind. The ends are high which allows the boat to cut through a choppy sea and keep the deck dry. The middle of the boat is low, making loading and unloading easier. This also reduces windage, the pressure exerted by a wind

from the beam or the side of the boat, helping the skipper keep on course and avoid getting blown downwind. It's these characteristics, along with its distinctive underwater profile, that help to define this beautiful craft.

The kaiki is a form popular throughout the eastern Mediterranean and is probably ancient in origin. The Turks call it kayik, the Persians qayek. Boat types follow set rules in construction and design. Their finished shape dictates where and when they will perform to their potential. The boat that evolved here in Greece has appeared elsewhere when Greek fishermen or sponge divers met with conditions similar to their home waters. The boat used by Greek sponge divers off Florida is one example of the dispersion of the local kaiki; another is the felucca, popular with Italian fishermen on San Francisco Bay. The felucca differs only slightly from the kaiki. It carries the same sail rig and is usually brightly painted in the Mediterranean style.

While the basic shape of the kaiki is dictated by set proportions of depth to width to length, it has always been fine tuned by the eye of the boat builder. Building plans for kaikis are unknown and the ultimate success or failure of the vessel depends on the experience and instinct of the boat builder.

I was seventeen when I first built a boat. I was bored with school and boats

were just so much more interesting. That same year I came to Greece for the summer and discovered the kaiki. I have restored classic motorboats from the 1920s, built of African mahogany, glistening under twenty one coats of very expensive varnish and selling to collectors for \$50,000; I have built pretty little fishing boats and struggled over tiny details as if they meant the world. But nowhere have I ever seen a boat as pretty to my eye as the kaiki. A kaiki doesn't need varnish or chrome or polished brass. The form alone is what sets it apart from other boats. Over the years my interests have led me away from boat building to green design and house-building but for me there will

never be a more graceful or pretty boat than the kaiki.

VANILIA ON KAPSALI BEACH

ERIC, FLORENCE and Vanilia celebrate 10 years on Kythera's Kapsali beach! Originally from Lille, France, Eric and Florence had always wanted their child to grow up on a Greek island and so moved here a little over ten years ago. Eric and Florence live here all year round. They love the quality of life they enjoy here, the changing of the seasons, the simplicity of the everyday routine. Vanilia is open from breakfast to the wee small hours of the early morning. Famous for its sweet and savoury crepes and club sandwiches, Vanilia also serves pita bread sandwiches, hamburgers, coffee, fruit and vegetable juices, smoothies and a range of ice-cream. Enjoy a crepe at dusk as you watch the sun set over Chora's majestic Kastro.

Vanilia, Kapsali, tel. 2736031881, defever1@hotmail.fr

16 SITES TO SEE

RELAXING ON KYTHERA'S BEACHES

COME ON IN THE WATERS FINE! City-living can frantically spin into an absurd circus where people struggle daily to remain connected to even the most minimal of human experiences. A dive into the waters of Kythera is much more than a physical cleansing, it is an energising baptism of the soul as we reconnect to our essential life force. Surrounded by exquisite waters, the island offers a huge variety of beaches: including family beaches with shade and cafes, hip beach bars that party into the night as well as remote bays for the naturalists. Some beaches are so remote that they can only be accessed by boat... thankfully! So refresh your soul as these ancient waters wash over you!

FAMILY FRIENDLY BEACHES • PLATIA AMMOS is a local Kytherian secret. One of the sweetest and most unpretentious beaches on Kythera, it is a short winding drive down from Karavas. Well-paved and totally accessible by car, the beach-front is lined with beach shacks. Have your photo taken outside the late theia Yiannoula Diacopoulos' eccentrically fenced house she lovingly lined with object d'art. This deep and wide family beach is excellent for picnicking and playing beach games.

AGIA PELAGIA was once a quiet fishing village but now is a thriving tourist mecca, blessed with five distinctive beaches that edge along the coast from Agia Pelagia to the awesome gorge of Kaki Laggada. One of the largest villages on the island, with panoramic views of the Peloponnese and treacherous Cape Malea, Agia Pelagia is a colourful collage of beaches, restaurants and cafes that cater for sun-seekers and in particular families. The changing face of Agia Pelagia ensures that this part of the island is a definite visit for all visitors. Everything is available here and it is not uncommon to see groups of friends and family in their swimmers sharing breakfast, lunch or dinner. There is a beach for everyone: Agia Pelagia is great for families, Neos Kosmos is popular with dedicated swimmers, the red pebbled Firri Ammos is always popular with young couples and Lorenzo is a nudist's delight. If your scene is beach umbrellas, loud music and board shorts, check-out the throbbing Laggada beach.

PALIOPOLI is Kythera's longest beach, making it a magnet for snorkelers. Explore this expansive pebble beach and swim in these refreshing ancient waters till your heart's content. Enjoying spectacular views of the distant AntiKythera (on a clear day even Crete). Grab a leisurely meal at one of the restaurants close by in Paliopoli or neighbouring Avlemonas. Recognised during the ancient world as one the birthplaces of Aphrodite, the goddess of love (check out Botticelli's Venus of Narcissus). Legend also has it King Menelaus and Helen of Troy had a summer palace here and that this is where Helen and Paris got jiggy. Studying the myriad of Paliopoli's pebbles is like rummaging through mother nature's divine jewellery box.

KAPSALI is a fantastic family beach, offering sun, sand and that parental favourite... waterfront cafes, where you can sit and watch your kids while

they lap up the sea in safety. As well as enjoying the quaint strip of restaurants and cafes that line the bay, you can also hire banana lounges, paddle-boats and even take an excursion on Alexandros' Glass-bottom boat from Kapsali (telephone Spiros 6974-022079) to the sea caves of the majestic monolith Hitra (the Egg). Remember to avoid the searing midday heat as it can be unbearable. Kapsali is a short-winding drive from Chora.

BREATHTAKINGLY BEAU-TIFUL • KALADI is the most photographed beach on Kythera and is an absolute must see. But be warned as there are over 80 stone steps leading down to this hidden paradise. Enclosed by high sandstone cliffs and a relatively tiny beach. Kaladi is best early morning or late afternoon and the road from Paliopoli is fair, but be prepared for the hike down and up the cliffs. Note: Take care diving. Kaladi is extremely hot in the middle of the day and offers no shady cover so it is essential to take a beach umbrella and picnic lunch because once you're down those steps, you don't want to be climbing back up for water.

NATURALIST'S NOOK • KOMPONADA is covered in huge white pebbles and encircled by sharp cliffs, Komponada is one of the most private beaches on the east coast of the island. Located between Paliopoli and Firri Ammos (Kalamos), you can see Avlemonas from the sea caves on the south end of the beach. Accessible from the villages of Agios Elias, Karvounades and Livadi, the asphalt road is in very good condition making Komponada popular with locals and families as well as nudists. Best from sunrise till late afternoon, bring your own picnic.

YOUNG AND FUNKY • **MELIDONI** is accessible best by sea or otherwise by rough dirt road but is regarded by many visitors as one of the best beaches on the island. Now lined with deck-lounges and umbrellas for shading, the music is always pumping on the beach. The Kanteena offers drinks and souvlaki. Melidoni is an intimate beach which descends rapidly into an abvss of deep blue waters. Not suitable for families.

CHALKOS is relatively close to Kalamos. It has dramatic cliffs and a bay that looks like a natural bathing pool. It's no wonder Chalkos packs out during the summer months. Popular with both locals and holiday-makers.

PLACES TO VISIT

How much sun and surf can a person take before overloading? Why not consider exploring some of Kythera's significant sites, shaded by a hat on your head, camera in hand and a water bottle for hydration, discover what artists, historians and locals have secretly known; Kythera is paradise. But don't listen to us, check it out for yourself!

POTAMOS is built around its town square that was once the trade centre of Kythera, with the bartering of goods creating an alternative economy. On Sunday mornings from 8am to 1pm Potamos hosts the centuries old Pazzari (market day) to which people travel to from all over the island. You can buy fruit, vegetables, herbs, cheese, honey and much more. In recent times the

pazaari has also become an arts and crafts market.

PALIOCHORA is a hauntingly sober time-capsule that remains imprinted on the Kytherian psyche. Half-way between Aroniadika and Potamos on the north east part of the island, Paliochora is the site of the Byzantine capital then called Agios Dimitrios. Difficult to reach from the sea, it offered ideal conditions for protection from pirates. However, in 1537 it was raided by an Ottoman fleet under admiral/pirate Barbarossa with almost all the population being captured and sold into slavery. A living monument to tyranny, Paliohora was never settled again. The eerie stillness as well as surprise appearance of wild goats make Paliochora a unique site well worth visiting.

MYLOPOTAMOS is a fertile, shady enclave that gives a thorough insight into traditional Kytherian life. Built along the riverbed, Milopotamos is home to the renowned Fonissa, the island's only waterfall. Follow the creek and you will come across abandoned watermills, eventually leading to the difficult to access Kalami beach. This walk, if done leisurely can take more than

three hours. Back in the village of Milopotamos explore the artisan shops and enjoy a drink under the shade of the huge plane trees. Milopotamos is worthy of a day trip, including the daily tours of the Caves of Agia Sophia. Ask in the village about Agia Sophia opening times.

KATO HORA is a kilometre from the central square of Milopotamos. This Venetian settlement was built by the overlords to protect the farming families of the settlement from invasion. The first building you come to is the Venetian school which was still in use until the early part of the

oto by Eleftherios Tzortzopoulos

20th century. Behind the school stands the Kastro. A carved lion, symbol of the Venetian empire, still watches guard over what remains of the settlement and you can actually walk into the vaulted buildings which were once homes. Dramatic views of the island's western coastline from Kato Hora are fantastic!

LIVADI has emerged as the commercial centre of the island. Take the time to explore the 1800's aristocratic homes that line the main road to Kato Livadi. You will also find the impressive Byzantine Museum in Kato Livadi with an amazing exhibition of local icons explaining in detail the history of Kythera through iconography and worship. The impressive Museum also offers tours in English so make this a definite stop.

CHORA is the administrative capital of the island. Built on top of a ravine, Chora appears to spill to the gates of the iconic Kastro. Take an afternoon to explore this Venetian fortress with fantastic views over Kapsali, Hitra, AntiKythera and on a celar day stretching all the way to Crete. The Kastro also houses the Office of Archival Records, dating back to the Venetian Libro D'oro (the Golden Book - a registry of aristocracy). For an architectural experience by foot, explore Chora's winding lane-ways that snake behind the main drag.

17

NATURAL SPRINGS OF KYTHERA

by Kallie Zervos

AS YOU LOOK at a map of Kythera you may notice a few towns with names related to the theme of water, such as Potamos (meaning river), Milopotamos (meaning watermill) and Piso Pigadi (which literally translated means back well). This suggests that the settlement of these towns was influenced by the location of fresh water sources. In fact Kythera has been blessed with an abundance of water, a fact not be immediately evident to visitors until they consider the island's relatively lush vegetation.

As you drive up the hill from Agia Pelagia to Potamos, you may notice a few cars pulled over to the side of the road as people collect water from Galani, Kythera's most accessible natural spring. They say that if you drink from the waters of Galani you are destined to one day return to Kythera. The locals refer to the springs found on the island as Vrisi, meaning tap. This is because the water flows continuously through spouts and troughs constructed over the centuries that were used for irrigation by locals. There are many Vrisis found around the island. The following is a list of villages where they are located.

Karavas Karavas boasts Amir Ali, the most famous of the island's natural springs. Named after the Turkish ruler, here you will find a taverna and ample parking. A short walk from here is the Vrisi of Portocalia (orange tree). They say a grand orange tree once stood here that bore so much fruit that not only was there enough for the village, they also exported oranges throughout the rest of the island. Here you will find a designated picnic table. On the other side of Karavas, the Vrisi of Keramari is supposedly one of the island's purest water sources. It is advisable to leave your car (unless a 4WD) at the top of the hill and walk down to the spring as the slippery conditions sometimes make it difficult to get back up. In the early to mid 20th century locals used to hold village dances and celebrations here.

Trifylianika When you come to Trifyllianika, drive to the very end of the village and head down the marked track. Be aware that the Vrisi may not necessarily be running over the summer months. Also the path may not be cleared so be prepared to rough it a bit. If you are lucky enough to find the track cleared, the area near the spring is one of the nicest and most serene

areas on Kythera.

Mitata The Vrisi at Mitata is located on the winding road leading down from the village to the valley below.

Viarathika As you head down into the valley from Mitata, follow the signs and continue on to Viarathika, the next village along. The Vrisi there has what many believe to be the clearest water on the island.

Likodimou Beach The most unlikely place to find a freshwater spring on Kythera is at Likodimou beach. Located on the western side of the island, while the road is steep and windy, the views are sensational. The Vrisi here is located in a stunning open cave in the middle of the beach. While the water flow here seems to have stopped over recent years, you may still be lucky enough to find a trickle of water. Regardless, the beach here is well worth a

Mylopotamos While the water at Kamari was crystal clear in bygone days, these days it is no longer drinkable. The old communal wash basins here are a reminder of an era when the women of the village used to congregate on wash days and make use of the clean, free flowing water. In this village

Painting by Daphne Petrohilos

you will also find the waterfall of Neraida (or Fonissa, as the locals call it). As the village name suggests, there are a series of watermills located to the west of Milopotamos. These were built and used by the locals to irrigate their crops and gardens and grind flour. The watermills are located in a ravine and can be accessed via two separate walking tracks. The first starts at the waterfall of Neraida and takes you past a recently renovated watermill, well worth a visit. The other path starts near the cemetery and takes visitors down a rougher path, on past a series of disused old watermills and another waterfall. According to the locals the running water down here is drinkable.

We hope you take the opportunity to quench your thirst at one of Kythera's many Vrises. Be sure to take a water container with you and please, be respectful of the Kytherian Environment.

18

Νιώστε τον ερχομό σας. Πάρτε ανάσα· γύρω σας οι μυρωδιές της κάθε εποχής. Το θυμάρι, το σπάρτο, το φασκόμηλο. Χαρείτε κάθε τι που σας περιβάλλει.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

ΧΩΡΑ Πανέμορφη και παραδοσιακή η πρωτεύουσα του νησιού, με το μοναδικό της ενετικό κάστρο. Θέα στο Κρητικό πέλαγος και στα Αντικύθηρα. Η στάση στο κατάστημα «Σταύρος» επιβάλλεται, όπου θα διαλέξετε εξαιρετικά γευστικά και σπάνια πια προϊόντα με... δοκιμή. Στο εργαστήριο sempreviva "της Ποθητής" θα ανακαλύψετε καλόγουστες συνθέσεις ενώ στη "Φωτούλα" θα προμηθευτείτε χειροποίητα δώρα και κοσμήματα. Για καλλυντικά, αρώματα αλλά και είδη δώρων επισκεφθείτε την «Ιριδα». Παρακάτω θα συναντήσετε το χρυσοχοείο «Gold Castle Λεονάδρος» με πλούσια συλλογή σε χρυσά και ασημένια κοσμήματα και χειροποίητες εικόνες. Σε μια παραδοσιακή καμάρα δίπλα στο κατάστημα «Ομορφιά και Παράδοση» η Μαρία όλο το χειμώνα προετοιμάζει τα παραδοσιακά γλυκά της που ανεπιφύλακτα σας προτείνουμε να αγοράσετε. Αν σας αρέσουν οι φεγγαροβραδιές με θέα το Καψάλι επιλέξτε το εστιατόριο «Belvedere» με μακαρονάδες με σπιτικές σάλτσες, καταπληκτικά μπιφτέκια, κλασικές πίτσες αλλά και πίτσα με θαλασσινά. Στο Corte O στη γραφική συνοικία της Χώρας, στο Βούργο, φιλοξενηθείτε στον ανακαινισμένο ξενώνα, που χρονολογείται από το 18ο αι.

ΚΑΨΑΛΙ Μετά από ένα απολαυστικό μπάνιο, τα εστιατόρια του Καψαλιού «Υδραγωγείο», «Μάγος» και «Artena» σας περιμένουν με φρεσκότατο ψάρι και πολλά θαλασσινά μεζεδάκια. Εάν έχετε όρεξη για μια υπέροχη γαλλική κρέπα μπροστά στη θάλασσα απολαύστε την στο «Vanilia», στο οποίο μπορείτε να συνεχίσετε με καφέ και παγωτό. Επιβάλλεται να κλείσετε τη βραδιά σας με μια βόλτα στο μπαράκι του λιμανιού, «Μπάντα Λάντρα» του Αντώνη Δαπόντε ή στον «Κούκο», τη νέα καλοκαιρινή πρόταση στη νυχτερινή διασκέδαση. Απολαύστε το μαγευτικό κόλπο του Καψαλιού με ένα ποτό στη βεράντα του ξενοδοχείου «Porto Delfino» και το φεγγαρόλουστο κάστρο από την πισίνα του ξενοδοχείου «El Sol».

ΛΙΒΑΔΙ Θαυμάστε το πέτρινο γεφύρι στο Κατούνι. Κάθε Τετάρτη απόγευμα προμηθευτείτε φρέσκα αγροτικά προϊόντα στο παζάρι του κεντρικού δρόμου. Ολες τις οικιακές συσκευές, κλιματιστικά και έπιπλα κουζίνας μπορείτε να προμηθευτείτε στα δύο εξειδικευμένα καταστήματα «Euronics» και «Mega Electrics». Υπάρχει θύση και για τα παθιά και φθαρμένα σας έπιπθα: η «Ρεγγίνα» αναλαμβάνει τη συντήρησή τους. Στο εστιατόριο του «Τοξότη» δοκιμάστε τα ζυμαρικά που παρασκευάζει ο ίδιος, και μπορείτε και να προμηθευτείτε. Στο ζαχαροπλαστείο της «**Ρένας**» δοκιμάστε το σπιτικό παγωτό ή τα λευκόξανθα αμυγδαλωτά καθώς και πολλά ακόμα κυθηραϊκά γλυκίσματα, φτιαγμένα όλα με αγνά ντόπια υλικά. Στο φούρνο του Βασίλη και της Ειρήνης Κασιμάτη δοκιμάστε χορτόπιτες με σπιτικό φύλλο και λαδοπαξίμαδα. Στο «Βιβλιόγατο» θα βρείτε το βιβλίο της προτίμησής σας. Στο κατάστημα καλλυντικών «Κ&Κ» αγοράστε περίτεχνα τυλιγμένα δώρα. Απέναντι και δεξιά από το σούπερ μάρκετ «**Βάρδας»** στο ινστιτούτο καθονής της Πόπης Μαρέντης μπορείτε να φρεσκάρετε την εμφάνισή σας. Προμηθευτείτε τα απαραίτητα για τα κατοικίδιά σας στο **Petville**. Σε μικρή απόσταση από το Λιβάδι φιλοξενηθείτε στις αυτοεξυπηρετούμενες κατοικίες της Μαριάννας Χαῆκιά-Λούπα, στα Δόκανα και στο Κεραμωτό.

ΚΑΤΩ ΛΙΒΑΔΙ Αξίζει να επισκεφθείτε το βυζαντινό μουσείο του νησιού με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες και το εργαστήριο κεραμικής της οικογένειας Ρούσου με την ποηυετή παράδοση. Επίσης μην παραηείψετε να επισκεφθείτε την ενδιαφέρουσα έκθεση της ηαϊκής ζωγράφου Φρύνης Δρίζου.

ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΣ Στη δροσερότερη πλατεία του νησιού, κάτω από τα αιωνόβια πλατάνια και το άκουσμα των γάργαρων νερών μπορείτε να δοκιμάσετε μεζέδες ή να πιείτε τον καφέ σας στον «Πλάτανο», ένα από τα παλιότερα καφενεία του νησιού. Γνήσιο ιταλικό καφέ και σπιτικά γλυκά απολαύστε στο "Καμάρι", στη λιμνούλα με τις πάπιες αλλά και γευστικότατα σουβλάκια στο «Κατσικο-κανγκαρού». Στο «Εργαστήρι» του Χοσέ και της Μαρίας θα βρείτε χειροποίητες δημιουργίες σε ασήμι, δέρμα και ξύλο καθώς και ζωγραφιές της Μαρίας. Λίγα μέτρα παρακάτω ξεκινά το μονοπάτι για τον καταρράκτη. Στο καινούργιο Athena Resort Hotel απολαύστε τις διακοπές σας με απρόσκοπτη θέα στο πράσινο των γύρω λόφων και το βαθύ μπλε της θάλασσας. Επισκεφθείτε την Κάτω Χώρα με το μεσαιωνικό κάστρο και τα βυζαντινά της εκκλησάκια. Αξίζει να μείνετε για το ηλιοβασίλεμα.

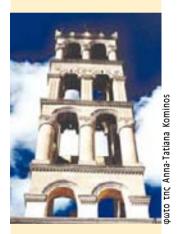
ΤΟΠΟΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΜΥΡΤΙΔΙ-

ΩΤΙΣΣΑ Το εικόνισμα της Παναγίας σώθηκε διά θαύματος, όταν το καράβι, που το μετέφερε από την Κωνσταντινούπολη στην Κρήτη, καταποντίστηκε από σφοδρή θαλασσοταραχή. Το εικόνισμα βρέθηκε «εν πόαις μυρσινών». Η Μονή των Μυρτιδίων αναδείχτηκε σε λαμπρό μοναστήρι. Πανηγυρίζει στις 24 Σεπτεμβρίου.

ΑΓΙΑ MONΗ Στην αρχή ήταν ένα φτωχό ξωκλήσι σκεπασμένο με κλαδιά. Μα ο Θόδωρος Κολοκοτρώνης έταξε πως αν ελευθερωθεί η πατρίδα, θα το χτίσει απ' την αρχή. Κράτησε την υπόσχεσή του, κι έτσι χτίστηκε το ωραίο μοναστήρι της Αγίας Μόνης.

ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο όσιος Θεόδωρος, από την Κορώνη μόνασε επί 35 χρόνια στο νησί, ως το 956-958, οπότε εκοιμήθη. Η κάρα του αγίου φυλάσσεται στη Μονή του Οσίου Θεοδώρου, πολιούχου των Κυθήρων.

ΑΓΙΑ ΕΛΕΣΣΑ βρήκε καταφύγιο στα Κύθηρα, κυνηγημένη από τον άθεο πατέρα της, ο οποίος όμως τη βρήκε και την αποκεφάλισε. Το άγιο λείψανό της ενταφιάστηκε στο ιερό βουνό, όπου χτίστηκε εκκλησία και κελιά. Η μνήμη της τιμάται της 1η Αυγούστου.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, όπως όλη η Ελλάδα φοράει τα γιορτινά της, έτσι και στο δικό μας νησί τιμάται η Κοίμηση της Θεοτόκου. Το πρωί τελείται Θεία Λειτουργία στην ιστορική μονή της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας. Το βράδυ στον Ποταμό τελείταιη **πιτανεία του Σώματος της** Πανανίας που ενταφιάζεται στο ναό της Παναγίας της Ιλαριώτισσας. Μετά το τέλος της ακολουθίας αρχινά ο χορός με τους εκθεκτούς μεζέδες και το υπέροχο τσιριγώτικο κρασί.

θα βρείτε ποιοτικά έπιπλα κήπου και είδη δώρων. Στο δεύτερο όροφο η αισθητικός Γκλόρια Βάρδας θα φροντίσει την εμφάνισή σας. Στην ψησταριά ο «Ξεγάντζαρος» θα γευτείτε τα μοναδικά «αλανιάρικα» σουβλάκια από τα ελευθέρας βοσκής χοιρινά του. Στο βιβλιοπωλείο «Αερόστατο» ταξιδέψτε με βιβλία και δημιουργήστε με παιχνίδια!

ΑΓΙΑ ΠΕΛΑΓΙΑ Μετά το μπάνιο σας διαλέξτε ένα από τα εστιατόρια «Στέλλα», «Καλέρης» και «Μουστάκιας» με φρεσκότατο ψάρι ή ουζομεζέδες δίπλα στη θάλασσα. Για καφέ και θαυμάσιο μπακλαβά στο ζαχαροπλαστείο του Θόδωρου Φαρδούλη, του παλιότερου ζαχαροπλάστη του νησιού, ψηλά από τον κεντρικό δρόμο. Μπορείτε να διανυκτερεύσετε στα εξαιρετικά οικογενειακά ξενοδοχεία «Πελαγία Αφροδίτη» και «Maneas Beach Hotel» δίπλα στο κύμα. Στα διαμερίσματα «Pantonia», χαρείτε το άνετο και φιλικό περιβάλλον με θέα τη θάλασσα. Διακοπές στο ξενοδοχείο «Kythea Resort» με θέα που αιχμαλωτίζει και πολυτέλεια που σε κάνει να νιώθεις άρχοντας.

ΚΑΡΑΒΑΣ Χωριό με τρεχούμενο νερό, χτισμένο ανάμεσα σε αμυγδαλιές και πλατάνια. Επισκεφθείτε το Αρτοποιείο του Καραβά. ΠΛΑΤΙΑ ΑΜΜΟΣ Ψαροχώρι με πολύ ωραία παραλία για μπάνιο. Στο βορειότερο άκρο της Πλατιάς Άμμου, πάνω σε ένα βράχο με πανοραμική θέα, ο Νώντας και η Αθηνά δημιούργησαν το μεζεδοπωλείο «Η Βαρκούλα». Προσφέρουν φαγητό και μαγευτικές φεγγαρόλουστες νύχτες με μπουζουκάκι και κιθάρα.

ΠΟΤΑΜΟΣ Εμπορικό κέντρο, με παζάρι κάθε Κυριακή πρωί. Στο παραδοσιακό υπόστεγο «Σελάνα» πιείτε τον καφέ σας και συνεχίστε με ουζάκι και χταπόδι στα κάρβουνα. Μια πραγματικά καλή ψησταριά, οι «Γεύσεις Ελλάδας», σας περιμένει στην πλατεία του χωριού. Αγνά και παραδοσιακά προϊόντα του νησιού θα βρείτε στο εργαστήρι/κατάστημα της Μαριάνθης. Στο καφενείο «Ο Ποταμός» δοκιμάστε σπιτικά γλυκά. Το παντοπωλείο του Μανέα είναι ένα μαγαζί από άλλες εποχές. Θα βρείτε ό,τι χρειάζεστε, από πρόκες μέχρι αντίκες. Λίγο έξω από τον Ποταμό, στα Βαμβακαράδικα, ανακαλύψτε τη γοητεία και την υψηλή αισθητική των ενοικιαζόμενων κατοικιών της ανακαινισμένης «Villa Lemonia».

ΠΑΛΗΟΧΩΡΑ Η μεσαιωνική πρωτεύουσα των Κυθήρων. Χτίστηκε τον 12ο αι. και καταστράφηκε το 1537 από τον Βαρβαρόσσα. Οι φωνές των σκοτωμένων ηχούν ακόμα στον τόπο αυτό.

ΑΡΩΝΙΑΔΙΚΑ Παραδοσιακός οικισμός. Ουζάκι και ωραιότατοι μεζέδες στη βεράντα του καφενείου του Θοδωρή Γρηγοράκη με θέα την Παθηόχωρα και τον Κάβο Μαθέα. Ο Θοδωρής αναπαθαίωσε το καφενείο, που θειτουργεί από το 1930, σεβόμενος την παράδοση, δίνοντάς του το ύφος μιας παθιότερης εποχής.

ΦΡΙΛΙΓΙΑΝΙΚΑ Θαυμάστε την ωραία πλατεία της Αγίας Τριάδας, περπατήστε στα πέτρινα σοκάκια του χωριού και φιλοξενηθείτε στον παραδοσιακό ξενώνα του **Χαράλαμπου Σαμίου**.

ΜΗΤΑΤΑ Δοκιμάστε το υπέροχο μέλι και τα τυριά του Γιάννη και της Ελένης Πρωτοψάλτη. Η οικογένεια Πρωτοψάλτη δημιούργησε τον ξενώνα «Απλυνόρι» για όσους επιθυμούν να γνωρίσουν τι σημαίνει αγροτουρισμός και οικογενειακή φιλοξενία. Τον Αύγουστο γλεντήστε στη Γιορτή Κρασιού.

ΠΑΛΙΟΠΟΛΗ Κολυμπήσετε στα λουτρά της Αφροδίτης ή στο μαγευτικό Καλαδί. Η ταβέρνα Σκάνδεια ανοιχτά πρωί, μεσημέρι και βράδυ σας περιμένει στην καταπράσινη και δροσερή αυλή της. ΑΥΛΑΙΜΟΝΑΣ Γραφικό ψαροχώρι με βενετσιάνικο κάστρο και τη φημισμένη ψαροταβέρνα του Σωτήρη και της Αννας Μπαρού. Διαλέξτε αστακομακαρονάδα, κακαβιά και άλλες θαλασσινές γεύσεις. Στο «Σεργιάνι» θα βρείτε υπέροχα αναμνηστικά, φανταχτερά μπλουζάκια, ιδιαίτερα κοσμήματα, και όλα αυτά δίπλα και εντός της ταβέρνας του «Σωτήρη».

Αν δεν προφτάσετε να επισκεφθείτε όλα τα μέρη που σας προτείναμε, δεν πειράζει... θα τα δείτε στην επόμενη επίσκεψή σας!

хрухн томн

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΑΠΟ ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ ΚΙ ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ

του Ηλία Αναγνώστου

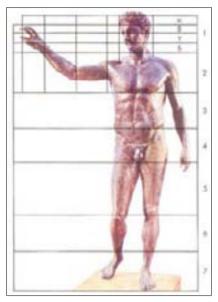
ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΙΚΑ ΤΕΧΝΗ και πώς ορίζεται; Η καθύτερη αποφατική πρόταση που μέχρι τώρα βρήκα, θέει, ότι θα αποφανθούμε τι είναι τέχνη, όταν φτιαχτεί και το τεθευταίο έργο τέχνης. Εν τω μεταξύ; Εν τω μεταξύ θα ταθαιπωρούμαστε από "ιδέες", "απόψεις", "κινήματα", "σχοθές", κτθ. κτθ..

Όμως..., υπάρχει ένα "όμως", που κανοναρχεί τον άνθρωπο. Κι αυτός ο κανόνας δεν είναι άλλος από τον κανόνα της φύσης, όσο κι αν ο άνθρωπος τον αντιστρατεύεται. Είναι ο κανόνας των μέτρων της φύσης, που κατά πως έλεγε ο Ηράκλειτος, ούτε ο ήλιος δεν μπορεί να τα υπερβεί. ("Ήλιος γαρ ουχ υπερβήσεται μέτρα ει δε μη, Ερινύες μιν Δίκης επίκουροι εξευρήσουσιν"). Και τούτα τα μέτρα –των μαζών, των αποστάσεων, των τροχιών και των ενεργειών – πες, είναι που ορίζουν τις εισπνοές και τις εκπνοές σου, τον ύπνο και τον ξύπνιο

τροχιών και των ενεργειών – πες, είναι που ορίζουν τις εισπνοές και τις εκπνοές σου, τον ύπνο και τον ξύπνιο σου, τους διαστολικούς και συστολικούς παλμούς σου. Είναι τα ίδια μέτρα, που δημιούργησαν και όρισαν το γεωγραφικό στίγμα του θερμού ή του ψυχρού ή του εύκρατου της επιβίωσής σου. Κι είναι τα ίδια που κηλιδώνουν με περισσότερο ή λιγότερο φωτεινά ή θολά στίγματα τον αμφιβληστροειδή σου για να ονομάζεις αδρά ή αμυδρά τα θαύματα της διαβίωσής σου.

Είναι τα ίδια μέτρα, που δημιούργησαν το καταφύγιό σου, στο οποίο θα δώσεις πνεύμα και ψυχή. Και θα ζωντανέψεις τους ποταμούς και τους βράχους, τους βουνούς και τους πόντους, για να τους έχεις αποκούμπι κι απαντοχή. Είναι τα ίδια μέτρα που δημιούργησαν και τους άλλους συγκατοίκους σου, τη φτελιά και το σφεντάμι, για να τους έχεις συντρόφους και συνοδοιπόρους. Και τη Δάφνη, για να την κοιμούνται οι θεοί σου. Και τον υάκινθο και τον νάρκισσο για να τον λιμπίζονται οι θεές σου. Και τη χελώνα-ηχείο για να μεταφράζεις τη ροή του νερού, το σφύριγμα των ανέμων, τα τιτιβίσματα των πουλιών, τα κοάσματα των βαθρακών και τα χρεμετίσματα των α-λόγων σε τρίλιες της Παράδεισος.

Είναι η φύση με το κόσμημα του κεραυνού της, που θα σου διδάξει το "πυρ" στα "κυνικά καύματα" για να το ονομάσεις "αείζωον" και να το κάνεις οίστρο και τραγούδι, αντίδοτο στο φόβο, που σπέρνουν οι θεοί και οι άνθρωποι. Είναι η φύση, που θα φυτουργήσει το κόσμημα του δέντρου τού καλού, για να ωριμάζει το μήλο του, όπως τάχτηκε, κι όχι για να σε ωθεί σε αμαρτήματα και να χρειάζεσαι βαπτίσματα για να εξαγνιστείς, αλλά για να

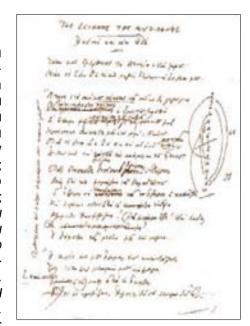

Ο Εφηβος των Αντικυθήρων (περί το 34 π.Χ.). Η διαίρεσή του σύμφωνα με το ανθρωπομετρικό σύστημα του Diter.

κουφώνει τη φαιά σου ουσία. όπου θα φωλιάσει μέσα σου n principia mathematica. Eíναι η φύση με το κόσμημα της πέρκας και του γοβιού, που θα σου προφέρει σχήματα και περιγράμματα για να μαστορέψεις τα "θαλάσσια ξύηα" σου, όταν χρειαστεί να πορευτείς τους πόντους των αποριών σου. Είναι η φύση, που θα κορμοζυγιάσει το κόσμημα του γλάρου, που θ' αντιγράψεις, για γίνεις ο γοργοπλεύστης των αιθέρων. Ο τόπος που σε ζει θα σου μάθει ν' αρθρώνεις, να εννοείς, να συνθέτεις και να προφέρεις τις δορύαιχμες **λέξεις από τις**

"μικρές φωνές πουλιών και υακίνθων ή άλλα λόγια του Ιουνίου"¹.

Ο τόπος σου θα σου διδάξει το "θαλασσί" και το "βυσσινί", τον "παφλασμό" και το "φλοίσβο" και το "ρυάκι" στη ρωνιά του και τη θέξη "τζιτζίκι". Δεν αναφέρομαι στην τυπολογία των λεξικών και των γραμματικών αλλά για την ίδια την τοπολογία και την ταυτότητα του περιβάλλοντος, όπως την εννοεί στον Κρατύλο ο Πλάτων. Κάτι σαν τους "ψιθύρους των υδάτων" που εν-τύπωσε με "το αυτί στο χώμα" στα πρόσφατα χρόνια ένας επισκέπτης του τόπου μας: "Οι επαιώνες της Άμφισσας, οι πεζούλες με το καλαμπόκι και τ' αμπέλια είναι οι νότες της σύριγγας [...]. Η Αρκαδία είναι το διπλό σουραύλι [...]. Η Κρήτη είναι το ταίριασμα των στίχων πάνω στην τρίχορδη θύρα [...]. Η Αιτωθία είναι το τρίξιμο των τζιτζικιών [...]. Η Ευρυτανία το τρυπάνισμα των γρύλων, λέει². Ή, αυτό που ο Ελύτης μάς παρέδωσε με τις

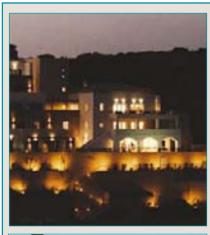
παρακάτω προτάσεις: «Ένα τοπίο δεν είναι, όπως το αντιθαμβάνονται μερικοί, κάποιο απθώς σύνοθο γης, φυτών και υδάτων. Είναι η προβοθή της ψυχής ενός θαού επάνω στην ύθη [...] η ποθυαιώνια παρουσία του εθθηνισμού πάνω στα δώθε ή εκείθε του Αιγαίου χώματα έφτασε να καθιερώσει μιαν ο ρ θ ο γ ρ α φ ί α, όπου το κάθε ωμέγα, το κάθε ύψιθον, η κάθε οξεία, η κάθε υπογεγραμμένη, δεν είναι παρά ένας κοθπίσκος, μια κατωφέρεια, μια κάθετη βράχου πάνω σε μια καμπύθη»³.

Αυτή η φυσική ορθογραφία με τη χρήση του μέτρου της "χρυσής τομής" δημιούργησε κάποτε την εῆληνική τέχνη που την είπανε κλασική (βλ). Το Έφηβο των Αντικυθήρων). Η ίδια ορθογραφία είναι που εξακολουθεί να μεταφράζει τα φωνήεντα και τα σύμφωνα της νέας εῆληνικής γλώσσας σε τέχνη (βλ). Το σχέδιο απ' το ποίημα Γης Σελήνης της Μυτιλήνης από χειρόγραφο του Ελύτη). Η φυσική ορθογραφία για το μάτι και το αυτί, αριθμοί και γραμμές, γνώμονας και κανόνας για την απόδοση της Αρμονίας. Ποιείν και Νοείν, στα μέτρα της Φύσης.

Τόσο μου ομόρφυνες τη δυστυχία –που ξέρω Μόνο σε Σένα θα το πω παλιά θαλασσινή Σελήνη μου.

Ήτανε στο νησί μου κάποτες κει που αν δε γελιέμαι Πριν χιλιάδες χρόνια η Σαπφώ κρυφά Σ΄ έφερε μες στον κήπο του παλιού σπιτιού μας Κρούοντας βότσαλα στο νερό ν΄ ακούσω Πως σε λένε Σελάνα και πως εσύ κρατείς Επάνω μας και παίζεις τον καθρέφτη του ύπνου.

1. Εθύτης, Άξιον Εστί • 2. Fermor Patrick Leigh, *Ρούμεθη (ταξίδια στη Βόρεια Εθηάδα)*, μτφ. Κάσδαγθη Λίνα, Ωκεανίδα, Αθήνα 1991, σσ. 338-347. • 3. Εθύτη, Ο., *Τα δημόσια και τα ιδιωτικά*, Εκδόσεις Ίκαρος. Αθήνα 1990. σ. 8.

Το Kythea Resort είναι έτοιμο να σας υποδεχθεί καθιερώνοντας νέα πρότυπα ποιότητας στο χώρο της ελληνικής κλασικής φιλοξενίας. Οι υψηλές προδιαγραφές κατασκευής, η φιλική διάθεση του ανθρώπινου δυναμικού και η απρόσκοπτη θέα στη θάλασσα, το κατατάσσουν στις κορυφαίες επιλογές διαμονής στο νησί. Νιώστε στιγμές πολύτιμης ξεκούρασης μέσα σε ένα ιδανικό περιβάλλον που ανταποκρίνεται απόλυτα στις επιθυμίες σας.

Kythea Resort is ready to welcome you, having established new standards of quality in the area of Greek traditional hospitality. The high building standards, the friendly attitude of the hotel staff and the stunning views have set up Kythea Resort as the top choice for accommodation on the island. Enjoy resting in this idyllic environment where all your expectations and desires will be met.

Quality Bedding
Autonomous Air
Conditioning
LCD TV with Satellite
Channels
Phone line
Fully Stocked Mini Bar
Electronic Locks

Body Care Products
Hair Dryer
Laundry Sevice
Children's Beds
Luxury Rooms For
People
with Special Needs
Internet

24 hours Reception Service Lobby Bar Restaurant Pool Bar Multi-Purpose Room Lift Heated Pool

KYTHEA RESORT

AGIA PELAGIA 80 100 KYTHIRA GR

TEL: +30 (27360) 39 160, 39 170, FAX: +30 27360 39 180

email: info@kythearesort.gr, www.kythearesort.gr

20

Η ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΚΡΟΙΣΩΝ

ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΑΚΙ έχει τη γοητεία του. Μιλάμε για εκείνη την αρχαία παράδοση που θέλει τον Κροίσο να ισχυρίζεται, πως είναι ο ευτυχέστερος άνθρωπος στον κόσμο, επιδεικνύοντας στο σοφό Σόλωνα τα αμύθητα πλούτη του και τον πακτωλό του χρυσαφιού του απ' τα νερά του Πακτωλού ποταμού. Ο σοφός όμως τον παρατήρησε: «Βασιλιά», του λέει, «δεν είσαι και δεν θα είσαι ο ευτυχέστερος άνθρωπος, έστω κι αν είχες τα διπλά και τα τριπλά. Η ευτυχία του ανθρώπου κρίνεται από την πορεία του στη ζωή του κι από το τέλος της ζωής του και την καλή μνήμη που θα αφήσει στις γενεές που έρχονται. Μηδένα προ του τέλους μακάριζε». Τότε, ο γεμάτος χρυσάφι αλλά άδειος από μυαλό βασιλίσκος κάγχασε περιφρονητικά. «Τι μου τσαμπουνάς ορέ ζήτουλα και χρεωμένε ξενομερίτη! Και σε λένε και σοφό στην πατρίδα σου πανάθεμά σε...»

ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΠΕΡΑΣΟΥΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ, να σκοτωθεί ο γιος του ο Άτυς, να

Ο βασιλιάς Κροίσος στην πυρά, αττικός αμφορέας του 5ου π.Χ. αιώνα (Μουσείο Λούβρου, Παρίσι).

διαλυθεί η βασιλεία του από τον Κύρο, να πιαστεί αιχμάλωτος, να τον βάλουν στην πυρά (όπως απεικονίζεται στο αγγείο) για να θυμηθεί το Σόλωνα.

ΓΟΗΤΕΙΑ ΑΣΚΕΙ και το άλλο, σύγχρονο παραμυθάκι, που τραγουδά σε στί-χους ο Νιόνιος (ο Σαββόπουλος). Μιλά για τον κότσυφα το Σταύρο, που ήθελε τα άλλα πουλιά να

τον αποκαλούν Σταύρο και κυρ-Σταύρο και αφέντη τσουτσουλομύτη. Όταν όμως του πήρε ο αγέρας τη φωλιά και τα κοτσυφόπουλα, ξανάγινε Σταύρος. Μόνο Σταύρος.

ΚΙ ΑΥΤΗ Η ΓΟΗΤΕΙΑ για την πρώτη ανάγνωση. Γιατί στη δεύτερη και την τρίτη και την πολλοστή, σου τρυπάει τα τύμπανα και σου κουνάει το μυαλό εκείνος ο στίχος του ολιγόλογου Κάλβου: «...και ο μύθος κρύβει νουν αληθείας».

ΚΑΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι ότι όσο χρυσάφι κι αν μαζέψεις, όσα κοτσυφόπουλα κι αν γεννήσεις η νίκη κι η εξουσία κι η κυριαρχία δεν είναι με το μέρος σου. Η καπιταλιστική σου βουλιμία πρόσκαιρα μόνο θα ικανοποιηθεί. Πρόσκαιρα θα κατακτήσεις και πρόσκαιρα θα εκμεταλλευτείς. Το μέλλον ανήκει σε άλλους. Το μέλλον ανήκει σε κείνους με τη μικρότερη συνείδηση ιδιοκτησίας του κόσμου. Σ' εκείνους που χαίρονται το δειλινό, σε κείνους που αφήνονται να τους χαϊδέψει ο άνεμος, σε κείνους που μιλούν με τ' αδέσποτα στους δρόμους, σ' εκείνους που κλείνουν το σύμπαν σ' ένα τριαντάφυλλο. Σ' εκείνους που μετατρέπουν τις ιαχές και τους θούριους σε υμέναιους και ελεγείες. Κι αυτά δεν μπορεί κανείς να τους τα πάρει, όσα τερτίπια κι όσους μηχανισμούς επινοήσουν για να σπείρουν τη δυστυχία. Αυτοί θα είναι πάντα εδώ να ψήνουν το κορμί τους στον ήλιο και την αρμύρα του πελάγου. Να οργώνουν τη μάνα γη για τα λίγα γεννήματα. Να λένε καλημέρα και καλησέρα στο γείτονα. Να χαμογελούν με το δώρο της ζωής και να μειδιούν με το λιόγερμα του χρόνου.

ΟΙ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΛΕΙΝΟΥΝ...

ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ και αρχική χρηματοδότηση της Γαλλίδας Annette Schlumberger δημιουργήθηκε το 1979 η πρώτη Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη στην Επευσίνα. Μέσα στα επόμενα χρόνια οι παιδικές βιβλιοθήκες έγιναν 28 και βρίσκονταν κυρίως σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Οι βιβλιοθήκες δεν ήταν απλώς χώροι αποθήκευσης βιβλίων αλλά χώροι εμψύχωσης όπου τα παιδιά γνώριζαν το θέατρο, τη μουσική, τη ζωγραφική, τις τέχνες, το βιβλίο. Ταυτόχρονα το πλούσιο υλικό των βιβλιοθηκών χρησιμοποιείτο από τους μικρούς μαθητές και για τις σχολικές εργασίες τους. Το 1993 ιδρύθηκε ο Οργανισμός Παιδικών και Εφηβικών

Βιβλιοθηκών, ο οποίος επιχορηγείτο από το υπουργείο Παιδείας και ιδιώτες χορηγούς. Οι βιβλιοθήκες στεγάζονταν σε χώρους που παραχωρούσαν οι Δήμοι, οι οποίοι πλήρωναν και όλα τα λειτουργικά τους έξοδα.

Τα προβλήματα ξεκίνησαν από το 2003 όταν ο Οργανισμός άρχισε να αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα με αποτέλεσμα να μην ανανεώνονται τα βιβλία και να μην πληρώνονται οι εργαζόμενοι. Από τις 2 Μαρτίου οι εργαζόμενοι έχουν προχωρήσει σε επίσχεση εργασίας μια και είναι απλήρωτοι από τον Δεκέμβριο 2009. Ολα δείχνουν ότι οι παιδικές βιβλιοθήκες οδηγούνται σε οριστικό κλείσιμο και η πολύχρονη προσφορά τους σε απαξίωση. Μία από αυτές τις βιβλιοθήκες, και μοναδική βιβλιοθήκη στο νησί, λειτουργούσε στο λειβάδι από το 1983 μέχρι πριν λίγους μήνες. Θα μπορέσουν άραγε να επαναλειτουργήσουν;

Ο ΝΟΣΤΟΣ

Ο ΟΜΙΛΟΣ ΚΥΘΗΡΙΩΝ

Πανεπιστημιακών κυκλοφόρησε το 6ο τεύχος της ετήσιας έκδοσής του «ΝΟΣΤΟΣ». Στο Α΄ μέρος ανήκουν οι εργασίες που αφορούν τα Κύθηρα. Είναι οι εργασίες των:

- 1) Καίτης Αρώνη-Τσίχλη με θέμα «η γυναικεία εκπαίδευση και η πρόσβαση των επληνίδων στα Πανεπιστήμια» με ιδιαίτερη μνεία σε δύο πρωτοπόρες Κυθήριες τις αδεπφές Καρύδη (Επένη και Φρόσω) νομικός, ποπιτικός μηχανικός.
- 2) της Κούλας Κασιμάτη για «τη μετανάστευση των Κυθηρίων προς Αλεξάνδρεια» κατά τον 19ο και 20ό αιώνα. Η εργασία στηρίζεται σε αρχειακό υλικό από το ιστορικό αρχείο του Κάστρου και από επιτόπια έρευνα ανάμεσα σε Κυθήριους μετανάστες. Αποτελεί μέρος μιας μελέτης-έρευνας που καλύπτει πολλές πλευρές αυτής της μεταναστευτικής ομάδας.
- 3) της Μαρίας Πατραμάνη με θέμα: «Ο έρωτας ενώπιον του νόμου στα Κύθηρα της Βενετικής περιόδου (17ος-18ος αι.)». βασίζεται σε τεκμηριωτικό υθικό του ιστορικού Αρχείου Κυθήρων και αφορούν ιστορίες έρωτα που απασχόθησαν της βενετικές αρχές.
- Στο β΄ μέρος ανήκουν οι εργασίες όχι Κυθηραϊκού υλικού αλλά ευρύτερου ενδιαφέροντος όπως:
- 1) της Σταυρούλας Κτιστάκη για «τις Κοινωνικές παροχές υπό το πρίσμα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των δικαιωμάτων του Ανθρώπου». Ενα νομικό κείμενο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα δικαιώματα του Ανθρώπου.
- 2) του Γιώργου Κεντρωτή, ο οποίος επικεντρώνει την προσοχή του σε ένα οπιγόστιχο ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Ο Γιάννης Ρίτσος ή Η εππηνική πχώ» όπου σύμφωνα με το μεπετητή «το στοιχειωδέστερο υπικό του θεατρικού πόγου μια κραυγή η οποία κινείται από το να ποιήσει ήθος γι' αυτό και γίνεται ιαχή, διθυραμβική...».
- 3) του Βασίλη Λευθέρη με θέμα τις «διασυνδέσεις παράδοσης και τεχνολογίας» όπου εξετάζει τις επιπτώσεις της τεχνολογίας σε διάφορες εκφάνσεις της οικονομίας και κοινωνικής ζωής του ανθρώπου.

Οι εργασίες έχουν ξεχωριστό ενδιαφέρον και η έκδοση πλουτίζει την Κυθηραϊκή αλλά και γενικότερα τη λογοτεχνική και κοινωνική βιβλιογραφία.

ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓ. ΣΟΦΙΑΣ

του Μάρκου Μεγαλοοικονόμου

Γεωλόγου - περιβαλλοντολόγου

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΑΓ. ΣΟΦΙΑΣ Μυλοποτάμου Κυθήρων αποτελεί το μεγαλύτερο εξερευνημένο έως τώρα σπήλαιο των Κυθήρων. Δεν είναι όμως το μοναδικό μ' αυτό το όνομα, αφού είναι γνωστά επίσης άλλα δύο στο νησί. Το δεύτερο βρίσκεται στην περιοχή του Καλάμου (Νοτ. Κύθηρα), ενώ το τρίτο στην περιοχή της Αγ. Πελαγίας (Β. Κύθηρα). Σύμφωνα με τοπικούς θρύλους τα παραπάνω σπήλαια ενώνονται μεταξύ τους.

Η ονομασία του Σπηλαίου προέρχεται από την Αγ. Σοφία και τις τρεις κόρες της, Αγάπη, Πίστη και Ελπίδα. Οι παραπάνω μορφές όπως και άλλες απεικονίζονται στις αξιόλογες και καλά διατηρημένες τοιχογραφίες (frescoes) του 12ου-13ου αιώνα στον προθάλαμο του σπηλαίου. Σύμφωνα μάλιστα με την ορθόδοξη παράδοση η Αγ. Σοφία έζησε και μαρτύρησε εντός σπηλαίου.

Οι πρώτες τεκμηριωμένες μαρτυρίες για την ύπαρξη της σπηλιάς προέρχονται από κείμενα ξένων περιηγητών στα τέλη του 17ου αιώνα. Οι μαρτυρίες τους αποτυπώνουν το δέος και πολλές φορές τον φόβο που τους προκαλούσε το ανεξερεύνητο τότε σπήλαιο. Πολύ αργότερα, το 1930 ο Κυθήριος γεωλόγος Ιωάννης Πετρόχειλος, καθηγητής τότε Φυσικής στο Γυμνάσιο των Κυθήρων, πραγματοποιεί την πρώτη επιστημονική μελέτη και εκπονεί αντίστοιχες δημοσιεύσεις σε διάφορα περιοδικά. Στη συνέχεια το 1970 η γυναίκα του Άννα Πετροχείλου ολοκλήρωσε τη χαρτογράφηση και τη διάνοιξή του. Σύμφωνα με την άνω χαρτογράφηση, το μήκος του σε ευθεία γραμμή είναι 110 μέτρα, ενώ το μεγαλύτερο ύψος του ανέρχεται στα 6 μέτρα. Επίσης η έκταση που καταλαμβάνει είναι περίπου 2.200 τ.μ..

Παλαιότερα η πρόσβαση στο σπήλαιο γινόταν αρχικά με μονοπάτι από την θέση «Πέρα Μέρος» της Κάτω Χώρας και μεταγενέστερα από άλλο σχετικά απόκρυμνο μονοπάτι, το οποίο διασταυρωνόταν με την οδό Μυλοποτάμου- Παν. Ορφανή. Σήμερα η πρόσβαση στο σπήθαιο γίνεται μέσω ασφαθτοστρωμένης οδού μήκους 2 χιλιομέτρων περίπου, μέσω του παραδοσιακού οικισμού του Μυηοποτάμου και κατεύθυνση προς τη Κάτω Χώρα Μυηοποτάμου. Ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφτεί ένα τμήμα του σπηλαίου, που αποτελεί την τουριστική διαδρομή, μήκους 150 μέτρων περίπου. Εκτός των τοιχογραφιών που αναφέραμε υπάρχει στο εσωτερικό του σπηλαίου νεότερο κτίσμα εκκλησίας, η οποία είναι αφιερωμένη στην Αν. Σοφία και θειτουργείται την ημέρα της ομώνυμης εορτής. Ο σταθακτιτικός- σταθαγμιτικός διάκοσμος του παρουσιάζει εντυπωσιακές χρωματικές εναλλαγές του μαύρου, του άσπρου και του κόκκινου, που οφείθονται στην χημική σύσταση των πετρωμάτων της περιοχής. Χαρακτηριστική επίσης είναι η παρουσία μικρών σπανιότερων σταθακτιτών, μη κατακόρυφης ανάπτυξης, ννωστών με το όνομα εθικτίτες. Οι αίθουσες του νενικά μπορούν να χαρακτηριστούν στην πλειοψηφία τους ευρύχωρες και με αξιόλογο ύψος. Έτσι δεν παρουσιάζεται αίσθημα δυσφορίας από ανεπαρκή αερισμό των αιθουσών στους επισκέπτες.

Στο σπήλαιο έχουν παρατηρηθεί διάφοροι σπηλαιόβιοι οργανισμοί (νυχτερίδες, λευκές αράχνες κ.α). Χαρακτηριστικότερο δείγμα της πανίδας που διαβιώνει στο εσωτερικό του είναι το μικροσκοπικό ισόποδο Kythironiscus Paragamiani, το οποίο ανακαλύφθηκε από τον ερευνητή Καλούστ Παραγκαμιάν. Το είδος αυτό θεωρείται ενδημικό και δεν έχει παρατηρηθεί σ' άλλο σπήλαιο.

Το σπήλαιο (ευτυχώς) δεν είναι πλήρως διευθετημένο και διατηρεί αρκετά από τα πρωτογενή του χαρακτηριστικά. Αν και δεν λείπουν οι φθορές, που προέρχονται απ' τη διάνοιξη και τις κατά καιρούς λεηλασίες, δεν έχουν πραγματοποιηθεί εσωτερικά άλλες ατυχείς επεμβάσεις (τσιμεντοστρώσεις, γέφυρες κ.α), που συναντούμε συχνά σ' άλλα τουριστικά σπήλαια. Επίσης πρέπει να επισημάνουμε ότι είναι ηλεκτροφωτισμένο, αν και ο χρησιμοποιούμενος εξοπλισμός δεν είναι κατάλληληδος για την προστασία και την ανάδειξη του σπηλαίου. Τέλος θεωρούμε λανθασμένη την κατασκευή διευρυμένου και ασφαλτοστρωμένου χώρου στάθμευσης πάνω από τον χώρο δημιουργίας του σπηλαίου.

Καταθήγοντας πιστεύουμε ότι ο επισκέπτης των Κυθήρων αξίζει να επισκεφτεί το Σπήθαιο Αγ. Σοφίας Μυθοποτάμου, αρκεί βέβαια αυτό να γίνεται με τον προσήκοντα σεβασμό προς αυτό το αξιόθογο μνημείο της φύσης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ, ένας φωτισμένος Κυθήριος

της Ιάσμι Στάθη μέλος Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας (Τμήμα Κρήτης)

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ γεννήθηκε το 1900 στη Σμύρνη από γονείς Κυθήριους. Αγαπούσε πολύ τη μουσική και ήθελε να γίνει συνθέτης. Εκτός από τη μουσική ζωγράφιζε κιόλας, ικανότητα που αποδείχτηκε πολύ σημαντική στη μετέπειτα ζωή του. Παράλληλα, όμως, με τις καλλιτεχνικές του επιδόσεις, αγαπούσε πολύ και τη μάθηση, την οποία δεν σταμάτησε να αναζητά ακόμα και μέχρι το τέλος της ζωής του. Στα 21 του πήρε πτυχίο από τη Φυσικομαθηματική σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά το τέλος των σπουδών του διορίστηκε ως χημικός και οργάνωσε το χημείο των Σ.Π.Α.Π., στα 30 του τοποθετήθηκε ως καθηγητής φυσικής στο Γυμνάσιο Ποταμού Κυθήρων, από τα 32 μέχρι τα 36 του εξειδικεύτηκε στο Πανεπιστήμιο της Σορβόννης στο Παρίσι στη γεωλογία, στη φυσική, στη γεωγραφία και στην ανθρωπολογία και, τέλος, στα 36 του επέστρεψε στα καθήκοντά του στα Κύθηρα οπότε και άρχισε εντατικά την επιστημονική του δράση.

Παντρεύοντας τις επιστημονικές του αναζητήσεις με την καλλιτεχνική του έφεση και τη λατρεία του για τις εξερευνήσεις, ο Γιάννης, μαζί με τη γυναίκα του Άννα, ξεκινά να ρίχνει φως σε ένα άγνωστο μέχρι τότε κομμάτι της ελληνικής φύσης, στον κόσμο των σπηλαίων. Κατά την παραμονή του στα Κύθηρα, το ζεύγος Πετροχείλου ανακαλύπτει τα τρία σπήλαια Αγίας Σοφίας, αρχικά του Καλάμου και αργότερα του Μυλοποτάμου και της Αγίας Πελαγίας.

Η προσφορά του, όμως, όσον αφορά τα Κύθηρα, δεν έγκειται μόνο στην εξερεύνηση των κυριότερων σπηθαίων του νησιού, αθθά και στο ότι ανακάθυψε πθήθος αποθιθωμάτων στο νησί, εξέδωσε το 1935 τον πρώτο γεωφυσικό χάρτη των Κυθήρων σε κθίμακα 1:50.000 και σχεδίασε το γεωθογικό χάρτη του νησιού, ο οποίος εκδόθηκε από το Ι.Γ.Μ.Ε. αμέσως μετά το θάνατό του και συνεχίζει να εκδίδεται χωρίς καμία τροποποίηση μέχρι και σήμερα.

Από το 1937 μέχρι το 1943 μετατίθεται ως καθηγητής στο γυμνάσιο της Άνδρου. Με τον βομβαρδισμό όμως του νησιού από τους Γερμανούς καίγεται το σπίτι του με αποτέλεσμα να καταστραφεί όλο το επιστημονικό του αρχείο, η βιβλιοθήκη του, η συλλογή του επιστημονικών οργάνων καθώς και τα επί 13 χρόνια δοκίμια των σπηλαιολογικών και γεωλογικών μελετών του. Μια τέτοια καταστροφή θα αποθάρρυνε πολλούς να συνεχίσουν, όχι όμως και το Γιάννη.

Όταν, μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόθεμο, μετατίθεται στην Αθήνα, προσπαθεί να κάνει την Εθθάδα γνωστή στα παγκόσμια σπηθαιοθογικά δρώμενα και οραματίζεται να ιδρύσει μια ομάδα-πυρήνα

των σπηλαιολογικών ερευνών στην Εππάδα. Έτσι, το 1949 συμμετέχει μαζί με τη σύζυγό του στην 1η Διεθνή Σπηθαιοθογική Συνάντηση στη Valance της Γαηλίας, όπου, παρουσιάζοντας το σπηθαιοθογικό τους έργο, πείθει την παγκόσμια κοινότητα ότι η Ελλάδα έχει τεράστιο σπηλαιολογικό πλούτο και ότι πρέπει να γίνει μέλος της παγκόσμιας σπηθαιοθογικής οικογένειας. Η αναγνώριση ήρθε ένα χρόνο μετά, το 1950, όταν τον προσκαθούν στο 4ο Σπηθαιοπογικό Συνέδριο στο Μπάρι της Ιταλίας, από όπου η ελημνική σπηθαιοθογία αρχίζει την εξέλιξή της.

Το Νοέμβριο του ίδιου έτους (1950), μαζί με τη σύζυγό του και άλλους αξιόλογους πνευματικούς ανθρώπους, ιδρύουν την Επηηνική Σπηλαιολογική Εταιρεία (Ε.Σ.Ε.). Ανάμεσα στα 42 ιδρυτικά μέλη της ΕΣΕ βρίσκονται ορισμένες από τις σημαντικότερες προσωπικότητες της εποχής, όπως ο Σπύρος Μελάς, ο αρχαιο**πόγος Σπυρίδων Μαρινάτος**, ο Ελευθέριος Πλατάκης, ο καθηγητής Κούμαρης και ο Αρχηγός ΓΕΣ Στρατηγός Κοσμάς, ενώ σημαντική είναι και η παρουσία επιφανών Κυθηρίων, όπως ο Ιωάννης Στάης, ο Λεωνίδας και ο Σπύρος Πετρόχειῆος και ο Γ. Σαραντάκος.

Στο πλαίσιο της Ε.Σ.Ε., της οποίας διατέλεσε πρόεδρος μέχρι το θάνατό του (11 Φεβρουαρίου 1960), εξερεύνησε ορισμένα από τα σπουδαιότερα ελληνικά σπήλαια, όπως το σπήλαιο του Δυρού στη Μάνη και του Περάματος στα Ιωάννινα, συμμετείχε στην πρώτη εξερεύνηση και ανασκαφή του σπη**παίου Κόκκινες Πέτρες Πετραπώνων** Χαλκιδικής, όπου ανακάλυψε οστά και δόντια από αρκούδα των σπηλαίων, **Λιοντάρι, τίγρη, λύκο και ελάφι και** προέβηεψε την ύπαρξη προϊστορικού ανθρώπου, κάτι που επιβεβαιώθηκε με την εύρεση και του ανθρώπινου κρανίου λίγο μετά τον θάνατό του (1960) από τους επόμενους μελετητές του σπηλαίου και επέδειξε ένα τεράστιο συγγραφικό έργο.

Λένε ότι «η τύχη βοηθά τον προετοιμασμένο νου» και ο νους του Γιάννη Πετροχείλου ήταν από τους πιο προετοιμασμένους... Η ακόρεστη δίψα του για γνώση και η σωστή αξιοποίησή της, η διορατικότητα και η επιμονή του, η δημιουργικότητα και η ανεξάντλητη

(c.)EM

Ο Γιάννης Πετρόχειλος στο σπήλαιο Αγίας Σοφίας Μυλοποτάμου. Φωτο: Μανώλης Σοφίος

ενεργητικότητά του, το πείσμα του και η άρνησή του να συμβιβάζεται είναι μόνο μερικά από τα στοιχεία του χαρακτήρα του που θα έπρεπε να αποτελέσουν παράδειγμα για όλους μας.

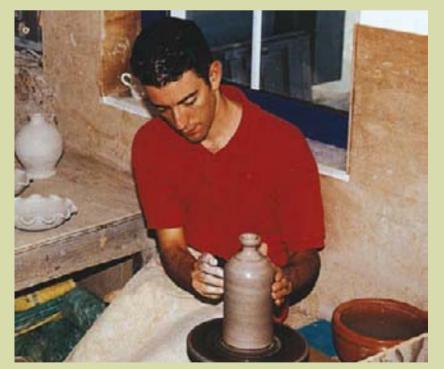
Ο Γιάννης Πετρόχειλος ήταν ένας φωτισμένος άνθρωπος και μια μοναδική μορφή για την Ελλάδα. Ήταν ο πρώτος που μελέτησε επιστημονικά τα σπήλαια της χώρας μας και που περιέλαβε την Ελλάδα στην παγκόσμιο σπηλαιολογική κοινότητα, αλλά και ο πρώτος Έλληνας που έφτασε στο βόρειο πόλο!!! Ακούραστη προσωπικότητα και λάτρης των μυστικών της φύσης, με ανοιχτό μυαλό χωρίς παρωπίδες και όρια συνδύασε γνώσεις, καλλιτεχνία, δράση, επιμονή και τύχη και μας κληρονόμησε ένα σπάνιο και μεγαλειώδες έργο.

Ας ξαναθυμηθούμε ποιπόν τον Κυθήριο Γιάννη Πετρόχειπο και ας ακοπουθήσουμε το παράδειγμά του... «Οδοιπορώντας» ...

Πηγές: • «Δεῆτίον» της Ε.Σ.Ε. τόμος 22 Αθήνα 2000 • Έγγραφα από το αρχείο της Ε.Σ.Ε. • Ιωάννης Ιωάννου, 2003. «Ο Γιάννης και η Άννα Πετροχείῆου στα Κύθηρα». Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου Κυθηραϊκών μεῆετών. Τόμος 3. Κύθηρα.

Ευχαριστίες στην Εβίτα Προβατάρη για την παραχώρηση της φωτογραφίας του Ιωάννη Πετρόχειῆου από το αρχείο του Μαν. Σοφίου.

«ΡΟΥΣΣΟΣ» ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ

Στο εργαστήριό μας μπορείτε να δείτε και να μάθετε πώς κατασκευάζονται τα χειροποίητα κεραμικά. Θα βρείτε αντίγραφα κυθηραϊκών σχεδίων που χρησιμοποιούσαν παλιά στο νησί.

Η οικογένεια Ρούσσου είναι πρόθυμη να σας ξεναγήσει στο εργαστήρι της που είναι στο Κάτω Λειβάδι πάνω στο δρόμο για τον Κάλαμο (τηλ.: 2736-0-31124).

Ακόμη μποφείτε να επισκεφθείτε την έκθεση Ρούσσου στον παφαδοσιακό δρόμο της Χώρας (τηλ.: 2736-0-31402).

Η έκθεση και το εργαστήριο λειτουργούν καθημερινά.

«ROUSSOS» CERAMIC WORKSHOP

KATO LIVADI, TEL.: 2736-0-31124

Μαρία Μαρκουίζου, Εκθεση των έργων της στο "Εργαστήρι", Μυλοπόταμος

ΕΚΘΕΣΗ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΣ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ διακοπών και εξερευνήσεων στα Κύθηρα, η Ντόλυ Μπουκογιάννη παρουσιάζει μια σειρά από κοσμήματα και αντικείμενα εμπνευσμένα από όλες τις υπέροχες εικόνες που εύκολα κανείς αποτυπώνει σε αυτό το μοναδικό νησί. Εκτός των άππων, η Ντόπυ δημιουργεί κοσμήματα εμπνευσμένα από τη συλλογή με αντίκες του Μουσείου Μπενάκη, τα οποία και πωλούνται στο πωθητήριο του Μουσείου.

Ντόλυ Μπουκογιάννη, Αρωνιάδικα, Σάββατο 7 Αυγούστου - 17 Αυγούστου.

ΝΕΑ ΕΚΘΕΣΗ **TΩN KITHIRISCUS**

OI KITHIRISCUS, είμαστε μια ομάδα εικαστικών καθηιτεχνών, που ζούμε και δημιουργούμε στα Κύθηρα. Κοινό μας στοιχείο, η αγάπη για το νησί, ενώ τα εκφραστικά μας μέσα ποικίλουν, από τη ζωγραφική και την γθυπτική, έως το βίντεο και τις εγκαταστάσεις. Με την επιθογή ενός κοινού θεματικού άξονα, καθώς και με τη στενή συνεργασία μεταξύ μας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι χάνεται η ατομικότη-

τα του καθενός, θέλουμε πάντα να πετυχαίνουμε, μια όσο το δυνατόν πιο οθοκθηρωμένη παρουσίαση. Την ομάδα απαρτίζουν η Γεωργία Τσέρη, η Pat Kaufman, n Δάφνη Πετροχείλου, n Δροσιά Τσέρη και n Μαρία Σχινά. Δουλειές μας έχουν παρουσιασθεί στο «Μερκάτο» στη Χώρα, στις «Καμάρες» στο Κάψάλι και στο «Ναύδετο» στο Ναύπλιο. Το καλοκαίρι αυτό θα παρουσιάσουμε τη νέα μας δουλειά, με τίτλο «Possession», στο Μυλοπόταμο και στο Καψάλι.

ΝΕΡΑΪΔΟΧΩΡΑ

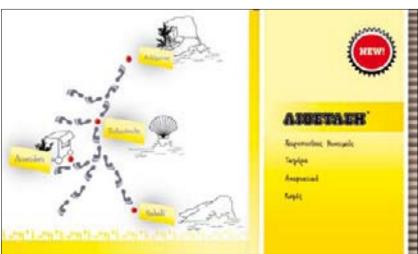
ΣΤΟ ΣΟΚΑΚΙ προς το Κάστρο, επισκεφθείτε τη «Νεραϊδοχώρα», όπου η Ελισάβετ φιλοτεχνεί με μεράκι ξύλινα αντικείμενα όπως καραβάκια, κλειδοθήκες και κορνίζες καθώς και κοσμήματα φτιαγμένα απο μέταλλο, ημιπο**πίτιμους πίθους, ύφασμα, χάντρες...** Θα βρείτε μενάλη ποικιλία από χειρο-

τεχνήματα φτιαγμένα από την ίδια και τα ξωτικά της, σε άριστη ποιότητα και πολύ καλές τιμές. Νεραϊδοχώρα, Χώρα, 2736-0-34089, 6984-087406

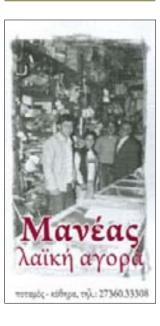
Η ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ των κοσμημάτων σε συνδυασμό με τις πογικές τιμές αποτεπούν μεγάλο κίνητρο για την επίσκεψή σας στο κοσμηματοπωλείο της Χώρας. Ενδιαφέρον επίσης έχει να θαυμάσετε τη μεγάλη συλλογή κομπολογιών του Λεονάρδου. ΧΩΡΑ, τηλ. 2736-0-31954

Ενας χώρος στο Καψάλι, επάνω από το μπαρ Banda Landra, με έργα τέχνης, συηθεκτικά κεραμικά, γηυπτά που παίζουν με το φως και τα υλικά, από αλουμίνιο, σίδερο και φυσητό γυαλί. Ζωγραφική σε καμβά, ύφασμα και χαρτί με παράλληλες εφαρμογές σε φωτιστικά και ρούχα. Η ομάδα Follow Your Art (Δροσιά, Τσέρη, Jens Gottstein, Γεωργία Τσέρη) ανα**παμβάνει κατασκευές**, μικροέπιπλα καθώς και

lowyourart.gr, info@

followyourart.gr

«ΡΟΥΣΣΟΣ» ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΚΕΡΑΜΙΚΩΝ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΡΟΥΣΣΟΣ εδώ και πολλά χρόνια κατασκευάζει χειροποίητα κεραμικά στο Κάτω Λιβάδι Κυθήρων. Σήμερα

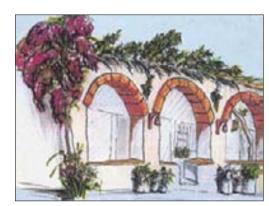
πια, τα παιδιά τους, η Μαρία και ο Παναγιώτης, διατηρούν την κυθηραϊκή παράδοση, η οποία έχει περάσει μέσα από τέσσερις γενιές κεραμιστών της οικογένειας. Ο Παναγιώτης φτιάχνει στον τροχό αντίγραφα κυθηραϊκών σχεδίων, η μητέρα τους, Γρηγορία, αναθαμβάνει το υάλωμα των κεραμικών ενώ η Μαρία τα ζωγραφίζει επι-

Εργαστήρι "Ρούσσος", Κάτω Λιβάδι, τηλ. 2736-0-31124, Εκθεση Χώρα, τηλ. 2736-0-

ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ στο σπιτάκι της Καθομοίρας με τις καμάρες

και τα πεζούηια μαζευόταν η γειτονιά για καφέ και κουβεντούλα. Τα χρόνια εκείνα φύγανε αλλά το μεράκι έμεινε και τώρα πια στα δικά μας χέρια με σεβασμό και αγάπη για

το χώρο και τη δουθειά μας εκθέτουμε δικές μας και μη δημιουργίες σε κοσμήματα, ζωγραφική και διάφορα αντικείμενα. Θα μας βρείτε ακολουθώντας το μονοπάτι προς τον καταρράκτη, αμέσως μετά την πλατεία του χωριού.

Χοσέ Παολούτσι - Μαρία Μαρκουίζου. «Το Εργαστήρι», Χειροποίητες δημιουργίες σε ασήμι, δέρμα και ξύλο, Μυλοπόταμος, Κύθηρα. Tna.: 2736-0-33162, e-mail: milopotamos@hotmail.com

ΟΜΟΡΦΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΜΙΑ ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ γωνιά στη Χώρα, το «Ομορφιά και Παράδοση» της Παναγιώτας Πολυχρονάκου. Μια πλούσια συλλογή από υπέροχα παθαιϊκά σχέδια σε κεντήματα, κουρτίνες, τραπεζομάντηλα, μαξιλάρια, μεταξωτά, ηινά, υφαντά, χειροποίητα, αντίγραφα από μουσεία λαϊκής τέχνης. Ενα μαγαζί που πρέπει να επισκεφθείτε! Χώρα, Κύθηρα. Τηλ.: 2736-0-31280

ΤΑ ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΑ ΤΗΣ ΑΣΠΑΣΙΑΣ

ΦΕΤΟΣ ΣΤΙΣ 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, η κοινότητα παιδείας του Ανίου Γεωργίου Brisbane Αυστραλίας, στα πλαίσια τελετής που οργάνωσε, κάθεσε πέντε συγγραφείς και έναν ζωγράφο προκειμένου να παρουσιάσουν μέσα από τα έργα τους, τους δεσμούς που διατηρούν και τους συνδέουν με την Ελλάδα.

Η ζωγράφος που κλήθηκε να παρουσιάσει τα έργα της ήταν η Ελληνοαυστραλέζα Ασπασία Πάττυ. Το κυρίαρχο θέμα της έκθεσης που παρουσίασε είχε στο σύνολό της τα ελαιόδενδρα των Κυθήρων.

Η άχρονη ομορφιά της χρυσοπράσινης ελιάς ασκούσε πάντα μια νοητευτική έλξη στη σύγχρονη καλλιτέχνιδα. Λάτρης των Κυθήρων, επισκέπτεται κάθε χρόνο το νησί μας, ενώ πέρσι ήταν παρούσα την εποχή του μαζέματος της ελιάς, γεγονός που καθόρισε οθόκθηρη την έκθεσή της μιας και κοινό σημείο σε όθα της τα έργα ήταν το δέντρο της ελιάς. Η Ασπασία Πάττυ, όπως σημείωσαν οι προσκεκθημένοι της, κατάφερε με το πινέθο της να μεταφαίρει την κυθηραϊκή ιστορία αλλά και να διαπιστώσουν όλοι την αγάπη που τρέφει για το τοπίο. Τα έργα της παρουσιάζουν με καθηιτεχνικό τρόπο την απίστευτη φυσική ομορφιά του νησιού κατά τη διάρκεια όθων των εποχών του χρόνου.

ΕΝΑΣ ΓΑΛΛΟΣ ΣΤΑ ΚΥΘΗΡΑ

Ο ΕΡΙΚ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΕ μόνιμα στα Κύθηρα μαζί με την οικογένειά του το 1999. Εγκαταλείποντας τις δραστηριότητες του στη Γαλλία ήρθε στα Κύθηρα με σκοπό να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά στο νησί. Μέσα σε λίγο διάστημα κατάφερε να δημιουργήσει μια εξαιρετική κρεπερί στο Καψάλι, τη "Βανίλια", το πιο hot spot στέκι στο Καψάλι όλο το χρόνο.

Στη "Βανίλια" θα απολαύσετε την καλύτερη κρέπα. Ο «Γάλλος»

αποτελεί πια πόλο έλξης για τους ξένους αλλά προσφέρει και μια μεγάλη ποικιλία γεύσης και από**παυσης για** κάθε τουρίστα ή ντόπιο. Ξεκινήστε τη

μέρα σας στη Βανίλια με ένα πλούσιο πρωινό και απολαύστε μοναδικές γεύσεις καφέ και μεγάλη ποικιλία χυμών. Όλη μέρα, μέχρι αργά τη νύχτα, δοκιμάστε τις γευστικές ομελέτες, τα πλούσια σάντουιτς, τις γλυκές ή αλμυρές κρέπες που μόνο ο «Γάλλος» ξέρει να φτιάχνει και μην παραλείψετε να δοκιμάσετε τη σπέσιαλ πρόταση του σεφ, την κρέπα Special Chef. Δροσιστείτε επιθέγοντας το παγωτό Βανίλια με φράουλα, φιστίκι, φρούτα εποχής, καβουρδισμένα αμύγδαλα και σπιτική σαντιγί, και απολαύστε την τέλεια πανδαισία γεύσεων. Χαλαρώστε πίνοντας το ποτό, το αναψυκτικό ή την μπύρα σας αγναντεύοντας την όμορφη παραλία και το λιμάνι του Καψαλιού, και απολαύστε την πανέμορφη θέα του Κάστρου της Χώρας.

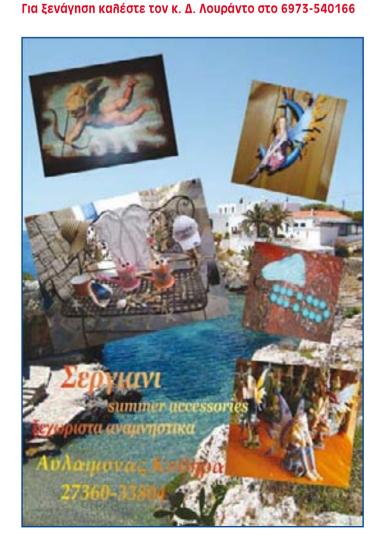
Ο Έρικ, η Φλωράνς και η κόρη τους Βανίλια, σας περιμένουν με τις υπέροχες προτάσεις τους. Πριν αναχωρήσετε από το νησί επιβάλ**πεται να δοκιμάσετε τη γευστική εμπειρία από μια Βενετσιάνικη** κρέπα με ιταλικό προσούτο, μανιτάρια αλα κρεμ και τυρί μοτσαρέλα που λιώνει... Θα σας μείνει αξέχαστη.

Bavíกเล, Kaψáกเ, tnก. 2736031881, defever1@hotmail.fr

ΚΥΘΗΡΑΪΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

ΤΟ 1976 Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ του Δημοτικού Σχοῆείου Χώρας Κυθήρων, Δημήτρης Ν. Λουράντος, συνέπαβε την ιδέα της δημιουργίας μιας ηαογραφικής συλλογής. Ξεκίνησε από το εργαστήρι της μητέρας του και άλλα οικογενειακά κειμή**λια, τα οποία αρχικά στέγασε στο υπόγειο του**

σχολείου. Βλέποντας το μεράκι του δασκάλου πολλοί συνέβαλαν στον εμπλουτισμό της συλλογής, προσφέροντας διάφορα είδη τα οποία μας δίνουν μια ιδέα για τα παραδοσιακά επαγγέλματα και την οικοσκευή του τσιριγώτικου σπιτιού. Σήμερα η συλλογή στεγάζεται σε χώρο που παραχώρησε ο Δήμος Κυθήρων δίπλα στο Αστυνομικό τμήμα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΥΘΗΡΩΝ

ΦΕΤΟΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟ-

ΝΤΑΙ εννέα χρόνια από την πρώτη παρουσίαση των Φωτογραφικών Συναντήσεων Κυθήρων, τον Οκτώβριο του 2002. Οργανωμένες από την Ποθιτιστική Εταιρεία Κυθήρων, οι ΦΣΚ σημείωσαν μεγάλη επιτυχία, τόσο με το κοινό όσο και με τους επαγγελματίες της ιστορικής και καθθιτεχνικής φωτογραφίας, για να αναγνωρισθούν γρήγορα ως ένας μοναδικός, εθνικής εμβέλειας φωτογραφικός θεσμός. Από την επόμενη χρονιά μετατοπίσθηκαν στην τελευταία εβδομάδα του Σεπτεμβρίου, όπου και διοργανώνονται ανεληιπώς μέχρι σήμερα.

Σταθερός άξονας των ΦΣΚ ήταν από την πρώτη στιγμή η μεθέτη της εθθηνικής φωτογραφίας, έναυσμα για το τακτικό (και μοναδικό στην Εππάδα) διήμερο επιστημονικό Συνέδριο για την Ιστορία της Επηνικής Φωτογραφίας. Παράλληλα, από το 2003 θεσμοθετήθηκε το αξίας 2.000 ευρώ βραβείο για την καθύτερη εθθηνική φωτογραφική έκδοση της χρονιάς. Αρχικά γνωστό ως Βραβείο Milos, έχει πλέον τακτικό χορηγό τον Δήμο Κυθήρων και είναι γνωστό ως Βραβείο Δήμου Κυθήρων. Το πρόγραμμα των ΦΣΚ συμπεριθαμβάνει επίσης εκθέσεις σύγχρονης και παθαιάς φωτογραφίας που παρουσιάζονται σε διάφορους προσωρινά διαμορφωμένους χώρους σε όλο το νησί. Φωτογραφικές Συναντήσεις Κυθήρων,

Τι είναι το... MNOYNTINO;

22-26 Σεπτεμβρίου.

photokythera.com

Πληροφορίες: www.

EINAI ENA KPEMΩ-ΔΕΣ, πλούσιο σε γεύση και υλικά γλυκό, που είναι σπάνιο πλέον στις μέρες μας. Χρειάζεται φρέσκο γάλα, αγνό βούτυρο, χωριάτικα αυγά, σιμινδάλι. ζάχαρη, σταφίδες, καβουρδισμένο αμύνδαλο και τριμένη κανέλα. Απολαύστε το σκέτο ή με παγωτό από πάνω... Είναι από τις γεύσεις που δεν ξεχνιούνται εύκολα... Θα το βρείτε στη Χώρα στο κατάστημα "STAVROS", Χώρα, Τηλ. 2736-0-31857, 6946-777929, www.kytherianproducts-stavros.gr

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ «ΚΟΥΚΟΥ»

του Κώστα Π. Μάστορη

ΚΑΤΕΒΑΙΝΟΝΤΑΣ τις στροφές από τη Χώρα προς το Καψάλι είναι αδύνατον να μην προσέξεις ένα μικρό μαγαζάκι στο εσωτερικό -κυριοθεκτικά!- μιάς από τις φουρκέτες του δρόμου. Το αναψυκτήριο «Κούκος», όπως τον ονόμασε ο πρώτος ιδιοκτήτης του ο Τάκης «ο Ροκάς», ηειτούργησε κατά τη δεκαετία του 80 σαν ένα από τα πρώτα μπάρ του νησιού. Μου άρεσε πολύ η ιδέα να λειτουργήσει στα πρότυπα των νησιωτικών υπαίθριων μπάρ του παλιού-καλούκαιρού, ένα μικρό κτίσμα γεμάτο με μπουκάλια, να προσφέρει καφέ και ποτά στον κόσμο που θα απολαμβάνει την πανοραμική θέα στον όρμο του Καψα**πίου και το Κάστρο της Χώρας και τους γύρω πόφους** κάτω απ' τη σκιά των πεύκων. Γι' αυτό και φρόντισα ο χώρος μετά την ανακαίνιση που έγινε το 2009 να διατηρήσει την απθότητα και τη φιθικότητα που με είχε γοητεύσει όταν τον είχα πρωτοδεί. Τη μουσική επιλέγουμε εγώ και ο συνεργάτης μου και για φέτος Λάμπρος Παπαλέξης (παλιός μου γνώριμος από την κοινή μας «θητεία» σαν μουσικοί της εγχώριας εναλλακτικής σκηνής). Ξεχάστε τα Top-40 RnB, την

αδιάφορη "lounge", τη μουσική για ασανσέρ, το «λίγο απ' όλα» ή τα δολοφονικά ντεσιμπέλ: για μας η μουσική είναι σοβαρή υπόθεση. Η καλή διάθεση στον "Κούκο" έρχεται με βοήθεια μουσικών επιθογών που από τους Cranberries μέχρι τους Kasabian, τον Ian Brown μέχρι τους Archive ή από τους Cranes μέχρι την PJ Harvey έχουν σαφή χαρακτήρα είτε παίζουμε δυναμικά, είτε χαρούμενα, είτε ατμοσφαιρικά. Όσο πλησιάζουμε την ώρα της ανατολής του ήλιου και αφού σβήσουν τα φώτα του Κάστρου μην εκπλαγείτε από τα πιο ασυνήθιστα ακούσματα καθώς δεν διστάζουμε να ακολουθήσουμε τη διάθεση και το ένστικτό μας και να απολαύσουμε μαζί σας τη δουλειά λιγότερο γνωστών (πλην όμως σπουδαίων!) καθηιτεχνών θίγο πριν ακουστούν οι God Is An Astronaut που είναι παραδοσιακά το soundtrack του κλεισίματος του μαγαζιού.

Ο «Κούκος» βρίσκεται στο δρόμο Χώρας- Καψαλίου, απέχει δέκα λεπτά με τα πόδια και από τα δύο και είναι ανοιχτός από το μεσημέρι μέχρι, εμμμ... όσο πάει. Το πάρκινγκ μας βρίσκεται στην κάτω πλευρά του μαγαζιού, οι οδηγοί ας έχουν το νου τους για τη σχετική σήμανση. Και κάτι ακόμη: Ο «Κούκος» υπόσχεται να μην σας πάρει το κεφάλι όταν έρθει ο λογαριασμός. Καλό καλοκαίρι σε όλους!

Κούκος, Καψάλι, τηλ. 2736-0-31983

ΙΡΙΔΑ

ΑΝ ΨΑΧΝΕΤΕ καλλυντικά, επώνυμα αρώματα, μεγάλη ποικιλία σε είδη δώρων και αξεσουάρ μόδας θα χαρούμε να σας εξυπηρετήσουμε στο κατάστημά μας «Ιριδα», που βρίσκεται στη Χώρα, κοντά στην πηατεία. Επίσης σε εμάς θα βρείτε μεγάλη γκάμα από τουριστικά και αναμνηστικά είδη καθώς και εφημερίδες-περιοδικά.

Ιριδα, Χώρα, τηλ. 2736-0-31353

Φωτούλα, Νικόλας, Caprice

Δημιουργούμε από το 1975 με αγάπη και τέχνη στη Χώρα Κυθήρων

Μοναδικά χειροποίητα είδη, μόδα και κόσμημα Εργαστήριο μόδας και semprevivas

Γάμος, βάφτιση, μπομπονιέρες, στεφάνια

Διακόσμηση, ζωγραφική

τηλ.: 2736-0-31349, 31814, Πειραιάς: 210-46.11.442

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ

του Κωνσταντίνου Καραδήμα, Αρχιτέκτονα, Επίκουρου Καθηγητή ΕΜΠ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ

2008-9 η Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου ασχολήθηκε συστηματικά με τους παραδοσιακούς οικισμούς και τα κτίσματα των Κυθήρων στα πλαίσια δυο μαθημάτων της Σχολής.

Το πρώτο μάθημα είναι το διατομεακό υποχρεωτικό μάθημα του 5ου Εξαμήνου της Σχολής «Αρχιτεκτονική ανάλυση παραδοσιακού οικισμού. Κατασκευαστική - Μορφολογική» που έγινε στο Χειμερινό Εξάμηνο του Ακαδημαϊκού Έτους 2008-9. Η διδασκαλία του μαθήματος στηρίζεται στην συνεργασία των Εργαστηρίων Αρχιτεκτονικής Μορφολογίας & Ρυθμολογίας και Οικοδομικής.

Οι σπουδαστές του 8ου Εξαμήνου κατά την διάρκεια των αποτυπώσεων στο Κάστρο της Κάτω Χώρας Μυθοποτάμου.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η μελέτη της σύστασης και της δομής των παραδοσιακών οικισμών της Ελλάδας της γεωγραφικής του θέσης και της σχέσης προς το φυσικό περιβάλλον, του μεγέθους, του τρόπου ανάπτυξης τους, καθώς και η μελέτη των χαρακτηριστικών κτισμάτων, του είδους και του βαθμού αλλοίωσης τόσο των κτισμάτων όσο και του οικισμού σαν σύνολο. Αντικείμενο είναι επίσης η μελέτη των επικρατέστερων τύπων των παραδοσιακών κτιρίων, των υλικών και του τρόπου κατασκευής τους καθώς και η ανάλυση των ελεύθερων χώρων τόσο των δημοσίων όσο και των ιδιωτικών και του τρόπου σύνθεσης των κτισμάτων σε οικιστικές ενότητες και ο μορφολογικός χαρακτήρας του οικισμού.

Ο στόχος του μαθήματος αυτού, είναι οι σπουδαστές/σπουδάστριες να αναθύσουν μορφοθογικά, τυποθογικά και κατασκευαστικά τους επιμέρους παραδοσιακούς οικισμούς και τα κτίσματα τους, με ουσιαστικά οφέθη αφ' ενός μεν την καταγραφή της ποθιτιστικής μας κθηρονομιάς, αφ' ετέρου δε την εξοικείωση τους με τους παραδοσιακούς μας οικισμούς και τις αξίες τους.

Κατά τη διάρκεια της άσκησης στα Κύθηρα, που διήρκησε από τις 17 έως τις 22 Οκτωβρίου 2008, πήραν μέρος 210 σπουδαστές και σπουδάστριες του 5ου Εξαμήνου της Αρχιτεκτονικής Σχοθής του Ε.Μ.Π. οι οποίοι συνοδεύονταν από 12 Καθηγητές τους. Χωρίστηκαν σε 31 ομάδες και μεθέτησαν συνοθικά 21 οικισμούς του γησιού.

Η προσπάθεια ήταν γενικά να μελετηθεί το δυνατόν μεγαλύτερο τμήμα και οι πλέον αξιόλογοι οικισμοί του νησιού, κυρίως αυτοί που έχουν ιστορικούς πυρήνες και δεν είναι ιδιαίτερα αλλοιωμένοι. Έτσι μελετηθήκαν οι οικισμοί Χώρα Κυθήρων. Κάτω Χώρα Μυλοποτάμου, Μυλοπόταμος, Ποταμός, Αρωνιάδικα,

Η διδακτική ομάδα του μαθήματος «Αρχιτεκτονική ανάλυση παραδοσιακού οικισμού. Κατασκευαστική - Μορφολογική» ήταν οι:

Απεξάνδρου Επένη (Λέκτορας ΕΜΠ), Γιαννίτσαρης Γιώργος (Λέκτορας ΕΜΠ), Γυφτόπουλος Σταύρος (Λέκτορας ΕΜΠ), Δημητσάντου – Κρεμέζη Καίτη (Καθηγήτρια ΕΜΠ), Ζαχαρόπουλος (Αναπηηρωτής Καθηγητής ΕΜΠ), Καραδήμας Κώστας (Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ), Κωνσταντινίδου Έλενα (Λέκτορας ΕΜΠ), Μακρής Γιώργος (Αναπηηρωτής Καθηγητής ΕΜΠ), Μικρού Τίνα (ΕΕΔΙΠ), Μυλωνάς Κωνσταντίνος (Αναπηηρωτής Καθηγητής ΕΜΠ), Προκοπίου Γιώργος (Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ), Τσούρας Βασίλης (Λέκτορας

ΕΜΠ). Επικουρικό Διδακτικό Έργο: Γιαννούθης Δημήτριος (Αρχιτέκτων), Καμπούρης Απόστοθος (Αρχιτέκτων)

Η διδακτική ομάδα του μαθήματος «Ειδικά Θέματα Οικοδομικής – Κατασκευαστική ανάλυση και επέμβαση σε παραδοσιακά κτίρια» ήταν

Αλεξάνδρου Ελένη (Λέκτορας ΕΜΠ), Εφεσίου Ειρήνη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΕΜΠ), Ζαχαρόπουλος Ηλίας (Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ), Καραδήμας Κώστας (Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ), Μακρής Γιώργος (Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ), Τσούρας Βασίλης (Λέκτορας ΕΜΠ), Χρύσανθος Κιρπότιν (τ. Επιστημονικός Συνεργάτης ΕΜΠ).

Αλοιζιάνικα, Φριλιγκιάνικα, Καλοκαιρινές, Λογοθετιάνικα – Κατσουλιάνικα, Χριστοφοριάνικα, Καραβάς, Καστρισιάνικα – Τζουανιάνικα, Μητάτα – Σκλαβιάνικα, Φράτσια, Δάκανα, Πιτσινάδα, Βιαράδικα, Καλησπεριάνικα, Λιανιάνικα, Πίσω Πηγάδι, Κομηνιάνικα. Κατά την παραμονή τους στα Κύθηρα, οι σπουδαστές ασχολήθηκαν με την συστηματική καταγραφή, αποτύπωση, ανάλυση και φωτογράφηση τόσο των οικισμών όσο και μεμονωμένων παραδοσιακών κτιρίων και συγκροτημάτων, δημοσίων και ιδιωτικών ελευθέρων χώρων, του συστήματος κατασκευής τους και των επιμέρους δομικών στοιχείων. Στη συνέχεια στα πλαίσια του μαθήματος στην Σχολή Αρχιτεκτόνων, οι σπουδαστές επεξεργάστηκαν τα στοιχεία της επιτόπου ανάλυσης και σε συνδυασμό με βιβλιογραφικές πηγές συνέταξαν ένα τεύχος μελέτης ανά ομάδα.

Στην προσπάθεια μας αυτή είχαμε αμέριστη βοήθεια και συμπαράσταση από τον Δήμαρχο Κυθήρων κο θ . Κουκουλή και τα στελέχη του Δήμου, τόσο στην οργάνωση και στην κατανομή των παιδιών σε ξενοδοχεία / εστιατόρια όσο και στις μεταφορές με το λεωφορείο του Δήμου, που μετέφερε παιδιά στους χώρους εργασίας, διαμονής και φαγητού τους.

Το μάθημα είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στα παιδιά. Γίνεται με μεγάλο ενθουσιασμό και έχει εξαιρετικά καλό όνομα στην Ευρώπη, με αποτέλεσμα κάθε χρόνο να έχουμε 20-30 σπουδαστές Erasmus από Πανεπιστήμια διαφόρων χώρων.

Το δεύτερο μάθημα είναι το κατ' επιθογήν μάθημα του 8ου εξαμήνου «Ειδικά Θέματα Οικοδομικής – Κατασκευαστική ανάθυση και επέμβαση σε παραδοσιακά κτίρια» της Σχοθής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ που έγινε στο Εαρινό Εξάμηνο του Ακαδημαϊκού Έτους 2008 - 9

Στόχος του μαθήματος είναι η εμβάθυνση των σπουδαστών στην κατασκευαστική δομή των ιστορικών κτηρίων, στην διερεύνηση των παραδοσιακών οικοδομικών μεθόδων και πρακτικών και στην χρήση των αντίστοιχων υθικών, καθώς και η αναγνώριση και ερμηνεία της παθοθογίας, των ζημιών και προβθημάτων των κτιρίων, με σκοπό την μεθέτη προτάσεων επισκευής και αποκατάστασης για την επανάχρηση των κτισμάτων.

Η άσκηση των σπουδαστών ξεκινάει με την επί τόπου συστηματική αποτύπωση ενός ιστορικού κτίσματος, την κατασκευαστική του ανάθυση και τεκμηρίωση, την φωτογραφική του τεκμηρίωση, την ανίχνευση της παθοθογίας και των αίτιων που προκάθεσαν τις ζημιές και τα προβθήματα στο κτίριο, καθώς και την μεθέτη προτάσεων ενίσχυσης, επισκευής, αποκατάστασης και ένταξης καινούργιας χρήσης στο κέθυφος του ιστορικού κτιρίου.

Κατά τη διάρκεια της άσκησης στα Κύθηρα που διήρκησε από 8 έως 10 Μαΐου 2009 πήραν μέρος 45 σπουδαστές και σπουδάστριες του 8ου Εξαμήνου της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Ε.Μ.Π. που συνοδεύονταν από 6 Καθηγητές τους. Χωρίστηκαν δε σε 3 ομάδες και εργάστηκαν επί τόπου για την αποτύπωση 3 χαρακτηριστικών κτηρίων μέσα στο Κάστρο της Κάτω Χώρας Μυλοποτάμου. Τα κτήρια αυτά που αποτελούν ιστορικά μνημεία εξαιρετικής αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής αξίας μέσα στον διατηρητέο περιτειχισμένο οικισμό του Κάστρου και στο ιδιαίτερου κάλλους φυσικό τοπίο που τον περιβάλλει, αποτέλεσαν ιδανικό πεδίο άσκησης, και έμπνευσης για τους σπουδαστές με στόχο την εξοικείωση τους με τα παραδοσιακά μας κτίσματα, την κατασκευή και τις αξίες τους.

Στην προσπάθεια μας αυτή είχαμε και πάλι την πολύτιμη βοήθεια και συμπαράσταση του Δημάρχου Κυθήρων κου Θ. Κουκουλή και των στελεχών του Δήμου, στην οργάνωση και κατανομή των σπουδαστών σε ξενοδοχεία / εστιατόρια.

Χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις εργασίες και των δυο αυτών μαθημάτων παρουσιάστηκαν στην Έκθεση « Η Αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των Κυθήρων» - «Η αναγνώριση της αρχιτεκτονικής ταυτότητας των οικισμών και των κτισμάτων των Κυθήρων μέσα από τα μάτια των σπουδαστών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου», που έγινε από τις 24 Ιουλίου έως τις 16 Αυγούστου 2009, στον Κυθηραϊκό Σύνδεσμο στην Χώρα Κυθήρων.

NEPO: ПНГН $Z\Omega$ H Σ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΡΟ ΣΤΟΝ ΚΑΡΑΒΑ

tou Timothy Gregory

ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΕΙΝΑΙ ΓΝΩ-

ΣΤΑ για τα πλούσια νερά που διαθέτει: τα λαγκάδια με τις διάφορες περίφημες πηγές και τους νερόμυλους καθώς και τους μύθους και τις παραδόσεις που σχετίζονται με αυτά. Τα κτήρια, οι υδρευτικές εγκαταστάσεις, και οι παραδοσιακοί μέθοδοι ύδρευσης έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην τοπική κοινωνία του νησιού. Πρόσφατα όμως πολλά από αυτά τα στοιχεία έχουν εγκαταλειφθεί και η ζωντανή μνήμη για

τον τρόπο χρήσης τους σιγά σιγά σβήνει.

Το πρόγραμμα ιστορικής έρευνας για το νερό στον Καραβά έχει σαν σκοπό την προσπάθεια διατήρησης της γνώσης αυτών των σημαντικών στοιχείων και την προβοθή τους σε όθους που ενδιαφέρονται για τα Κύθηρα. Η έναρξη της έρευνας μας προγραμματίζεται για το καθοκαίρι του 2011 με μια μικρή ομάδα φοιτητών εθεθοντών από το πανεπιστήμιο Ohio State στις Ηνωμένες Ποθιτείες. Η ομάδα αυτή θα ξεκινήσει με τον καθαρισμό των θαγκαδιών από την πυκνή βθάστηση με σκοπό την εντόπιση, καταγραφή, και μεθέτη των διάφορων υδρευτικών εγκαταστάσεων, ποθθές από τις οποίες είναι προς το παρόν καθυμένες από την άγρια βθάστηση και απρόσιτες. Η καταγραφή θα γίνει συστηματικά και θα περιθαμβάνει τη φωτογράφηση, σχεδίαση, μέτρηση και χαρτογράφηση (GPS/GIS) των διάφορων εγκταστάσεων. Μεθθοντικά οι πθηροφορίες αυτές θα προβθηθούν στο κοινό με διάφορους τρόπους (διαθέξεις, εκθέσεις, επισκέψεις, διαδίκτυο).

Οι εγκαταστάσεις που μας ενδιαφέρουν είναι πολλές και διάφορες. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί μελέτες από άλλους ερευνητές για τους νερόμυλους των Κυθήρων, και η δική μας έρευνα θα προσπαθήσει να εντοπίσει τα κατάλοιπα αυτών στην ρεματιά του Καραβά με σκοπό την τοποθέτηση τους σε ηλεκτρονικούς χάρτες. Επίσης, ελπίζουμε ότι θα έχουμε τη δυνατότητα να μάθουμε λεπτομέρειες ως προς την λειτουργεία των νερόμυλων και τον τρόπο με τον οποίο το νερό διοχετευόταν προς τους μύλους και

πως και που αποθηκευόταν πριν τη χρήση του αλέσματος. Σχετικά με τις πηγές, γνωρίζουμε ότι υπάρχουν τουλάχιστο πέντε στον Καραβά: Μαγγάνου, Κεραμάρι, Αμηριαλή, Πορτοκα**λιά, και Κροκόδειλος πρός** το τέλος της ρεματιάς κοντά στη Πλατεία Άμμο. Όλες οι πηγές λειτουργούν και χρησιμοποιούνται από τους ντόπιους οι οποίοι τις θεωρούν με σεβασμό και πιστεύουν ότι το νερό σε τουλάχιστο μερικές από αυτές έχουν θεραπευτικές ιδιότητες και είναι πολύ καλό για την υγεία. Στόχος μας είναι να καταγράψουμε και να χαρτογραφήσουμε τις πηγές αυτές και να συγκεντρώσουμε ότι πημοφορίες υπάρχουν καθώς και τοπικούς θρύπους

και παραδόσεις που σχετίζονται με αυτές. Τα πηγάδια και οι στέρνες που υπάρχουν σε πολλά σπίτια είναι εξίσου ενδιαφέροντα, και όσο γνωρίζουμε δεν έχουν μελετηθεί συστηματικά μέχρι τώρα. Επίσης ενδιαφέρον έχουν και τα δημόσια πλυσταριά τα κατάλοιπα των οποίων ακόμα διακρίνονται, ειδικά στον Αμιριαλή. Το υδρευτικό σύστημα που χρησιμοποιήθηκε κι ακόμα χρησιμοποιείται στα περιβόλια της περιοχής είναι ένα καταπληκτικό τεχνολογικό κατασκεύασμα και η μελέτη του μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα. Ο τρόπος διαχείρισης και ελέγχου του νερού ώστε να έχουν όλοι ίση πρόσβαση σε αυτό είναι ένα σπουδαίο επίτευγμα της τοπικής κοινωνίας. Συγκρίσεις με άλλα παρόμοια κοινοτικά υδρευτικά συστήματα, όπως του Μυλοπόταμου, σίγουρα θα προσφέρουν περισσότερες χρήσιμες πληροφορίες ως προς τον παραδοσιακό αυτό τρόπο ύδρευσης.

Οι θρύλοι και οι παραδόσεις που σχετίζονται με όλα τα παραπάνω στοιχεία αποτελούν ένα σημαντικό μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς των Κυθήρων, κι ελπίζουμε ότι οι μελέτες μας θα συμβάλλουν στη διατήρηση της μνήμης αυτής, καθώς και στην εκπαίδευση των φοιτητών με σωστούς ιστορικούς μεθόδους και στην μύηση τους στις ομορφιές του νησιού. Το πρόγραμμα μας θα είναι μακροπρόθεσμο και αναμένουμε σε μια αποδοτική και ικανοποιητική σχέση με τους κατοίκους του Καραβά και με την ευρύτερη Κυθηραϊκή κοινωνία. Επίσης, καλούμε όποιον έχει σχετικές πληροφορίες για το νερό στον Καραβά ή και αλλού στο νησί και ενδιαφέρεται στο πρόγραμμα μας να επικοινωνήσει μαζί μας στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

gregory.4@osu.edu, gregory.257@osu.edu

Ο JURGEN KOKSMA, αρχιτέκτονας-πολεοδόμος και μέλος του Παγκόσμιου Συμβουλίου των Εκκλησιών, αποδεχόμενος πρόσκληση του Επισκόπου Κυθήρων Μελέτιου, εγκαινίασε ένα μεγάλο πρόγραμμα ανάπτυξης του νησιού. Επισκέφθηκε για πρώτη φορά τα Κύθηρα το 1959, ενώ η ομάδα του εργάστηκε στο νησί από το 1960 έως το 1971. Αποτέλεσμα των προσπαθειών αυτών είναι το υπάρχον κοινοτικό σύστημα ύδρευσης στον Ποταμό, τα Λογοθετιάνικα, τον Καραβά, τα Φράτσια, τον Αυλαίμονα και το Λιβάδι. Σημαντικός τομέας των δραστηριότητων ήταν και η εκτεταμένη αναδάσωση των Κυθήρων. Ο Jurgen Koksma μαζί με τη γυναίκα του, Anna Jacoba Koks-

ma-Lagendijk εργάστηκαν σκηρά και με όραμα. Και οι δυο αγάπησαν τόσο τα Κύθηρα ώστε εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο νησί. Ας παραδειγματιστούμε από την έμπνευση και την αγωνιστικότητα που επέδειξαν για την καηυτέρευση της ποιότητας ζωής των Κυθηρίων.

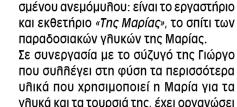

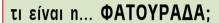
ANOIZE TA **LAYKA HANIA**

ΕΙΤΕ ΕΠΙΣΚΕΦΤΕΙΤΕ το πασίγνωστο μοναστήρι των Κυθήρων, τη Μυρτιδιώτισσα, είτε επιλέξετε να χαλαρώσετε στην απομακρυσμένη παραλία Μελιδόνι, θα βρείτε μπροστά σας τα φουσκωμένα λευκά πανιά ενός πλήρως ανακαινι-

Σε συνεργασία με το σύζυγό της Γιώργο που συλλέγει στη φύση τα περισσότερα υλικά που χρησιμοποιεί η Μαρία για τα γημκά και τα τουρσιά της, έχει οργανώσει μια οικογενειακή επιχείρηση που περι**παμβάνει τα δυο παιδιά τους, τον Αντώνη** και την Επένη. Αν βρεθείτε στο χώρο της Μαρίας στις Καλοκαιρινές, θα μπορέσετε να προμηθευτείτε πίτες με σπιτικό φύηλο, λουκουμάδες, αμυγδαλωτά και ροζέδες, πάστα μύλο, ξεροτήγανα (γνωστά, αλλού ως δίπλες), τα περιζήτητα γηυκά του κουταηιού σύκο, κυδώνι, σαγκουίνι και περγαμότο, καθώς και μια σειρά τουρσιά όπως αγκινάρα, κάπαρη και κρίταμο (ένα βότανο που φυτρώνει δίπλα στη θάλασσα). «Της Μαρίας» φέρνει ζωντάνια στο κοιμισμένο χωριό, τις Καθοκαιρινές. Ο μύθος της Μαρίας και το γημκό εργαστήριό της σας περιμένουν.

Παραδοσιακά εδέσματα «Της Μαρίας», Καλοκαιρινές, 2736-0-31188, Χώρα 2736-0-31678

Η ΦΑΤΟΥΡΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ, ΓΕΥ-ΣΤΙΚΟΤΑΤΟ ηδύποτο των Κυθήρων από αγνό τσίπουρο και κανελογαρύφαλα. Η πραγματική φατουράδα γίνεται μόνο από τσίπουρο και όχι από βιομηχανικό οινόπνευμα. Ούτε έχει χρωστικές ουσίες! Μπορείτε να τη δοκιμάσετε, όπως και άλλα εκλεκτά προϊόντα στο κατάστημα "STAVROS" στην αρχή της Χώρας, κοντά στο Αρχαιολογικό Μουσείο. Επίσης θα τη βρείτε στο σούπερ μάρκετ

«ΚΑΨΑΝΗΣ» στην Αγία Πεθαγία, στο super market «MERCATO» (Ποταμός), στο «ΜΕΛΙ-ΓΑΛΑ» στα Μητάτα, στο supermarket Λεοντσίνη στις Καρβουνάδες και στο φούρνο του Χρυσαφίτη στον Ποταμό και στο κυθικείο (cafe-bar) στο λιμάνι του Διακοφτιού. Και η συμβουλή του Σταύρου; Δοκιμάστε πριν αγοράσετε και ελέγξτε αν υπάρχει η σωστή σύνθεση στο μπουκάλι!! "STAVROS", Χώρα, Κύθηρα, Τηλ. 2736-0-31857, 6946-777929,

www.kytherian-products-stavros.gr

ΑΓΙΑ ΠΕΛΑΓΙΑ

ΑΠΕΝΑΝΤΙ από το ακρωτήρι του Μαλέα, βρίσκεται η Αγία Πελαγία, ικανή να ικανοποιήσει όθες τις επιθυμίες και τις ανάγκες: είτε πρόειται για τη φύση, για παραλίες, ψάρεμα, θαλάσσιες εξορμήσεις, ιστορία ή ακόμα και περιπάτους.

Από ένα υποτονικό ψαροχώρι, η Αγία Πεθαγία έχει αναπτυχθεί σε ένα σύγχρονο τουριστικό προορισμό με ευρύ φάσμα επιθογών στέγασης, εστιατόρια και καφε. Η γραφική αποβάθρα της Πεθαγίας υπήρξε το σημείο σημείο αναχώρησης δεκάδων χιλιάδων απελπισμένων Κυθηρίων, που από το 1900 αναζητούσαν μια καθύτερη ζωή στην Αμερική και την Αυστρα**πία. Ο μόπος, το ζωτικό** σημείο του χωριού, έχει μουσκεφτεί από τα δάκρυα του σπαρακτικού αποχωρισμού όσο και της χαράς της επιστροφής. Αποθαύστε έναν περίπατο σ' αυτόν.

Ψαρόβαρκες, μικρές και μεγάλες, μπαινοβγαίνουν στο μόλο της Αγίας Πελαγίας και το σκάφος «Απέξανδρος» πραγματοποιεί τακτικά ταξίδια στις γειτονικές παραλίες.

Η εκκηποία της Αγίας Πελαγίας, στο τέλος του μόλου, γιορτάζει κάθε χρόνο στις 23 Ιουπίου με πανηγύρι, στο οποίο όποι είναι ευπρόσδεκτοι.

Η ποικιλία των παραλιών είναι αυτό που κάνει την Αγία Πελαγία ξεχωριστή. Τα παραλιακά εστιατόρια και καφέ κάνουν την Αγία Πελαγία ιδανική οικογενειακή παραλία. Στα νότια του Λιμανιού βρίσκεται ο Νέος Κόσμος με τα υπέροχα άσπρα βότσαλα. Η Φύρρη Αμμος με τα μικροσκοπικά κόκκινα βότσαλα, προσφέρει απομόνωση ενώ το Καθαμίτσι είναι ο παράδεισος των γυμνιστών. Η παραλία του Λορέντζου είναι ένας μαγικός μικρός κόππος με τη σκιά από τα απότομα βράχια. Η παραλία, της Λαγκάδας διαθέτει καντίνα και ξαπλώστρες για όσους δεν απολαμβάνουν τα βότσαλα και την άμμο και η μουσική δίνει πάντα το ρυθμό.

Η στοχαστική σιωπή του τρομερού φαραγγιού της Κακιάς Λαγκάδας θα σας γοητεύσει. Πρόκειται για το σημείο όπου ο Μπαρμπαρόσσα αγκυροβόπησε πριν θεηθατήσει την Πα**παιόχωρα**.

Η Αγία Πεῆαγία είναι τα σύνχρονα Κύθηρα. Νεανική, μοντέρνα και ταυτόχρονα έχοντας έντονη γεύση από το χθες.

ΤΟΞΟΤΗΣ: ΑΞΕΧΑΣΤΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ...

ΣΤΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΛΕΙΒΑΔΙΟΥ πειτουργεί από το 1979, χειμώνα - καθοκαίρι, το **εστιατόριο "Τοξότης"** το οποίο και αποτελεί στέκι γαστρονομικής απόλαυσης. Ο Γιάννης Καραβουσάνος, μαζί με την οικογένειά του, παραδίδουν κάθε βράδυ μαθήματα γνήσιας εππηνικής κουζίνας και όχι μόνο, χρησιμοποιώντας αγνά κυθηραϊκά προϊόντα και προσφέροντας τσιριγώτικο βαρελίσιο κρασί ζυμωμένο με τον παραδοσιακό τρόπο. Σήμερα, πολλά από τα τοπικά προϊόντα που αιώνες τώρα χρησιμοποιούν οι Κυθήριοι, διατίθενται στο κατάστημα «Παραδοσιακών προϊόντων Τοξότης», ακριβώς δίπλα από το εστιατόριο. Το κατάστημα διευθύνεται, από το 2007, από την Εφη Καραβουσάνου-Βενέρη και το σύζυγό της Χαράλαμπο. Εκεί θα βρείτε όλα τα προϊόντα της κυθηραϊκής γης που με γνώση και μεράκι συλλέγει ο Χαράλαμπος διατρέχοντας όλο το νησί. Αξιολογότατα είναι και τα δύο κρασιά από τους αμπε-

θώνες της οικογένειας, το *Αρικαράς* και το Πετροπάνος. Το μεράκι όμως της οικογένειας δεν σταματά εδώ αλλά επεκτείνεται και στο εργαστήριο παραδοσιακών ζυμαρικών, όπου παράγονται όλα τα είδη ζυμαρικών με αγνά υλικά (γάλα, αυγά, σιμιγδάλι) και τις παραδοσιακές συνταγές των γιαγιάδων. Τα ζυμαρικά "Τοξότης" θα τα βρείτε σε όλα τα καταστήματα τροφίμων των Κυθήρων. ΤΟΞΟΤΗΣ, Λιβάδι, τηλ. 2736-0-31781, 6944-671859

ESPRESSO BAR «TO KAMAPI»

ΓΝΗΣΙΟ ΙΤΑΛΙΚΟ ΚΑΦΕ φτιαγμένο με μεράκι απλά και γνώση

μπορείτε να γευθείτε στο "Καμάρι", του Βασίλη και της Επένης. Στο εσωτερικό του θαυμάσετε το παραδοσιακό πατητήρι σταφυ**λιών.** Απολαύστε γεύσεις όπως σπιτική μηθόπιτα, καρυδόπιτα, αυθεντική ιταλική panna cotta, βάφλες σε

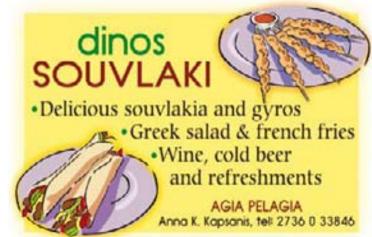

πολλούς συνδυασμούς, κρέπες με διαφορετική άποψη, μικρομεζεδάκια για την μπύρα ή το ούζο σας καθώς και το club sandwich με επαφριές σαπάτες στο καταπράσσινο δροσερό περιβάππον, μέσα σε φυσική η ημνούλα στο Μυλοπόταμο. Ζητήστε από το μπαρ δροσερά cocktails όπως Daiquiri με φρέσκα φρούτα, Mohito, Caipirinhia, και πολλά άλλα.

ΤΟ ΚΑΜΑΡΙ, Μυλοπόταμος, τηλ.: 27360 33006, www.kafekamari.gr

τηλ.: 2736-0-33700 / 34042, skandia@windowslive.com

ΓΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΓΕΥΣΕΙΣ ΟΝΕΙΡΟΥ...

ΓΙ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΟΚΙΜΑΣΑΝ ακόμα γεύσεις ονείρου... Για πάρα πολλούς ανθρώπους δε νοείται ταξίδι στα Κύθηρα αν

κάποιος δεν επισκεφτεί και δε δοκιμάσει από τη θαυμάσια "συλλογή" ποιοτικών κυθηραϊκών προϊόντων του Σταύρου (κατάστημα «STAVROS») κοντά στο Μουσείο της Χώρας.

Εκεί θα γνωρίσετε έναν άνθρωπο που ψάχνει εδώ και πολλά χρόνια σε όλα τα χωριά του νησιού, γνήσια τσιριγώτικα παραδοσιακά προϊόντα γεμάτα από το όνειρο του "παλιού" και του αξεπέραστου. Αυτός είναι ο Σταύρος Εμμανουήλ που στο κατάστημά του μας δίνει την ευκαιρία να απολαύσουμε με μάτια, μύτη και στόμα την πραγματικά μεγάλη

ποικιλία ποτών, γλυκών και προϊόντων που διαθέτει. Γιατί μόνο εκεί μπορείτε να δοκιμάσετε (στην κυριολεξία!) τα περισσότερα από τα προϊόντα του νησιού με κουταλάκι και πιατάκι, όπως στο σπίτι της γιαγιάς! Και είναι βέβαιο ότι κάποια απ' όλες τις γεύσεις θα σας συναρπάσει.

Στο "STAVROS" θα δοκιμάσετε τη *Φατουράδα* (ηδύποτο από κυθηραϊκό **τσίπουρο** και κανελογαρύφαλα), τις σπιτικές *Μάντολες* (καραμελλωμένα αμύγδαλα), το *Μπουντίνο*, τους *Ροζέδες* και τα Κούμαρα (παραδοσιακά γλυκά της Χώρας) τα γλυκά κουταλιού Μοσχάπιδο, Μαστός της Αφροδίτης (...αν τα προλάβετε), Κουφέτο και Σύκο. Εκεί μόνο μπορείτε να δοκιμάσετε το εκλεκτότερο Θυμαρίσιο μέλι Κυθήρων και Αντικυθήρων και το θρεπτικότερο μέλι που υπάρχει, το ρειχόμελο.

Ο Σταύρος όμως δεν προσφέρει μόνο γευστική ποιότητα και μοναδικότητα. Στον ίδιο χώρο διαθέτει και εκθεκτά προϊόντα... πνευματικής εργασίας! Δεκάδες βιβλία που απευθύνονται σ' αυτούς που ψάχνουν ποιότητα και μόνο! Επισκεφθείτε τον. Αξίζει!

STAVROS, Χώρα, Τηλ. 2736-0-31857, 6946-777929 www.kytherian-products-stavros.gr

ΤΑΒΕΡΝΑ «ΣΚΑΝΔΕΙΑ»

ΣΕ ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΙΟ ΩΡΑΙΕΣ ΑΜΜΟΥΔΙΕΣ, του νησιού θα χαρείτε τον ήλιο και τη θάλασσα. Και μετά στην ταβέρνα «Σκάνδεια», όπου η Ευανθία και ο Αντώνης σας υποδέχονται φιλικά, θα απολαύσετε σπιτικό φαγητό, θαλασσινά, σαλάτες και ό,τι άπλο εκπεκτό, κάτω από τις αιωνόβιες πεύκες. Αξίζει η επίσκεψη, θα σας μείνει αξέχαστη. «ΣΚΑΝΔΕΙΑ», Παλαιόπολη, tna. 2736-0-33.700/34.042

LIVADI, KYTHERA, Tel.: 2736-0-31781, 6944-671859

KADENEIO «ΠΛΑΤΑΝΟΣ»

ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ με τα αιωνόβια πλατάνια, εκεί μέσα στο παλιό καφενείο με το ζωγραφιστό ταβάνι, σας υποδέχονται η Καλλιόπη και ο Γιώργος. Εχουν για τον επισκέπτη σπιτικά γημκά του κουταλιού και ξεροτήγανα. Το μεσημέρι και το βράδυ μπορεί κανείς να γευτεί τοπικά φαγητά, μαγειρεμένα από την ακούραστη μητέρα της Καλλιόπης.

«ΠΛΑΤΑΝΟΣ», Μυλοπόταμος, tna. 27360-33.397

ΘΥΜΑΡΙΣΙΟ ΜΕΛΙ

Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ από το 1967 τρο-

αγνό

τα

θυμαρίσιο

ριά. Δοκιμάστε το! Θα τον βρείτε στις ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ

tna.: 2736-0-38100.

ΓΕΩΡΓΟ **KTHNOTPOФIKH** ΕΚΘΕΣΗ ΦΡΑΤΣΙΩΝ

Ο ΕΞΩΡΑΪΣΤΙΚΟΣ & ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΡΑΤΣΙΩΤΩΝ «Τα Φράτσια» ανακοινώνει ότι η Γεωργοκτηνοτροφική Εκθεση Φρατσίων θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 21 Αυγούστου 2010 στα Φράτσια.

ΣΠΙΤΙΚΑ ΠΑΞΙΜΑΔΙΑ με αγνό σπιτικό λάδι;

ΝΑΙ και αξίζει μια αναφορά σε αυτά γιατί εξαιρετικά

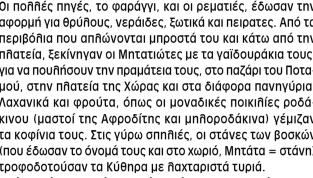
σπάνια τα βρίσκεις στα ράφια

ενός καταστήματος. Πρόκειται για την παλιά, παραδοσιακή συνταγή των Κυθήρων που την ακο**πουθούν πια πίγες νοικο**κυρές. Επάτε να τα δοκιμάσετε! Θα βρείτε επίσης σπιτικά γλυκά, παξιμάδια γλυκανίσου.

Κατάστημα STAVROS, Χώρα, τηλ.: 2736-0-31857, KIV. 6946-777929, www.kytherianproducts-stavros.gr

ΣΤΟ «ΑΠΛΥΝΟΡΙ» ΕΙΝΑΙ <mark>ΟΛΑ ΜΕΛΙ-ΓΑΛΑ</mark>

ΤΑ ΜΗΤΑΤΑ, είναι το αρχαιότερο από τα κατοικημένα χωριά των Κυθήρων, με ωραία θέα και πλούσια βλάστηση νύρω του. Οι πολλές πηγές, το φαράγγι, και οι ρεματιές, έδωσαν την αφορμή για θρύλους, νεράιδες, ξωτικά και πειρατες. Από τα περιβόλια που απλώνονται μπροστά του και κάτω από την πλατεία, ξεκίνηγαν οι Μητατιώτες με τα γαϊδουράκια τους, για να πουθήσουν την πραμάτεια τους, στο παζάρι του Ποταμού, στην πλατεία της Χώρας και στα διάφορα πανηγύρια. Λαχανικά και φρούτα, όπως οι μοναδικές ποικιλίες ροδάκινου (μαστοί της Αφροδίτης και μηθοροδάκινα) γέμιζαν τα κοφίνια τους. Στις νύρω σπηλιές, οι στάνες των βοσκών (που έδωσαν το όνομά τους και στο χωριό, Μητάτα = στάνη) τροφοδοτούσαν τα Κύθηρα με παχταριστά τυριά.

Από τα γύρω βουνά της Αγίας Μόνης, του Αη Γιώργη του

Διγενή και το Παθαιόκαστρο. οι μελισσοκόμοι μετέφεραν το άρωμα του θυμαριού μέσα στα πήλινα δοχεία με το μέλι.

Εσύ που βρέθηκες ή θα βρεθείς στα Κύθηρα για πολύ ή έστω και για λίγο, θα είναι παράλειψη να μην περάσεις από τα Μητάτα! Το «Απλυνόρι» ένα σύγχρονο αρχοντικό είναι έτοιμο να σε φιλοξένησει όλες τις εποχές με πλούσια πρωινά από τοπικά προϊόντα που παράγει η οικογένεια Πρωτοψάλτη. Θα γγρίσεις τι σημαίνει αγροτουρισμός και οικονενειακή φιθοξενία.

Ψάξε μέσα στα στενά δρομάκια

με τους πεσμένους μαντρότοιχους, και βρες τον Γιάννη και την Ελένη, μαζί με τα παιδιά τους, Μαρία και Αθανασία. Δοκιμάστε τα τυριά που φτιάχνει η Επένη, ενώ το μέλι του Γιάννη θα είναι σίνουρα ο καλύτερος τρόπος για να πάρετε μαζί σας το άρωμα του νησιού, για μια νηυκιά ανάμνηση ή ένα θείο δώρο.

Η οικογένεια Γιάννη και Ελένης Πρωτοψάλτη, πάντα χαμογελαστή, κεφάτη και με μεράκι γι' αυτό που κάνει, σας περιμένει στο σπίτι της στα Μητάτα, για θυμαρίσιο μέλι, τυριά και τσίπουρο. Για να είναι το πέρασμά σας από τα Κύθηρα Μέλι - Γάλα. «Απλυνόρι» και πρατήριο στα Μητάτα, Γιάννης & Ελένη Πρωτοψάλτη, Tna. 2736-0-33010, 6977-692745, 6978-350952.

TI EINAI TA «ΜΕΛΟΥΝΙΑ»;

ΜΙΚΡΕΣ ΓΛΥΚΕΣ ΜΠΟΥΚΙΤΣΕΣ φτιαγμένες από τα καθύτερα υθικά: θυμαρίσιο μέλι, αμύγδαλο, αλεύρι, αγνό ελαιόλαδο. Δεν χρειάζονται πολλά και τα λίγα θα σας στείλουν στο γευστικό... παράδεισο! Απλά δοκιμάστε τα! Πού; Στη Χώρα, στο κατάστημα "STAVROS".

www.kytherian-products-stavros.gr

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ «ΜΑΡΙΑΝΘΗ»

ΑΝΗΦΟΡΙΖΟΝΤΑΣ το δρόμο για τον Ποταμό σας καλωσορίζει το εργαστήριο παραδοσιακών προϊόντων «Μαριάνθη». Από το 1992 η Μαριάνθη χρησιμοποιεί τις παραδοσιακές συνταγές των γιαγιάδων μας. Στο εργαστήρι της θα βρείτε γηυκά του κουταλιού και μαρμελάδες φτιαγμένα όλα με φρέσκα τοπικά φρούτα και χωρίς συντηρητικά. Τα αμυγδαθωτά, οι ροζέδες,

οι κουραμπιέδες και τα μελομακάρονα θα σας θυμίσουν παλιές αξέχαστες γεύσεις των παιδικών σας χρόνων. Ακόμα θα βρείτε αγνό κρασί, τσίπουρο και την ονομαστή τσιριγώτικη φατουράδα, όλα σε μικρές καλόγουστες συσκευασίες δώρου και σε προσιτές τιμές. "ΜΑΡΙΑΝΘΗ", Ποταμός, Τηλ. 2736-0-33505

Ο ΟΥ-ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΤΟΝ ΛΕΝΕ ΓΥΝΑΙΚΑ

του Δημήτρη Ν. Κουτραφούρη

«Σε πέω γυναίκα γιατί είσαι αιχμάπωτη» Κική Δημουῆά: Σημείο Αναγνωρίσεως

ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΑΣΤΙΚΟΝ 30 Απριλίου 2010 Εννιά γυναίκες διαδεχόμενες η μία την άλλη, πάνω σ' ένα γυμνό από κάθε στολισμό βάθρο, μονολογούν. Οι ρόλοι -πλασμένοι από τις ίδιες τις ηθοποιούς που τους ενσαρκώνουν- εξακτινώνονται νύρω από τρεις θεματικές συστοιχίες: Η ΘΗΛΥΚΗ ΠΛΕΥΡΑ: Το νοβάκι (της Βούλας Βαφάκου), Σοκολάτα (της Δροσούλας Τσέρη), Σύντομες αλήθειες (της Σάσκιας Νομικού) ΣΥΖΥΓΙΑ – ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ: Για σένα (της Έλενας Βασιλειάδη), Η τρίτη βαλίτσα (της Φωτεινής Γιαμτζίδου), Μήτρω (της Κατερίνας Βάσσιου) και ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ: Φρένια (της Γεωργίας Τσέρη), Η πείνα ή Το ρεμπέτικο (της Μαρίας Ανδρεάδου), Με το βλέμμα (της Σοφίας Σταλιά). Το παρακάτω κείμενο γράφτηκε εν ... βρασμώ εκείνη την ίδια νύχτα απ' αφορμής της παράστασης κι επιχειρεί να συνδέσει την έκπληξη θεατρικής συγκίνησης ενός ευτυχούς θεατή [σε έναν τόπο μικρό κι ενίοτε έρημο] με τις εκ βαθέων εξομολογήσεις των επί σκηνής γυναικών.

Σοφία Σταλιά "Με το βλέμμα"

Τόπος είναι ένα σύνολο σημείων όχι απαραιτήτως γεωγραφικά συντεταγμένων ούτε όμως και τυχαίως ερριμμένων· ευδιάκριτων σημείων που ικανοποιούν μια υποκείμενη αλλά ενεργό προϋπόθεση. Σε μια τέτοια τοπολογία ως σημείο νοείται κάθε βλέμμα, κάθε φωνή, κάθε ανώνυμο αλλόψυχο πράγμα, κάθε επάχιστη χειρονομία, κάθε έκφραση ενός υπόγειου πάθους, της τραγικής συναίσθησης ταυτότητας, η στιγμιαία συνείδηση της μοίρας του προσώπου και η εθελούσια ψευδαίσθηση ότι το όριο της λέξης αποτελεί εσχατιά προσωπικού νοήματος.

Ένας τόπος είναι κι η Γλώσσα που αρθρώνει τη μέσα κραυγή σε λόγο. Με τη μεθόριό της να μην χωράει όλο τον πόνο. Με τα σημάδια της να μην σημαίνουν το ασύλληπτο του νου και το κενό. Με την εκδήθωσή της ως αν-

θρώπινη φωνή να μην μπορεί να καταγράψει όπους τους παπμούς της εσωτερικής σύγκρουσης. Οι γυναίκες που μιθούν ίσως να μην έχουν ξαναγράψει απ' όταν τέλειωσαν το σχολείο και δεν ξέρω αν θα ξαναγράψουν ποτέ. Αυτό όμως που έγραψαν για ετούτη την παράσταση ενέχει μιαν υψηθή ποιότητα θόγου μεμονωμένα κι ακόμα περισσότερο στη σύνθεση των μερών. Η κάθε φράση φορτισμένη με την επίδειξη του τραύματος, με την επίγνωση του ορίου είτε με τον σαρκασμό που μόνο εκείνος που μιλάει για τον εαυτό του δικαιούται να επιστρατεύει, η κάθε φράση είναι ένα σημείο κι όλο το κείμενο είναι επίσης ένα σημείο κι ένα σύνολο σημείων.

Τόπος η Νήσος που φιλοξενεί και ονομάζει, που αποκλείει απ' το έξω και αναγκάζει σε μια επώδυνη ενότητα με το μέσα. Τόπος η οριζόντια επανάθηψη και η μάταιη καταβύθιση. Τόπος η βαθιά ανάσα και η ανάδυση στην επιφάνεια με τα χέρια αδειανά. Τόπος το απ' τα πριν μιλημένο, το απ' τα πριν ριζωμένο, το απ' τα πριν χαμένο. Τόπος είναι αυτό που αφήνουμε πίσω μας όταν φεύγουμε κι αυτό που δεν βρίσκουμε εκεί που φτάνουμε. Τόπος είναι να περιμένεις αυτό που δεν έρχεται κι όταν έρχεται να μην είναι όπως το περιμένεις. Τόπος είναι το λιμάνι, τόπος το πλοίο και τόπος το απέναντι και το αλλού. Κι ωστόσο ο τόπος είναι πάντοτε Εδώ. Όταν φεύγουνε οι άνθρωποι που τον ζούνε, μένουν πίσω τα σημεία τους: ένα βλέμμα, μια λέξη, μια βαλίτσα, ένα γοβάκι, ένα κουτί σοκολατάκια, ένα ρούχο, μια πέτρα ενός οικοδομήματος που αποδοκίμασαν οι οικοδομούντες, ποικίθες μετωνυμίες της έθθειψης. Διαδρομές και τρόποι που ένας ξένος γίνεται δικός, το άγνωστο γίνεται οικείο και το απ' απλού φερμένο γίνεται δυο φορές Κύθηρα.

Κατεξοχήν τόπος η σκηνή του Θεάτρου. Σημειακό φως και περιβάλλον σκότος, συγκαλυμμένες αλήθειες και ψεύδη υποδειγματικής καλλιέπειας, εκφράσεις

σας μετριοπάθειας, σημάδια καιρικά κι αποκαλύψεις βαθύτερες, κινήσεις μιας επινενοημένης δραματικότητας, σημεία και παύσεις. Το μόνο που οφείθουμε -όχι δα για να σωθούμε ή να διασώσουμε τίποτε, αλλά για ν' αντέξουμε ... να καταπιούμε το μυστήριο αμάσητο- είναι να προσέξουμε μια στιγμή αυτό το Κάτι που τρεμοσβήνει κάτω απ' τη βίαιη επέ**παση των φώτων. Πριν γίνει** η ανάγνωση κι ο ήχος της φωνής, η απορία κι ο θυμός της ταυτότητας, σημείο ενός άλλου καιρού. Γυναίκα, το κρυμμένο μισό

πάθους και λέξεις τρέχου-

και το φανερωμένο όπον. Ένας ου-τόπος. Κάθε φορά που ένας άνθρωπος -άνδρας, γυναίκα, νέος ή γέρων, επιχώριος ή ξένος, κύριος ή δούλος της κατάφασης ή της άρνησης- ηυγίζει κάτω από το βάρος του καθημέραν χρόνου, επανέρχεται περιοριστικό, παρηγορητικό κι απολυτρωτικό το φάσμα της ταυτότητας. Τότε το χαμένο πρόσωπο ανευρίσκεται -επιτέλους και για πρώτη φοράαπό εκείνον που είχε τη μικρότερη πιθανότητα να τον ανεύρει: από τον ίδιο του τον εαυτό. Και είναι μια σπάνια ευκαιρία αυτή η στιγμή για να μιλήσει, να δώσει μια μαρτυρία βίου, χρόνου βιωμένου κι αβίωτου, εν πάση περιπτώσει εννοημένου, να δώσει άλλο ένα σημείο που τρεμοσβήνει στον παμφάοντα τόπο του μηδενός. Κι ύστερα το τραύμα θα επανέλθει βαθύτερο, για πίγο όμως ... κάνει να μην

Το CORTEO είναι χτισμένο στην πιο ήσυχη και γραφική συνοικία της Χώρας, στο Βούργο, λίγα μέτρα από το Κάστρο. Το κτήριο, που χρονολογείται από το 18ο αι., μετατράπηκε το 2006 σε ξενώνα. Αποτελείται από 3 μεγάλες σουίτες και ένα δίκλινο δωμάτιο με μεγάλες βεράντες και υπέροχη θέα.

> ΧΩΡΑ ΚΥΘΗΡΩΝ, τηλ. 2736-0-39139, fax: 2736-0-39140, KIV.: 6947-627353,

νοιώθεται η πληγή. Οι γυναίκες λοιπόν μιλάνε για τον εαυτό τους, γι' αυτόν τον άγνωστο. Είναι κι αυτό ένα έντιμο όριο που συναντάμε σε όσους δεν γράφουν κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθησιν. Και περιγράφουν την εικόνα που έχουν οι ίδιες για τον εαυτό τους. Τίποτε φοβερό και παράξενο, τίποτε θα έλεγα "θεατρικό". Καμμία Αντιγόνη ή Μήδεια, καμμία Μποβαρύ ή Καρένινα, καμμία Λούλου ή Πέτρα φον Καντ, μία μόλις παραβατική συμπεριφορά κι αυτή οριακά και ηρωικά παραβατική. Όλα τα υπόλοιπα είναι υπομονή και πόνος, υπόγεια καρτερία και αναγκαστική πίστη, με μια λέξη μαρτύριο ύπαρξης.

Ο γυναικείος πόγος -κι αυτό παρακαπώ να εκπηφθεί ως εγκώμιο αντίστοιχο του θακανικού αφορισμού «la femme n' existe pas!»- είναι δομημένος πάνω στην <u>έλλειψη.</u> Τη εξαιρέσει μίας διάγνωσης μάλλον προτρεπτικής (το «θα τα καταφέρεις» που λέει η ετοιμοθάνατη γιαγιά στο Βλέμμα) όλος ο λοιπός γυναικείος απο-λογισμός δείχνει να αντλεί τη δύναμή του από την αδυναμία: εγκαταλείψεις, προδοσίες, απουσίες, απογαλακτισμός, ξενιτειά, εγκηεισμοί, διαψεύσεις, ματαιώσεις, μετέωροι αποχαιρετισμοί. Αυτό με κάνει να σκέφτομαι ότι η γυναικεία αυτοσυνειδησία στηρίζεται εν πολλοίς πάνω σε μια συρροή ετεροκαθορισμών, είναι δηλαδή ένας ου-τόπος, μια φαντασιακή ήπειρος απουσίας, αδυναμίας, στέρησης. Τα αδιέξοδα της επιθυμίας, τα σκοτάδια της ψυχικής διαταραχής, η κρίσιμη σχέση με το ''κυρίαρχο'' αρσενικό, ο αυτοσαρκασμός ως κώδικας τραγικός, η σύντομη ιστορία τής -όχι αποκλειστικά γυναικείας ούτε περιοριστικά στομαχικής- πείνας, η μητρότητα ως αναδρομή ελπίδας και πόνου, για να το πω αλλιώς, ως ανάπλευση διαψεύσεων, η εμμονή στις παγίδες του ανεκπλήρωτου είναι τα μεγάλα θέματα των Μονολόγων.

Αυτή η ελλειπτική ματιά πάνω στο φύλο εάν αναγνωσθεί με έναν ορισμένο τρόπο μπορεί να προσφέρει ολοκληρωμένη εποπτεία ενός πράγματος που δεν υπάρχει. Όταν το μέρος είναι ειλικρινές είναι πλήρες. Ξεπερνάει τους προσδιορισμούς του και γίνεται μικρογραφία του Όλου. Υπάρχουν άνθρωποι –επαγγελματίες τής γραφής- που ξέρουν τον τρόπο να πουν τα πάντα αλλά δεν έχουν πια τι να πουν· οι γυναίκες αυτές μπορούν να πουν τη μόνη τους αλήθεια, την λένε, και αυτό είναι το παν. Σε εκείνες ανήκει ο πλούτος του κοιτάσματος, το θάρρος της εξόρυξης κι η δύναμη της εξομολόγησης.

Η παράσταση πραγματοποιήθηκε υπό τη σκηνοθετική διδασκαλία της Φωτεινής Παπαδοπούλου και θα επαναληφθεί μέσα στο καλοκαίρι σε τόπο και χρόνο που ακόμα δεν έχουν καθοριστεί.

GUCCI • FERRE • VALENTINO

LIVADI, THA: 27360 31119

MAX MARA • PIERRE CARDIN

EYPΩ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ Ε.Π.Ε.

ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ & ΕΙΔΗ ΜΗΧΑΝ. ΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΤΑΓΜ. ΠΛΕΣΣΑ 53 ΚΑΛΛΙΘΕΑ 176 74, τηλ.: 210-9483289 ΛΙΒΑΔΙ ΚΥΘΗΡΩΝ 801 00, τηλ.: 2736-0-39015

ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ

CIVIL ENGINEERING CONSULTANCY

DESIGN & CONSTRUCTION OF BUILDING PROJECTS

Εκδοση οικοδομικών αδειών - Αναπαλαιώσεις - Ενισχύσεις

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΝ. ΦΑΤΣΕΑΣ / GEORGE C. FATSEAS

Διπλ. Πολιτικός Μηχανικός, Μέλος Τ.Ε.Ε. **Chartered Civil Engineer**

Valtinon 30-34, Athens, tel.: 210-6466981 Livadi, Kythera, tel.: 27360-31918, Mobile: 6944-696688 e-mail: fatseas@otenet.gr

e-mail: info@corteo.gr, www.corteo.gr

ΟΙ ΓΟΡΓΟΝΕΣ ΤΗΣ ΦΡΥΝΗΣ

Η ΦΡΥΝΗ ΔΡΙΖΟΥ έχει εργαστήρι ηαϊκής ζωγραφικής, όπου εκθέτει τα έργα της. Πάνω σε παλιά ξύλα που βγάζει η θάλασσα δημιουργεί έργα της φαντασίας της: καράβια, γοργόνες, κοπέλλες με μάτια γεμάτα όνειρα, ερωτόκριτους, φρούτα και πουλιά. Η Φρύνη είναι γνωστή από τις ατομικές και τις διάφορες ομαδικές εκθέσεις της στην Αθήνα, όπως επίσης και από την έκθεση που διοργάνωσε η Βικελαία Βιβλιοθήκη του Ηρακλείου το 1998, με τίτλο «Από

τα πορτραίτα του Φαγιούμ στις απαρχές της τέχνης των βυζαντινών εικόνων». Στην ομώνυμη έκδοση έχει συμπεριθηφθεί έργο της. Έργα της Φρύνης Δρίζου ανήκουν σε ποθθές συθθογές στην Εθθάσα και το εξωτερικό. Επίσης έχει γράψει και εικονογραφήσει το παραμύθι «Πεθαγία: η Γοργόνα των Κυθήρων».

Κάτω Λειβάδι, ανοιχτά από τις 3.00 έως τις 8.00 μ.μ. και τις Κυριακές όλη την ημέρα. Από το Κάτω Λιβάδι σας οδηγούν οι κίτρινες πινακίδες. Τηλ.: 6944-746362

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

MERCATO. ΧΩΡΑ

30/7-5/8 Εκθεση φωτογραφίας του Β. Καθοκαιρινού

- 6-12/8 Εκθεση ζωγραφικής της Καρολίνας Ασλάνη
- 13-19/8 Εκθεση φωτογραφίας του Δημήτρη Λεβέντη
- 20-26/8 Εκθεση χειροτεχνίας
   ζωγραφικής της Δέσποινας Ισαακίδου
- 27/8-2/9 Φωτογραφική έκθεση Eric Saros και έκθεση χειροτεχνίας της Τερέζας Γαθανάκη.

KATHLEEN JAY

Εκθεση ζωγραφικής της Kathleen Jay, με τίτλο «Κοιτάζω, απολαμβάνω και πάντα θυμάμαι τα Κύθηρα».

8-11 Αυγούστου και 19-22 Αυγούστου στο Πολιτιστικό Κέντρο Ποταμού.

27 Αυγούστου-3 Σεπτεμβρίου στον Πολυχώρο «Ζείδωρος», Καψάλι

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΌ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2010 ΔΗΜΟΥ ΚΥΘΗΡΩΝ, ΦΟΡΕΩΝ, ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ-ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

9-10 ΙΟΥΛΙΟΥ Αθηητικές εκδηηώσεις με δίαθηο αγώνα δρόμου 2,5 και 7x.η.μ , κοηύμβηση 200μ. στο Καψάηι.

10 ΙΟΥΛΙΟΥ Παραδοσιακοί χοροί από συγκροτήματα της Κεφαῆῆονιάς και της Αγ. Πεῆαγίας στην προβῆήτα της Αγ.Πεῆαγίας.

19 ΙΟΥΛΙΟΥ Προβολή-παρουσίαση του βιβλίου «Από τα Κύθηρα στη Χιλή. Η μετανάστευση στη στροφή του 20ού αιώνα» από τη συγγραφέα του Μαρία Δαμηλάκου. Προλογίζει η καθηγήτρια Κούλα Κασιμάτη. Δημοτικό σχολείο Μητάτων.

22-23 ΙΟΥΛΙΟΥ Πανηγύρι στην Αγ. Πεῆαγία

23-24 ΙΟΥΛΙΟΥ Παραστάσεις Καραγκιόζη στο Δημοτικό Σχοῆείο Λιβαδίου και στο Δημοτικό σχοῆείο Ποταμού.

25 ΙΟΥΛΙΟΥ Αφιέρωμα στον καλλιτέχνη Εμμανουήλ Καβάκο στο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου Ποταμού.

25 ΙΟΥΛΙΟΥ Εκδήθωση με την χορωδία «Κεύθος» στο προαύθιο του πρώην Δημοτικού σχοθείου Μητάτων

31 ΙΟΥΛΙΟΥ Συναυθία με αρχοντορεμπέτικα, αφιέρωμα στο Μιχάθη Σουγιούθ, στο προαύθιο του Λυκείου Κυθήρων.

1-8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Έκθεση ζωγραφικής της ζωγράφου Έῆενας Κοβότσου στο πρώην Δημοτικό Σχοῆείο Μητάτων.

6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Χορός στο πιμανάκι του Αυπαίμονα.

7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Γιορτή κρασιού στα Μητάτα.

8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Τιμητική εκδήθωση στη μνήμη Δημήτρη Κόμη στην Παναγία Δέσποινα Καραβά.

11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Θεατρική παράσταση «Το γάλα» του θιάσου Άννας Βαγενά. Θέατρο Ποταμού.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Πανηγύρι στον Ποταμό.

18 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Βραδιά κιθάρας με τον Μαυρογιώργη στη βρύση Μητάτων.

21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Η όπερα «Τραβιάτα». Παράσταση της ομάδας Oper(O) στον Πολυχώρο «Ζείδωρος», Καψάλι.

21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ Γεωργοκτηνοτροφική έκθεση στα Φράτσια

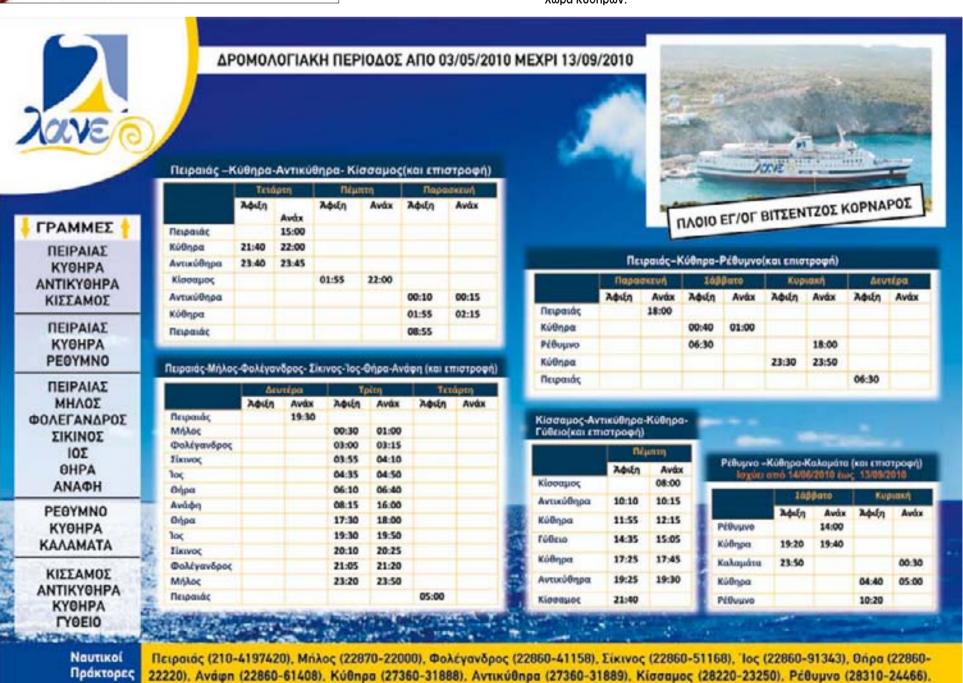
11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ Χορός στο Κάθαμο.

22-26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥΦωτογραφικές Συναντήσεις Κυθήρων. Περισσότερες πθηροφορίες: www.

photokythera.com

25 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ Επιστημονική ημερίδα «Ιστορία και πολιτισμός στα Κύθηρα και στην Κυθηραϊκή Διασπορά – Απολογισμός και αξιολόγηση μιας δεκαετίας συνεδριακού έργου και επιστημονικών ερευνών». Αίθουσα Κυθηραϊκού Συνδέσμου, Χώρα Κυθήρων.

Γύθειο (27330-22650), Καλαμάτα (27210-20704)

ΚΟΛΥΜΠΩΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΕΣ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΚΥΘΗΡΩΝ; Πού είναι; Ποια είναι; Μήπως είναι η περίπλοκη μάζα των βράχων που σαν τείχος περιβάλλει το νησί; Ισως βρίσκεται στους ανεμοδαρμένους ασημοπρασινους ελαιώνες η στη καλοκαιρινή λευκότητα ενός μικροσκοπικού ξωκλησιου. Αν ρωτήσετε κάποιο ψαρα, θα σας πει πως είναι εκεί που το φως αγγίζει τη θαλασσα. Καθε ψαράς γνωρίζει πως το αληθινό μεγαλείο των Κυθήρων βρίσκεται στη φυσική τους ομορφιά και η καλύτερη θέα είναι από τη θάλασσα. Όσοι λοιπόν δεν έχουν ένα ιδιότροπο θαλασσόλυκο για θείο ή δεν αντέχουν μια θαλάσσια κρουαζιέρα, γιατί να μην αφιερώσουν το χρόνο τους στις παραλίες των Κυθήρων ώστε να δουν αυτό που οι καλλιτέχνες και οι ναυτικοί ήδη γνωρίζουν.

ΠΑΛΙΟΠΟΛΗ Η Παλαιόπολη είναι το μέρος όπου γεννήθηκε η Αφροδιτη, η θεά του Έρωτα. Ο μύθος λέει πως ο Μενέλαος και η Ωραία Ελένη διατηρούσαν θερινό παλάτι εδώ, μα αυτό ήταν τότε... Όσο για τώρα μπορείτε να εξερευνήσετε αυτή την απέραντη παραλία και να απολαύσετε το κολύμπι σε τούτα τα αρχαία νερά. Η έκταση της ακτογραμμής είναι μαγνήτης για τους δύτες.

ΚΑΛΑΔΙ Νότια της Παλιόπολης, το Καλαδί είναι η πλέον φωτογραφημένη παραλία των Κυθήρων. Το νου σας όμως. Υπάρχουν πάνω από 80 πέτρινα σκαλοπάτια που οδηγούν σε αυτόν τον παραδεισένιο τοπο. Ψηλοί αμμώδεις βράχοι περιστοιχίζουν δυο μικρές παραλίες που δεν έχουν σκιά. Ο πρώτος ορμίσκος είναι ο πιο δημοφιλής και στεφανώνεται από μια θαλάσσια σπηλιά την οποία μπορείτε να διασχίσετε κολυμπώντας. Υπάρχουν επίσης φυσικοί θαλάσσιοι θρόνοι όπου οι κολυμβητές μπορούν να καθίσουν και να νοιώσουν τον παφλασμό του κύματος. Προετοιμαστείτε για ανεβοκατέβασμα στα βράχια. Προσοχή στις βουτιές.

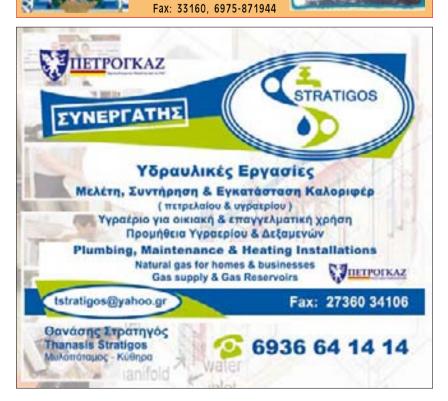
TRADITIONAL GUEST HOUSE

Located near the centre of the island.
10 minutes from Paleopoli beach.
Στο κέντρο του νησιού,
10 ἢεπτά από την παραλία της Παλαιόπολης

OPEN ALL YEAR

MITATA, KYTHERA

Tel.: 2736-0-33639,

ΚΟΜΠΟΝΑΔΑ Καλυμμένη από μεγάλα λευκά βότσαλα και περικυκλωμένη από απότομους βραχους, η Κομπονάδα είναι μια από τις πιο ιδιωτικές παραλίες της ανατολικής ακτής του νησιου. Η πρόσβαση είναι δυνατή από τα χωριά Λιβάδι και Άγιος Ηλίας. Καλυτερα από την ανατολή μέχρι αργά το απογευμα. Πάρτε μαζί το φαγητό σας.

ΦΥΡΗ ΑΜΜΟΣ (ΚΑΛΑΜΟΥ)
Με τη μακριά πουρίδα από κόκκινα βοτσαπα, η Φυρή Άμμος έχει εξεπιχθεί σε μια από τις πιο αγαπημένες παράπιες για τους εραστές του ηπιου. Προσβάσιμη από τον Κάπαμο. Καπύτερα νωρίς το πρωι.

ΠΛΑΤΙΑ ΑΜΜΟΣ Είναι μία από τις πιο γλυκιές παραλίες στα Κύθηρα.Ο σύντομος δρόμος από τον Καραβά είναι καλοστρωμένος και εύκολα προσπελάσιμος με αυτοκίνητο. Ο θρύλος λέει ότι η Ωραία Ελένη και ο Πάρις ολοκλήρωσαν τον απαγορευμένο τους έρωτα στην σπηλιά, νότια από την Πλατιά Αμμο.

ΑΓΙΑ ΠΕΛΑΓΙΑ Ένα ήρεμο ψαροχώρι κάποτε, η Αγία Πελαγία είναι προικισμένη με πέντε χαρακτηριστικές παρα**πίες, ο δρόμος για τις οποίες** καταλήγει στο επιβλητικό φαράγγι της Κακιάς Λαγκάδας (Λίμνη). Η Αγία Πελαγία είναι ένα συνονθύλευμα από παραλίες, εστιατόρια και καφέ, ικανοποιώντας όπα τα γούστα των παραθεριστών, ιδιαίτερα των οικογενειών. Η σειρά των ογκολίθων που τοποθετήθηκε κατά μήκος της παραλίας για να καταποθεμήσει τη διάβρωση της άμμου (ανεπιτυχώς), είχε ως αποτέλεσμα τα σημερινά ήρεμα, ρηχά νερά της παραλίας. Τα πάντα είναι διαθέσιμα εδώ, και δεν είναι ασυνήθιστο το θέαμα, παρέες κολυμβητών να μοιράζονται πρωινό, γεύμα και δείπνο. Προχωρώντας νότια η επόμενη παραλία είναι ο Νέος Κόσμος. Αυτή η εκτενής βοτσαλωτή παραλία είναι τόπος συνάντησης για τους «νέους» άνω των 60 που μοιράζονται τα τελευταία νέα, απολαμβάνοντας το καθημερινό μπανάκι τους. Ο κόκκινος χωματόδρομος οδηγεί στη Φυρή Αμμο (φυρή=πορφυρή). Τούτη η ιδιαίτερη παραλία με τα κόκκινα βοτσαλάκια και τους πορφυρούς βράχους, είναι ιδιαίτερα προσφιλής στους ντόπιους. Ο Αι-Νικόπας, η μικρή παραλία κάτω από το ομώνυμο ξωκκλήσι, είναι δυσπρόσιτη και συνήθως τη διεκδικούν νεαροί κατασκηνωτές από τις αρχές του καθοκαιριού. Το θεϊκό κοίθωμα της παραθίας του Λορέντζο, είναι ένας μικρός αλλά προστατευμένος κόλπος, με μια σπηλίτσα για σκιά και καταφύγιο γυμνιστών. Η παραλία της Λαγκάδας είναι η τελευταία της διαδρομής.

ΧΑΛΚΟΣ Με τους κατακόρυφους βράχους και τον κολπίσκο που μοιάζει με φυσική πισινα, δεν είναι απορίας άξιο που στον Χαλκό παρατηρείται συνωστισμός κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Δημοφιλής στους ντόπιους αλλά και στη νεολαία, μερικές φορές μπορεί να έχετε την αίσθηση ότι με αυτούς τους νυσταλέους τύπους με τα γυαλιά πλίου, λικνιζόσαστε το προηγούμενο βράδυ κάτω από την ίδια στέγη. Ο χωματόδρομος είναι κατάλληλος μάλλον για 4χ4 και μοτοσυκλέτες.

ΚΑΨΑΛΙ Οι ξεναγοί χαριτολογώντας περιγράφουν τους δίδυμους κόλπους του Καψαλιού ως τους μαστούς της Αφροδίτης. Θα το καταλάβετε παρατηρώντας τους από το ενετικό κάστρο της Χώρας. Το Καψαλι είναι μια φανταστική οικογενειακή παράλια που προσφέρει ήλιο, άμμο και αυτά τα τόσο αγαπημένα καφενεία στους γονείς, που απολαμβάνουν το καφεδάκι τους παρακολουθώντας τα παιδιά τους να παίζουν με τα κύματα... εκ του ασφαλούς. Το Καψάλι είναι από τους πιο αναπτυγμένους τόπους στα Κύθηρα. Μπορείτε να απολαύσετε τη γραφική διαδοχή των εστιατόριων και καφέ ή ακόμα να πάρετε το σκάφος «Αλέξανδρος» (με γυάλινο πάτο) για μια βόλτα στις θαλασσινές σπηλιές της Χύτρας ή του Αυγού. Σε μικρή απόσταση από τη Χώρα.

ΑΙΜΝΙΩΝΑΣ Με δραματικά απότομους βράχους και διάσπαρτους επαιώνες, η διαδρομή προς τον Λιμνιώνα σου κόβει την ανάσα. Προτού το συνειδητοποιήσεις έχεις ήδη φτάσει σε αυτό το ήσυχο, μικρό απιευτικό καταφύγιο. Ο Λιμνιώνας έχει παραμείνει ο ίδιος εδώ και αιώνες με τα αυθεντικά κεπιά (ψαροκαπύβες) παρατεταγμένα στην ακτή. Αποπαύστε τα γαπάζια αβαθή νερά με τις μεπωδίες του ρεμπέτικου από τη γραφική ταβερνούπα όπου σερβίρονται φρεσκότατοι ψαρομεζέδες. Αποπαυστική όπη τη μέρα και ειδικά το ηπιοβασίπεμα. Μια παραπία για όπες τις ηπικίες.

ΑΥΚΟΔΗΜΟΥ Εκτός από το Λιμνιώνα είναι η μόνη παραλία στον Πίσω Γιαλό με οδική πρόσβαση. Η κατάβαση στη Λυκοδημου (άσφαλτος με 500 μ. βατό χωματόδρομο) είναι μαγευτική, η θέα της ρεματιάς με τα θαλερά πεύκα ηρεμεί τις αισθήσεις. Εχει το προτέρημα να μην την «πιάνουν» τα τρομερά μελτέμια. Γνωστή ως ψαρότοπος, η Λυκοδημου διαθέτει σπηλιά για μεσημεριανό υπνάκο, με πηγή στην οποία αναβλύζει νερό μέσα από το βουνό.

Η ΜΑΓΙΚΗ ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΕΛΙΔΟΝΙΟΥ βρίσκεται κοντά στο νότιο άκρο του νησιού. Καθοκαιρινό hot spot για τις νεαρές ηλικίες, έχει καντίνα που σερβίρει ποτά, σουβλάκια και πρόχειρο φανητό. Ομπρέθες και ξαπθώστρες είναι επίσης διαθέσιμα προς ενοικίαση. Τόπος συνάντησης για τους θάτρεις της θάλασσας, η μαγευτική παραλία του Μελιδονιού βρίσκεται κάτω από την Αγία Ελέσσα με φανταστική θέα στη Χύτρα. ενώ η μία πλευρά της παραλίας έχει έναν υπέροχο τεράστιο βραχώδη τοίχο. Η παραλία είναι προστατευμένη από όλους τους ανέμους, κάτι που την καθιστά δημοφιλή όλο το καυτό καθοκαίρι. Το Μεθιδόνι είναι επίσης φημισμένο για τα πάρτι! Ακόμα και με ιδιωτική κράτηση γίνονται bachelor πάρτι και πάρτι γενέθλίων. Να θυμάστε ότι ο χωματόδρομος είναι δύσκολος, και καλό είναι να πάτε μέσω της θαλάσσιας οδού. Ο "Αλέξανδρος", το σκάφος με το γυάλινο πυθμένα, κάνει καθημερινά δρομολόγια προς τα εκεί.

Η ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΠΗΛΙΑ ΤΗΣ ΧΥΤΡΑΣ είναι το στολίδι των νότιων Κυθήρων. Μετά τον κόππο του Καψαπιού εμφανίζεται το βραχώδες νησάκι της Χύτρας που αναδύεται προκηητικά από τη θάλασσα. Προσβάσιμη μόνο με καϊκι, η Χύτρα έχει ένα υπέροχο σπήλαιο που αξίζει να επισκεφθείτε. Η σπάνια ηλιοφάνεια, που διαπερνά το σπήλαιο, μετατρέπει το χρώμα του νερού στο σπήλαιο σε φωτεινό γαλάζιο, αναδεικνύοντας όλα τα χρώματα της θαλάσσιας χλωρίδας. Η θαλάσσια σπηλιά σε σχήμα μπαθονιού αποτεθείται από δύο τμήματα και είναι εύκολα προσβάσιμη με το σκάφος. Η Χύτρα είναι επίσης το σπίτι μερικών από τα σπανιότερα είδη μεταναστευτικών πουλιών, συμπεριλαμβανομένων του Elenora Falcon. Αν έχετε την τύχη να περιπηεύσετε τη Χύτρα με έναν ενθουσιώδη ντόπιο, όπως ο καπετάν Σπύρος, τότε μπορείτε επίσης να αποκτήσετε κάποιες γνώσεις σχετικά με τα σπάνια λουλούδια και υψηθής αξίας αιώνια θουθούδια, τα Sempreviva.

ΕΛΑΦΟΝΗΣΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΙΑ ΣΙΜΟΥ

Για αιώνες τα βόρεια χωριά των Κυθήρων έχουν διατηρήσει μια σχέση γειτονίας με την καθημερινή ζωή της Επαφονήσου. Η Ελαφόνησος ήταν πιο προσιτή στον Καραβά, το βόρειο χωριό των Κυθήρων, από ό,τι η πρωτεύουσα του νησιού, η Χώρα. Ναυτικός πηηθυσμός από την αρχαιότητα, οι Επαφονησιώτες έχουν σαν σπίτι τους τον ωκεανό. Το νησί έχει ένα μεθυστικό κόσμημα: την παραλία του Σίμου. Με χρυσή άμμο και γαθαζοπράσινα φωτεινά νερά, θεωρείται μία από τις ωραιότερες παραλίες της Ελλάδας (και μια από τις καθαρότερες). Συμπεριλαμβανομένων δύο θεαματικών ορμίσκων, η παραλία του Σίμου διαθέτει ένα υπέροχο κάμπινγκ.

Ευτυχώς για τους επισκέπτες των Κυθήρων, το πλοιάριο "Αλέξανδρος" κάνει επίσης τακτικά ημερήσια ταξίδια στην Ελαφόνησο.

Σε λιγότερο από 20 λεπτά από την προβλήτα της Αγίας Πελαγίας, εσείς και οι φίλοι σας μπορείτε να απολαύσετε πλέον ασφαλή και γρήγορα ταξίδια με επιστροφή για ένα από τα πιο παραδεισένια μέρη της Ελλάδας.

ΤΑ ΚΥΘΗΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

της Αννας Κομηνού

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ με τους οποίους τα Κύθηρα αποκαθύπτουν την ομορφιά τους στον απαιτητικό ταξιδιώτη. Μπορείτε να περπατήσετε στα αρχαία μονοπάτια, να μυρίσετε αγριοθούθουδα, να μαζέψετε άγρια βότανα, να επισκεφθείτε εγκαταθεθείμμένα χωριά, να πιείτε τρεχούμενο νερό από τις πηγές ... Όθα αυτά είναι ποθύ ωραία αθθά δεν συγκρίνονται με το να δείτε το νησί της Αφροδίτης από τη θάθασσα.

Και αυτό γίνεται εφικτό καθημερινά με το «Αλέξανδρος Glass-bottom boat». Ο καπετάνιος Σπύρος Κασσιμάτης είναι γνωστός για τις θαλάσσιες εκδρομές που οργανώνει στη σπηλιά της Χύτρας. Μετά την απόκτηση του καινούργιου 70-θέσιου πλοιάριου με γυάλινο πυθμένα, ο Σπύρος μπορεί να υλοποιήσει το όνειρό του, την εξερεύνηση των μοναχικών παραλιών του νησιού, αλλά και να επισκέπτεται τακτικά την παραλία Σίμου στην Ελαφόνησο, τα Αντικύθηρα και τη Νεάπολη της Πελοποννήσου (περισσότερες πληροφορίες δείτε στις διπλανές στήλες). Με τέσσερα ξεχωριστά καταστρώματα, συμπεριλαμβανομένου ενός σκιασμένου ορόφου, ενός καταστρώματος στον ήλιο και ενός ορόφου με θέα και διπλό γυάλινο πάτωμα, ο "Αλέξανδρος" είναι πλήρως εξοπλισμένος με την τελευταία λέξη των συστημάτων ασφαλούς πλοήγησης.

Ο Κυθήριος καπετάν Σπύρος, με πλήρη άδεια πλοιάρχου, όχι μόνο είναι παθιασμένος με τη θάλασσα και τις απομακρυσμένες ακτές του νησιού, αλλά γνωρίζει ότι η θάλασσα είναι ο πραγματικός κυβερνήτης και πρέπει να τη σέβεται. «Με το νέο 70-θέσιο πλοίο είμαι πολύ ενθουσιασμένος. Φανταστείτε, είμαι σε θέση να περιπλέω τα Κύθηρα! Ο κόσμος θα είναι πλέον σε θέση να πάει στα Αντικύθηρα για μια μέρα. Και γιατί όχι, εκκίνηση από την Αγία Πελαγία νωρίς το πρωί, για μπάνιο στην παραλία του Σίμου της Ελαφονήσου (15 λεπτά διαδρομή), μεσημεριανό φαγητό σε μια από τις παραθαλάσσιες ταβέρνες της Ελαφονήσου και πίσω σπίτι με τη δύση του ηλίου:»

Με το σκάφος να σχίζει τα κύματα, κι αν είστε τυχεροί με ένα δελφίνι να σας συνοδεύει, φροντίστε να διατηρήσετε αυτό το μοναδικό συναίσθημα.

Για να μάθετε περισσότερα ή να κρατήσετε θέση σε μια από τις ημερήσιες εκδρομές, που συμπεριλαμβάνουν την επίσκεψη στη Χύτρα, ή για να κλείσετε μια αποκλειστική εκδρομή με το πλοιάριο "Αλέξανδρος", τηλεφωνήστε στον καπετάν Σπύρο στο 6974-022079.

Ε/Γ - Ο/Γ ΠΟΡΦΥΡΟΥΣΑ Ν.Ε.

ενώνουμε την Ελλάδα με το νησί της Αφροδίτης

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ

8.00 & 13.00 NEANONH - KYOHPA 10.15 & 21.00 KYOHPA - NEANONH 4.45 KYOHPA - ANTIKYOHPA

TPITH • TETAPTH • ΠΕΜΠΤΗ • ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ • ΣΑΒΒΑΤΟ • ΚΥΡΙΑΚΗ

9.00 & 14.30 ΝΕΑΠΟΛΗ - ΚΥΘΗΡΑ 11.45 & 17.00 ΚΥΘΗΡΑ - ΝΕΑΠΟΛΗ ΕΞΑΙΡΕΣΗ 15/8/2010 11.00 & 16.30 ΝΕΑ-

Е-АГРЕ2Н 15/8/2010 11.00 & 16.30 NEA-ПОЛН - КҮӨНРА / 13.45 - 19.00 КҮӨНРА - NEAПОЛН

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΑ

8.00 ΝΕΑΠΟΛΗ - ΚΥΘΗΡΑ 16.00 ΚΥΘΗΡΑ - ΝΕΑΠΟΛΗ

TPITH • TETAPTH »ΠΕΜΠΤΗ • ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ • ΣΑΒΒΑΤΟ • ΚΥΡΙΑΚΗ

9.00 ΝΕΑΠΟΛΗ - ΚΥΘΗΡΑ

16.00 ΚΥΘΗΡΑ - ΝΕΑΠΟΛΗ

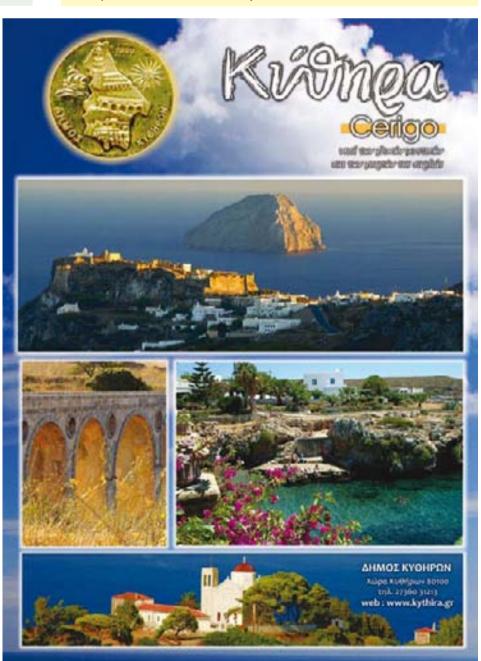
Το παραπάνω πρόγραμμα δρομολογίων υπόκειται σε αλλαγές χωρίς προειδοποίηση. Πριν ταξιδέψετε παρακαλούμε επικοινωνήστε με τα κατά τόπους πρακτορεία.

ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ

ΚΥΘΗΡΑΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΚΥΤΗΙ**RA** TRAVEL
ΧΩΡΑ και ΠΟΤΑΜΟΣ
τnñ.: 27360-31390, 31848

ΝΕΑΠΟΛΗΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ VATIKA BAY ΔΕΡΜΑΤΗΣ
ΝΕΑΠΟΛΗ
τnà.: 27340-24004, 29004

ΑΘΉΝΑ ΗΝΩΜΕΝΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΠΕΤΡΟΥ-ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ ΑΣΤΥΓΓΟΣ 6, ΠΕΙΡΑΙΑΣ - ΠΛ. ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ τηλ.: 210-4220122, 4177453, 4179822

KYTHERA

GEOGRAPHY & POPULATION

Kythera (Cerigo) is situated 12.5 nautical miles from Cape Malea (Laconia), the southern tip of the Peloponnese, and is 284 sq.km in area with a population of 3.092 permanent residents. It has a rocky coastline with sandy coves.

AUTOMATIC DIALING CODE

HOW TO GET TO KYTHERA

BY SEA from Piraeus, Gythion and Neapoli F/B V. KORNAROS Kythera 2736-0-31888/9 & Piraeus 210-4197420 • Kissamos 2822-0-23888 • Gythion 2733-0-22207, 22650 • Kalamata 2721-0-20704, 24723 • Rethymno 2831-0-22276 • from Neapoli F/B PORFYROUSA Neapoli 2734-0-24004 • Kythera 2736-0-31390 BY PLANE OLYMPIC AIR 801 801 01 01, 33292, 31888, 31889

WHERE TO STAY

HOTELS

AGIA PELAGIA

Kythea Resort 39150/39160/39170 Pelagia Aphrodite 33926/33927 Maneas Beach 33503/6974-106785

El Sol 31629/31766 Porto Delfino 31940/31941 LIVADI

Aposperides 31790/31925

MYLOPOTAMOS Athena Resort 31942

APARTMENTS/STUDIOS/VILLAS

AGIA PELAGIA Pantonia Villas 34141

Apartments Stella 33264/6974-096699 **PLATIA AMMOS**

Baveas Apartments 33216/6977-835675 **VAMVAKARADIKA**

Villa Lemonia 33552, 6972-406698 **ARONIADIKA**

Kamares 33420

Pitsinades Guest House 33877 **FRILIGIANIKA**

Haralambos Samios 34268/6944-724960 MITATA

Abramis 33639/6975-871944 Aplinori 33010, 6977-692745 **DOKANA - KERAMOTO**

Marianna Chalkia 33782, 6946-753566 **MYLOPOTAMOS**

Panayiota 33782, 6932-294169

DRIMONAS Galini Studios 31001/6977-771296

Corte O Studios 39139/6947-627353 **KAPSALI**

Avgerinos 31189, 31821

RENT A CAR

Anna 34153/6977-008897 Cerigo 31363/31030/31836/6944-770161

RENT A BUS

Giorgos Tambakis 6977-344214, 33769 **Theodoros Stratigos** 33439, 6944-441482

TAXI

Anna Drakakis 6944-746246 Theodoros Stratigos 33439, 6944-441482

PLACES TO VISIT

Paliochora • Karavas • Mylopotamos • Kato Hora • Cave of Agia Sophia • Mitata • Viaradika • Avlemonas • Chora • Kapsali • Paliopoli • Antikythera

BEACHES

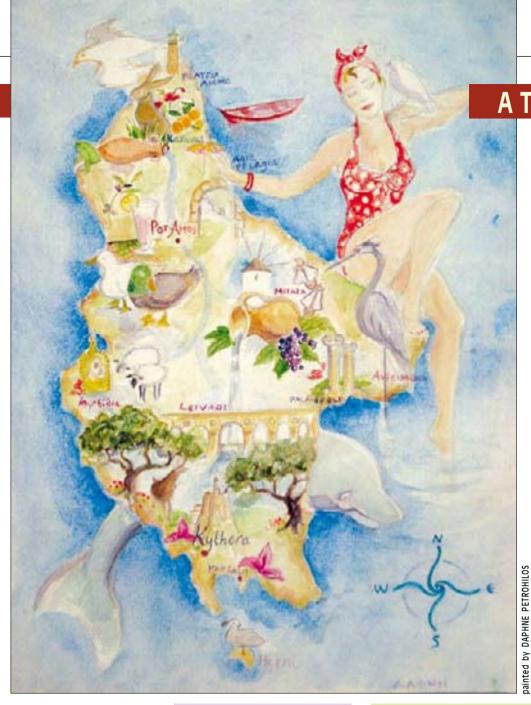
Paliopoli • Kaladi • Firi Ammos • Diakofti • Agia Pelagia • Laggada • Platia Ammos • Halkos • Melidoni • Likodimo

FESTIVALS & DANCES

Agia Pelagia Paniyiri 22-23 July Avlemonas Filoxenos Dance 6 August Mitata Wine Festival 7 August Potamos Paniyiri Dance 15 August Fratsia Exhibition 21 August Kalamos Dance 11 September Agia Pelagia Dance 24 September

TAVERNAS / RESTAURANTS

AGIA PELAGIA - Kaleris 33461 Kythea 39150 Moustakias 33519

POTAMOS - Yefsis Elladas, 38313 KAPSALI - Idragogio 31065

Artena 31342 Magos 31407

CHORA - Belvedere 31892 LIVADI - Toxotis 31780

TSIKALARIA - Xegantzaros 31541 PALIOPOLI - Skandeia 33700, 34042 AVLEMONAS - Sotiri's 33722 PLATIA AMMOS - The Varkoula 34224

SOUVLAKI / GYROS

AGIA PELAGIA - Dinos, 33846 MYLOPOTAMOS - Katsi-Kangaroo 31140 TSIKALARIA - Xegantzaros 31541

PIZZA

CHORA - Belvedere 31892

INTERNET

KAPSALI - Vanilia 31881 LIVADI - Polyedro 39000 POTAMOS - Astikon 33141

CAFE/OUZERI

ARONIADIKA - Grigorakis 33971 LIVADI - Billiard Hall/Games: Karabola 31212 **MYLOPOTAMOS - Platanos Kafenion 33397** POTAMOS - O Potamos 34191

PATISSERIE

AGIA PELAGIA Agia Pelagia Patisserie 33431 LIVADI Rena's 31700

BAR - NIGHT LIFE/GLENDI BANDA LANDRA - Kapsali 31904 KOUKOS - Kapsali 31983

MOURAGIO - Laggada Beach parties

CERAMICS & GIFTS

Fotoula Chora 31349 Roussos Kytherian Pottery. Kato Livadi 31124 & Chora 31402 Sergiani Avlemonas 33804

HOMEWARE-FURNITURE

My Home Karvounades 31560 Euronics Livadi, 31720

HANDICRAFTS

Britta weavings, Kato Hora 33765 To Ergastiri Mylopotamos 33162 Lena. Paliopoli 33743. 6942-545385 Trojan Horse Potamos 34280 Cheiropoio, Avlemonas 34012 Pothiti, Chora 31950

TRADITIONAL EMBROIDERY

Beauty & Tradition Chora 31280

JEWELLERY & ICONS

Gold Castle, Leonardos, Jewellery for every taste & pocket. Chora 31954

ART & CULTURE

Tsirigo FM-105,6 - www.tsirigofm.gr Greek folkart. Frini Drizos Open 3-8 p.m. every day, all day Sunday, Kato Livadi, 6944-746362

Kythera's Municipal Council is hosting a series of cultural events throughout the summer including the opera "Traviata" at Zeidoros Art Centre, Kapsali (21/8) From Kythera to Chile, Book launch &

presentation by Maria Damilakou. Prolog by pr. Koula Kasimatis. 19/7, 8.30 pm. Mitata Primary School Exhibitions, Mercato Chora, Valerios

Kalokerinos • Carolina Aslani • Dimitris Leventis • Despina Isaakidou • Theresa Galanakis • Eric Saros (see page 10) **Photographic Encounters of Kythera** 22-26 September, 31718

Kathleen Jay, 8-11/8 & 19-22/8 Potamos Cultural Centre, 27/8-3/9 Zeidoros Mie Van Cakenberghe, 1-12 September, Potamos Cultural Centre Jan's Stone Jewellery. Potamos bazaar every Sunday morning, 9.00-13.00 Susan Moxley, Pebble jewellery, Potamos (Sun.) & Livadi (Wed.) markets Follow your Art. Kapsali, 31634 Dolly Boukoyiannis, Jewellery exhibition, 7-17/8, Aroniadika

Eric Saros, photographic exhibition, 27/8-2-9. Mercato. Chora Kithiriscus, painting exhibition «Posses-

sion», Mylopotamos & Kapsali "Art to wear" by Eufrosyne, Ag. Pelagia, 6982 153452

Conference "History and Culture of Kythera and the Kytherian Diaspora", 25/9, Town Hall, Chora

HAIR & BEAUTY

Kally's Coiffures, Chora, 31472 Barber (Themis), Livadi, 31695 Irida, cosmetics, Chora, 31353 K&K, perfumes, Livadi, 37031 Kalliopi Marenti, Beautician, Deep cleanse & waxing, Livadi, 31151 Gloria Vardas, Beautician, Spa, manicure/pedicure, Karvounades, 34131

BOOKSTORES

Aerostato, Kontolianika, 34393 Bibliogatos, Livadi, 37077

LOCAL PRODUCTS / HONEY

Chora, STAVROS, 31857 Chora, POTHITI, Semprevivas 31345 Chora & Kalokairines, TIS MARIAS, 31678, 31188

Livadi, TOXOTIS traditional local products & pasta 31781

Potamos, MARIANTHI spoon sweets, traditional sweets 33505

Mitata, HONEY, CHEESE, Yiannis & Eleni Protopsalti, 33010

Karavas, ASTARTI OLIVE OIL, 33588, 6944-164183

Karavas, DESPINA, 34324, 6945-793907. Home-made jams, olive-oil Kalokairines, HONEY, Christoforos, 38100

GENERAL STORE

Panayiotis Maneas - Potamos, 33308

WINERY

Kytherian Winery - Markesakia 38250 To Patitiri, Tsikalaria, 31030

SUPERMARKET

Agia Pelagia, Kapsanis 33458 Karvounades, Polyteknos 38392 Kapsali, Livadi, Vardas 31397/31144

BAKERY Livadi Vasilis & Eirene Kassimatis 31698

Karavas "To Artopolio", 33092

SEA EXCURSIONS Kapsali. Alexandros 6974-022079

CAR TROUBLE?

Karvounades, Road assistance & towing, P. Kassimatis 38070, 6944287340 Kondolianika, Takis Kassimatis 38087

TRANSPORT

To & from mainland. Single or part loads Manolis and Paula Kalligeros, Karvounades. 38120, 6937-470911 Tzanes Bros & Stavros Stratigos, Agios

Elias, 39087, 6936-991466/67

HOUSE MASTERS

Karavas, House-minding, cleaning and maintenance, Cheryl & Dieter Wolf 34324, 6945793907

REAL ESTATE

ARONIADIKA, Axion 39002, 210-3217770 AUSTRALIS, Apartments & holiday homes for sale, 31899, 6936-985610 CHORA, Petros Fatseas 31827/31073

DIAKOFTI BEACH, Units for sale, 34331, 6974-427803

A GLANCE

LIVADI, Manolis Kassimatis, 31735, 6944-889838, realkas@otenet.gr POTAMOS, Firroyi, 33654, 6972-289910, 210-6217475, www.firrogi.gr

BUILDING A HOUSE?

Chartered Civil Engineers

- George C. Fatseas, 31918, 6944 -696688, 210-6466981, Livadi
- Andreas Lourantos 31862, Livadi
- Electrical engineer, Petros Kominos. solar & wind power installations 38295, 6979-710851, Agia Pelagia

Restoration of old houses, **Building & Construction Supervision, Building Permits**

Dimitris Kyriakopoulos Building & Restoration, Supervision, 38030, 34152, 6977668290, fax: 31879, Karvounades Steel framework & fixing for houses, hotels, systems, wells, dams. Reliable service, Dimitris Kyriakopoulos 38030 Green Design & house building alexispetrohilos@yahoo.com

Aluminium Fittings P. Karaminas 31899, 31893, 6936-985610, Karvounades Tiles & building supplies, leronymos

Megalokonomos 31791, Livadi

Iron & metalwork, Yiannis Fatseas 31627, Livadi Plumber Thanasis Stratigos, 6936-

641414, Mylopotamos Electrical Supplies Euronics, Livadi,

31720, Potamos, 33620 **Electrical Supplies Mega Electrics,** Livadi, 39080

Kitchen installations Nikos Kasimatis, Livadi, 31720, Potamos, 33620 Indoor & outdoor furniture "My home", Karvounades 31560

FURNITURE RESTORATION

Regina, Woodworm treatment & renewal of upholstery, Livadi, 31677

LIGHT FITTINGS

Jens Gottstein 31977/6945-332576

AGRICULTURAL LABOUR

FARMING SERVICES Jimmy Galakatos, Tractor service, waste disposal, farming labour 6973-268343

PET SHOP

Pet Ville Pet food & accessories, Livadi, 37047, Thanasis Megalokonomos

ALTERNATIVE MEDICINE Art Colour Therapy as Meditation Dr.

Eufrosyne, Agia Pelagia 6982 153452 PETROL / GAS

LOGOTHETIANIKA VERGINA CYCLON 33192 KONDOLIANIKA CYCLON 38270 **BANKS**

POTAMOS BP 33380

Agricultural Bank of Greece, Chora 31221 National Bank of Greece, Potamos 33202, Chora 31209, ATM Livadi

ESSENTIAL SERVICES

- ACCOUNTANCY FIRM ΕΥΡΩΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕ tax returns & solutions for all taxation matters, Llvadi, 39015, 210-9483289
- NOTARY, Chora Akrivi Stelliou 31290 • **OTE**, Potamos 33399
- ELECTRICITY ΔEH, Chora 31207

• POST OFFICES, Chora 31274, Potamos 33225

- POLICE, Potamos 33222, Chora 31206 • FIRE BRIGADE Karvounades 33199
- PORT AUTHORITIES

Kapsali 31222, Diakofti 34222, Kapsali Customs 31262, Pireaus 210-4147800 • **HOSPITAL** Potamos 33203

• DENTIST

Livadi - Y. Yiannoulis 31536, 6946-246177

- EYEWEAR, Livadi, 31119
- DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY Appointments to visit Kythera's byzantine churches 31195
- BYZANTINE MUSEUM Kato Livadi 31731
- KYTHERA MUNICIPALITY Chora 31213, Potamos 33219